

Padixahlar «1»

Dawut padixah oqli Sulaymanni öz ornioğa tæhtkæ olturoquzidu

¹ Dawut padixah heli yaxinip kaloqanidi; uni yotqan-ædiyal bilæn yapsimu, u issimaytti.

² Hizmætkarliri uningoa: — Olojam padixah øzliri üqün, aldilirida turidioqan bir pak kiz tapkuzayli; u padixahtin hæwær elip, silining kuqaklirida yatsun; xuning bilæn olojam padixah issiyla — dedi.

³ Ular pütkül Israil zeminini kezip güzæl bir kizni izdæp yürüp, ahiri Xunamlık Abixagni tepip padixahning aldioğa elip kældi. □

⁴ Kiz intayin güzæl idi; u padixahtin hæwær elip uning hizmitidæ bolatti, æmma padixah uningoa yeqinqilik kilmaytti. □

⁵ Əmma Haggitning oqli Adoniya mærtiwisini kætürmækqi bolup: «Mæn padixah bolimæn» dedi. U øzigæ jæng harwiliri bilæn atliklarni wæ aldida yüridioqan ællik æskærni tæyyar kildi □ ■

⁶ (uning atisi heqqaqan: «Nemixka bundak kilisæn?» dæp, uningoa tænbih-tærbiyæ beripmu

□ **1:3 «Xunamlık Abixag»** — yaki «Xunæmlık Abixag».

□ **1:4 «padixah uningoa yeqinqilik kilmaytti»** — ibranıy tilida «padixah uni tonumaytti» degæn ibaræ bilæn ipadilınidu.

□ **1:5 «Haggitning oqli Adoniya»** — Adoniya Dawutning oqulliridin biri. Haggit Dawutning ayalliridin biri idi («2Sam.» 3:4) «**öz aldida yüridioqan... æskærlær**» — demæk, ular øzlirining hususiy muhapizætqiliri idi. ■ **1:5** 2Sam. 15:1

bakmiqanidi ҳам u nahayiti kelixkən yigit bolup, anisi uni Abxalomdin keyin tuoqkanidi).

□ ■

⁷ U Zəruiyaning oqli Yoab wə kaħin Abiyatar bilən məslihət kılıxip turdi. Ular bolsa Adoniyaoqa əgixip uningqa yardım berətti. ■

⁸ Lekin kaħin Zadok wə Yəhoyadaning oqli Binaya, Natan pəyoqəmbər, Ximəy, Rəy wə Dawutning əz palwanliri Adoniyaoqa əgəxmidi.

⁹ Adoniya qoy, kala wə bordioqan torpaqlarni Ən-Rogəlning yenidiki Zohələt degən taxta soydurup, həmmə aka-ukilirini, yəni padixahning oqulliri bilən padixahning hizmitidə bolqan həmmə Yəhudalarni qakirdi. □ ■

¹⁰ Lekin Natan pəyoqəmbər, Binaya, palwanlar wə əz inisi Sulaymanni u qakirmidi.

¹¹ Natan bolsa Sulaymanning anisi Bat-Xebaqa: — «Anglimidingmu? Həggitning oqli Adoniya padixah boldi, lekin oqojimiz Dawut uningdin həwərsiz.

¹² Əmdi mana, əz jening wə oqlung Sulaymanning jenini kütquzuxka mening sanga bir məslihət beriximkə ijazət bərgəysən.

□ **1:6 «uning atisi ... uningqa , yəni Adoniyaoqa** tənbihtərbiyə beripmu bakmiqanidi həm u ... kelixkən yigit bolup, anisi uni Abxalomdin keyin tuoqkanidi» — Abxalom Dawutning yənə bir ayali Maakahdin tuqulqan oqli idi. Adoniya Dawutning tətinqi oqli bolup, xu qaotda bəlkim Dawutning oqulliri arisida «qongi» hesablinatti. (2:15ni kərüng). Adoniya bəlkim atisi tərripidin ərkə qong kılinoqanliki həm əzining kelixkənlikidin xundaq məotqurlinip kətkən ohxaydu. ■ **1:6** 1Tar. 3:2 ■ **1:7** 1Pad. 2:22, 28 □ **1:9 «Ən-Rogəl»** — buning mənisi bəlkim «Rogəlning buliki» yaki «Pak kizning buliki». ■ **1:9** Yə. 15:7; 18:16

13 Dawut padixahning aldiqqa berip uningqqa: — O'qjam padixah, e'zliri k'asam k'ilip e'z k'aminilirig'ga w'ade k'ilip: «Sening o'qlung Sulayman m'andin keyin padixah bolup t'ahtimda olturidu» degan am'asmidila? Xundak turukluk nemixqa Adoniya padixah bolidu? — degin.

14 Mana, padixah bilan sezlixip turqiningda, manmu sening k'ayningdin kirip sezungni ispatlayman, — dedi.

15 Bat-Xeba i'qkiri o'yg'ga padixahning k'exiqqa kirdi (padixah tolimu q'erip k'atk'enedi, Xunamlilik Abixag padixahning hizmitida boluwatatti).

16 Bat-Xeba padixahqa engixip t'ezim kildi. Padixah: — Nem'ga t'eliping bar? — d'ep soridi.

17 U uningqqa: — I o'qjam, sili P'arw'ardigar Hudaliri bilan e'z ded'eklirig'ga: «Sening o'qlung Sulayman m'andin keyin padixah bolup t'ahtimda olturidu» d'ep k'asam k'ilqanidila.

18 E'mdi mana, Adoniya padixah boldi! Lekin i o'qjam padixah, silining uningdin h'aw'arliri yo'q.

19 U k'ep kalilarni, bordak torpaklar bilan q'oylarni soydurup, padixahning h'emm'ga o'qullirini, Abiyatar k'ahinni w'ga k'oxunning s'ardari Yoabni q'akirdi. Lekin k'ulliri Sulaymanni u q'akirmidi.

20 E'mdi, i o'qjam padixah, p'utk'ul Israilning k'ezliri silig'ga tikilm'akte, ular o'qjam padixahning e'zlidiridin keyin t'ahtlirida kimning olturidilqanliqi to'qrisida ularqqa h'aw'ar berixlirini k'utixiwatidu;

21 bir qararqqa k'almisila, o'qjam padixah e'z ata-bowiliri bilan bill'ga uhlaxqa k'atk'enedin keyin, man bilan o'qlum Sulayman gunahkar sanilip

qalarmizmikin, — dedi.

²² Mana, u tehi padixah bilən sözlixip turoqinida Natan pəyoqəmbərmu kirip kəldi.

²³ Ular padixahqa: — Natan pəyoqəmbər kəldi, dəp həwər bərdi. U padixahning aldioqa kiripla, yüzini yərgə yeqip turup padixahqa təzim kildi.

²⁴ Natan: — I oqjam padixah, sili Adoniya məndin keyin padixah bolup mening təhtimdə olturidu, dəp eytkanidilimu?

²⁵ Qünki u bögün qüxüp, kəp buqa, bordioqan torpaqlar bilən qoylarni soydurup, padixahning həmmə oqullirini, qoxunning sərdarlarini, Abiyatar kahinni qakirdi; wə mana, ular uning aldida yəp-iqip: «Yaxisun padixah Adoniya!» — dəp tovlaxmaqta.

²⁶ Lekin qulliri bolqan meni, Zadok kahinni, Yəhoyadaning oqli Binayani wə qulliri bolqan Sulaymanni u qakirmidi.

²⁷ Oqjam padixah kimning əzlidiridin keyin oqjam padixahning təhtidə olturidioqanlikini öz qullirioqa ukturmay u ixni buyrudilimu? — dedi.

²⁸ Dawut padixah: — Bat-Xebani aldimoqa kiqkiringlar, dedi. U padixahning aldioqa kirip, uning aldida turdi.

²⁹ Padixah bolsa: — Jenimni həmmə qiyinqiliktin kutkuzoqan Pərwərdigarning hayati bilən kəsəm qilimənki,

³⁰ mən əslidə Israilning Hudasi Pərwərdigar bilən sanga kəsəm qilip: «Sening oqlung Sulayman məndin keyin padixah bolup ornumda mening təhtimdə olturidu» dəp eytkinimdək, bögünki kündə mən bu ixni qokum wujudqa qikirimən, — dedi.

³¹ Wə Bat-Xeba yüzini yərgə yekip turup padixahka təzim kilip: — Olojam Dawut padixah əbədiy yaxisun! — dedi.

³² Dawut padixah: — Zadok kahinni, Natan pəyoqəmbərni, Yəhoyadaning oqli Binayani aldiməqa qəqiringlar, dedi. Ular padixahning aldiəqa kəldi.

³³ Padixah ularəqa: — Olojanglarning hizmətkarlırını özünglərəqa koxup, Sulaymanni öz qəqiringə mindürüp, Gihonəqa elip beringlar;

³⁴ u yərdə Zadok kahin bilən Natan pəyoqəmbər uni Israilning üstigə padixah boluxka məsih kilsun. Andin kanay qelip: — Sulayman padixah yaxisun! dəp towlanglar. □

³⁵ Andin u təhtimdə olturuxka bu yərgə kəlgəndə, uningəqa əgixip menginglar; u mening ornumda padixah bolidu; qünki mən uni Israil bilən Yəhudaning üstigə padixah boluxka təyinlidim, — dedi.

³⁶ Yəhoyadaning oqli Binaya padixahka jawab berip: — Amin! Olojam padixahning Hudasi Pərwərdigarmu xundak buyrusun!

³⁷ Pərwərdigar olojam padixah bilən billə

□ **1:34 «Zadok kahin bilən Natan pəyoqəmbər uni Israilning üstigə padixah boluxka məsih kilsun»** — «məsih kilix»: — Hudaning yolyoruki bilən Israiləqa yeni bir padixah bekitix üqün uning bexiəqa kahin yaki pəyoqəmbər tərripidin zəytun meyi sürülüxi kerək idi. Muxu murasim «məsih kilix» yaki «məsihləx» deyilgən. Xu murasimdin keyin muxu padixah «Hudaning məsih kiləqini» dəp atilip, həküm sürüxkə Hudaning həkükəqa igə, dəp qarilatti. Kahinlar wə bəzi waqıtlarda pəyoqəmbərnimu öz wəzipisigə bekitix üqün «məsih kilinix» murasimi ötküzülətti.

bolqandək, Sulayman bilən billə bolup, uning təhtini oqjam Dawut padixahningkidin tehimu uluq kilqay! — dedi.

³⁸ Zadok kahin, Natan pəyoqəmbər, Yəhoyadaning oqli Binaya wə Kərətiylər bilən Pələtiylər qüxüp, Sulaymanni Dawut padixahning keqiriqə mindürüp, Giqonqə elip bardı. □

³⁹ Zadok kahin ibadət qediridin may bilən toloqan bir münggüzni elip, Sulaymanni məsih kildi. Andin ular kanay qaldi. Həlkning həmmisi: — Sulayman padixah yaxısun! — dəp tovlaxtı. ■

⁴⁰ Həlkning həmmisi uning kəynidin əgixip, sunay qelip zor xadlık bilən yər yeriloqudək təntənə kilixtı. □

⁴¹ Əmdi Adoniya wə uning bilən jəm bolqan mehmanlar oızalinip qikkanda, xuni anglidi. Yoab kanay awazini angliqanda: — Nemixka xəhərdə xunqə kiykas-sürən selinidu? — dəp soridi.

⁴² U tehi səzini tügətməyla, mana Abiyatar kahinning oqli Yonatan kəldi. Adoniya uningqə: — Kirgin, kəysər adəmsən, qokum bizgə hux həwər elip kəlding, — dedi.

□ **1:38 «Kərətiylər bilən Pələtiylər»** — bular bolsa Dawutning hususiy muhapizətgiliridin idi («2Sam.» 8:18ni kərüng). Kərətiylər əslidə Kret arilidin kəlgən boluxı mumkin idi. ■ **1:39 1Sam. 20:24** □ **1:40 «Həlkning həmmisi ... sunay qelip zor xadlık bilən yər yeriloqudək təntənə kilixtı»** — ibraniy tilida: «Həlkning həmmisi ... sunay qelip zor xadlık bilən təntənə kilixip yərni yeriwətti». Mumkinqiliki barkı, yər dərwəqə awazlar bilən yerilip kətkənidi. Məsihning kelixidimu qong yər təwrəx bolidu («Zək.» 14:5, «Wəh.» 6:12, 16:18).

43 Yonatan Adoniyaoqa jawab berip: — Undaq əməs! Oqojimiz Dawut padixah Sulaymanni padixah qildi!

44 Wə padixah əzi uningəqa Zadok kahinni, Natan pəyoqəmbərnı, Yəhoyadaning oqlı Binayani wə Kərətiylər bilən Pələtiylərnı həmrəh kılıp əwitip, uni padixahning keqiriəqa mindürdi;

45 andin Zadok kahin bilən Natan pəyoqəmbər uni padixah boluxka Gihonda məsih qildi. Ular u yərdin qikiq xadliq kılıp, pütkül xəhərnı kiykas-sürən bilən lərzigə saldı. Siz anglawatқан sada dəl xudur.

46 Uning üstigə Sulayman hazır padixahliq təhtidə olturiwatidu.

47 Yənə kelip padixahning hizmətkarliri kelip oqojimiz Dawut padixahqa: «Hudaliri Sulaymanning namini siliningkidin əwzəl kılıp, təhtini siliningkidin uluq kiloqay!» dəp bəht tiləp mubarəkləxkə kelixti. Padixah əzi yatқан orunda səjdə qildi

48 wə padixah: — «Bügün mening təhtimgə olturuquı birsini təyinligən, əz kəzlirimgə xuni kərgüzgən Israilning Hudasi Pərwərdigar mubarəklənsun!» — dedi — dedi.

49 Xuni anglap Adoniyaning barliq mehmanliri həduqup, ornidin qopup hər biri əz yolioqa kətti.

50 Adoniya bolsa Sulaymandin qorqup, ornidin qopup, *ibadət qediriəqa* berip qurbangahning

münggüzlirini tutti.□

⁵¹ Sulaymanoqa xundak hawer berilip: — «Adoniya Sulayman padixahtin korqidu; qünki mana, u qurbangahning münggüzlirini tutup turup: — «Sulayman padixah bügün manga xuni kəsəm kilsunki, u öz qulini kiliq bilən öltürməslikkə wədə qiləy» dedi», — deyildi.

⁵² Sulayman: — U durus adəm bolsa bexidin bir tal qağ yərgə qüxməydu. Lekin uningda rəzillik tepilsa, əlidu, dedi.

⁵³ Sulayman padixah adəm əwitip uni qurbangahdin elip kəldi. U kelip Sulayman padixahning aldida engixip təzim kildi. Sulayman uningqa: — Öz öyünggə kətkin, — dedi.

2

Dawut Sulaymanoqa ahirki nəsihətini qilidu

¹ Dawutning əlidiqan waqti yəqinlaxqanda, oqli Sulaymanoqa tapilap mundak dedi: —

² «Əmdi yər yüzidikilərninğ həmmisi baridiqan yol bilən ketimən. Yürəklik bolup, ərkəktək boləyin!

³ Sən barlik kiliwatқан ixliringda həmdə barlik niyət qiləqan ixliringda rawaj tepixing üqün Musoqa qüxürülgən qanunda pütülgəndək, Pərwərdigar Hudayingning yollirida mengip,

□ 1:50 «Adoniya ... Sulaymandin korqup, ... ibadət qediriqə berip qurbangahning münggüzlirini tutti» — xu qaqlarda «qurbangahning münggüzlirini tutux» padixahtin himayə tiləxni bildürəxning ipadisi idi.

Uning bəlgilimiliri, Uning əmrliri, Uning həkümliri wə agah-guwahliklirida qing turup, Uning tapxurukini qing tutkin. □ ■

⁴ Xundak kıloqanda Pərwərdigar manga: «Əgər əwladliring öz yoliqə kəngül bəlüp, Mening aldimda pütün kəlbi wə pütün jeni bilən həkikəttə mangsa, sanga əwladindin Israilning təhtidə olturuxka bir zat kəm bolmaydu» dəp eytkən səzigə əməl kılıdu.■

⁵ Əmma Zəruiyaning oqli Yoabning manga kıləninini, yəni uning əzi kəndak kılıp Israilning koxunidiki ikki sədarni, yəni Neriyaning oqli Abnər bilən Yətərning oqli Amasani urup əltürüp, tinq məzgildə jəngdə təkülgəndək kən təküp, beligə baqliqan kəmərgə wə putiqə kiygən kəxigə jəngdə təkülgəndək kən qeqip, daql kıləlanlıqini bilisən. ■

⁶ Sən uni danalıqınoqə muwapıq bir tərəp kılıp, uning aq bexining gərgə salamət qüxüxigə yol kəymioqaysən.□

⁷ Ləkin Gileadlık Barzillayning oqullirioqə mehribanlıq kərsitip, dastihiningdin nan yegüzgin; qünki mən akang Abxalomdin kaqkinimda, ular yenioqə kelip manga xundak kıləlan.■

⁸ Wə mana Bahurimdin kəlgən Binyamin kəbilisidin Geraning oqli Ximəy yeningda

□ **2:3 «barlık niyət kıləlan ixliringda...»** — ibraniy tilida: «sən kəyərgə burulsang...» degən sözlər bilən ipadilinidu.

■ **2:3** Kən. 17:18; 29:9; Yə. 1:7 ■ **2:4** 2Sam. 7:12; Zəb. 132:12

■ **2:5** 2Sam. 3:27; 20:10 □ **2:6 «uning aq bexining gərgə salamət qüxüxigə yol kəymioqaysən»** — muxu yərdə «gər» «təhtisara» degənni bildüridu. ■ **2:7** 2Sam. 17:27; 19:31

turidu. U mən Maḥanaimoğa baridioğanda, əxəddiy lənət bilən meni qarşidi. Keyin u İordan dəryasioğa berip mening aldimoğa kəlgəndə, mən Pərwərdigarning *nami* bilən uningə: «Seni kiliq bilən öltürməymən» dəp kəsəm kildim. ■

⁹ Əmma hazır uni gunahsız dəp sanimioğın. Özüng dana kixi boləğandin keyin uningə qandak kiliqni bilisən; hərḥalda uning aq bexini kənitip gərgə qüxürgin».□

¹⁰ Dawut öz ata-bowliri bilən bir yərdə uhlidi. U «Dawutning xəhiri» *degən jayda* dəpnə kılındi.□ ■

¹¹ Dawutning İsrailoğa səltənət kıləğan waqti kırık yil idi; u Həbronda yəttə yil səltənət kılıp, Yerusalemda ottuz üq yil səltənət kildi.■

Sulaymanning orni mustəhkəmlinidu

¹² Sulayman atisi Dawutning təhtidə olturdi; uning səltəniti heli mustəhkəmləndi. ■

■ 2:8 2Sam. 16:5; 19:19 □ 2:9 «...hərḥalda uning aq bexini kənitip gərgə qüxürgin» — muxu yərdə «gər» «təhtisara» degənni bildüridu. «Zəruiyaning oşli Yoab... Binyamin kəbilisidin Geraning oşli Ximəy» — bu ikki adəmning Sulaymanoğa düxmən bolidioğanliqioğa Dawut padixahning kəzi yətti. Əslidə u ularni jazalaxka toşra kelətti; biraq əzi eşir gunah sadir kıləğanliqı tüpəylidin («2Sam.» 11-bab) hijaləttə qelip, qoli bu ixlaroğa heq barmaytti. □ 2:10 «Dawut öz ata-bowliri bilən bir yərdə uhlidi» — muxundak ibarilər üstidə «Yaritilix» tiki «qoxumqə səz» imizdə tohtilimiz. ««Dawutning xəhiri» degən jay» — «Dawutning xəhiri»: — Zionni, yəni Yerusalemdiki egiz dənggə jaylaxқан, Dawut kuroğan qəl'əni kərsitidu. ■ 2:10 Ros. 2:29; 13:36 ■ 2:11 1Tar. 29:27 ■ 2:12 1Tar. 29:23; 2Tar. 1:1

13 Əmma Haggitning oqli Adoniya Sulayman-ning anisi Bat-Xebaning kexioqa bardı. U uningdin: — Tinqlik məqsitidə kəldingmu? — dəp sorıdı. U: — Xundak, tinqlik məqsitidə, dedi.

14 U yənə: — Sanga bir sözüm bar idi, dedi. U: — Səzüngni eytkin, dedi.

15 U: — Bilisənki, padixahlik əslidə meningki idi, wə pütün Israil meni padixah bolidu dəp, manga qaraytti. Ləkin padixahlik məndin ketip, inimning ilkiğə ətı; qünki Pərwərdigarning iradisi bilən u uningki boldi. ■

16 Əmdi sanga bir iltimasim bar. Meni yandurmioğın, dedi. U: — Eytkin, dedi.

17 U: — Səndin ətünimən, Sulayman padixahka mən üqün eytkinki — qünki u sanga yak deməydu! — U Xunamlik Abixagni manga hotunlukka bərsun, dedi.

18 Bat-Xeba: — Maqul; sən üqün padixahka səz kilay, dedi.

19 Bat-Xeba Adoniya üqün səz kilöyli Sulayman padixahning aldioqa bardı. Padixah kopup aldioqa berip, anisioqa təzim kildi. Andin təhtigə berip olturup padixahning anisioqa bir təhtni kəltürdi. Xuning bilən u uning ong yenida olturup, uningöqa: —

20 Sanga kiqikkinə bir iltimasim bar. Meni yandurmioğın, dedi. Padixah uningöqa: — I ana, sorawərgin, mən seni yandurmamən, dedi.

21 U: — Akang Adoniyaoqa Xunamlik Abixagni hotunlukka bərgüzgin, dedi.

22 Sulayman padixah jawab berip anisioqa: — Nemixka Adoniya üqün Xunamlik Abixagni so-

raysən? U akam bololanikən, uning üqün, Abiyatar kahin üqün wə Zəruiyaning oqli Yoab üqün padixahliknima sorimamsən! — dedi.□

²³ Sulayman padixah Pərwərdigar bilən kəsəm kilip mundak dedi: — Adoniya xu səzni kiləqini üqün əlmisə, Huda meni ursun yaki uningdin artuk jazalisun!

²⁴ Mening ornumni mustəhkəm kiləqan, atamning təhtidə olturəquzəqan, Əz wədisi boyiqə manga bir əyni qurəqan Pərwərdigarning hayati bilən kəsəm kilimənki, Adoniya bögün əlümgə məhküm kilinidu, dedi.□ ■

²⁵ Xuning bilən Sulayman padixah Yəhoyadaning oqli Binayani bu ixka əwətti; u uni qepip əltürdi.

²⁶ Padixah Abiyatar kahinoq: — Mang, Anatottiki əz etizliqingəqə barəqin. Sən əlümgə layixsən, lekin sən Rəb Pərwərdigarning əhdə sanduqini atam Dawutning aldida kətürgənliking tūpəylidin, wə atamning tartqan həmmə azab-oqubətliridə uningəqə həmdərd boləqining üqün, mən hazır seni əlümgə məhküm kilmaymən, dedi.■

²⁷ Andin Sulayman Abiyatarni Pərwərdigarəqə

□ **2:22** «Nemixka Adoniya üqün Xunamlik Abixagni soraysən? U akam bololanikən, uning üqün, ... padixahliknima sorimamsən!» — mumkinlik barki, Adoniya atisining kenizikini əmrigə alsa, həlk uni atisoqə barawər ikən, xunga padixah boluxka layik dəp qaraytti. Sulaymanning kəzliri bu ixka yətti. □ **2:24** «Pərwərdigar... Əz wədisi boyiqə manga bir əyni qurəqan...» — «əy» muxu yərdə Sulaymandin bolidioqan xahənə sulalini kərsitidu. ■ **2:24** 2Sam. 7:12, 13 ■ **2:26** 1Sam. 22:20-23; 2Sam. 15:24

kahin boluxtin juda qilip h ydidi. Xuning bil n P rw rdigarning  lining j m ti toqruluk Xilohda eytkan s zi  m lg  axuruldi. □ ■

28 Buning h wiri Yoabka y tk nd  (q nki Yoab Abxalom ta  g xmig n bolsimu, Adoniyao ta  g xk nidi) Yoab P rw rdigarning qedirio ta  eqip qurbangahning m ngg zlidirini tutti. ■

29 Sulayman padixahka: «Mana, Yoab P rw rdigarning qedirio ta  eqip berip, qurbangahning yenida turidu» deg n h w r yətküzüldi. Sulayman Yəhoyadaning oqli Binayani xu yerg   w tip: — Mang, uni  lt r w tkin, dedi.

30 Binaya P rw rdigarning qedirio ta berip uningəta: — «Padixah seni buyakka qiqsun!» dedi, dedi. U: — Yak, muxu yerdə  lim n, dedi. Binaya padixahning yenio ta kaytip uningəta h w r berip: — Yoab mundak-mundak dedi, manga xundak jawab b rdi, dedi.

31 Padixah uningəta: — U  zi degəndək qilip, uni qepip  lt rgin w  uni d pn  qiloin. Xuning bilən Yoab t kk n nah k qan m ndin w  atamning jəmətidin k t r l p k tk y.

32 Xundak qilip atam Dawut bih w r  hwalda u əzidin adil w  esil ikki adəmni, yəni Israilning qoxunining sərdari n rning oqli Abn r bilən Yəhudaning qoxunining sərdari Y t rning oqli Amasani kiliqlio ini  q n, P rw rdigar u t kk n qanni  z bexio ta yanduridu.

□ 2:27 «P rw rdigarning  lining jəməti toqruluk Xilohda eytkan s zi əməlgə axuruldi» — bu söz «1Sam.» 2:27-36d  w  3:11-14d  hatiriləngən. ■ 2:27 1Sam. 2:31-36

■ 2:28 1Pad. 1:50

³³ Ularning keni Yoabning bexi wə nəslining bexiqə mənggü yanqay; lekin Dawut, uning nəsli, jəməti wə təhtigə əbədil'əbədgiqə Pərwərdigardin tinq-hatirjəmlik bolqay, dedi.

³⁴ Yəhoyadaning oqli Binaya qikip uni qepip, ölümgə məhkum qildi. Andin u qəldiki öz öyidə dəpnə kilindi.

³⁵ Padixah Yəhoyadaning oqli Binayani uning ornioqə qoxunning sərdari qildi; padixah Abiyatarning ornioqə Zadokni kahin kilip təyinlidi. ■

³⁶ Andin keyin padixah Ximəyni qakirip uningqə: — Yerusalemda özünggə bir öy selip u yərdə olturoqin. Baxqə heq yərgə qikma.

³⁷ Əgər sən qikip Kidron jiloqisidin ötsəng, xuni enik bilip qoyki, xu kündə sən xəksiz əlisən. Sening qening öz bexingqə qüxidu, dedi.

³⁸ Ximəy padixahqə: — Oqjamning səzi bərhəktur. Oqjam padixah eytqandək kulliri xundək kilidu, dedi. Xuning bilən Ximəy uzun wakitkiqə Yerusalemda turdi.

³⁹ Üq yildin keyin xundək boldiki, Ximəyning kulliridin ikkisi qeqip Maakahning oqli, Gating padixahı Akixning qexioqə bardi. Ximəygə: — Mana kulliring Gat xəhiridə turidu, degən həwər yətküzüldi.

⁴⁰ Ximəy exikini toqup kullirini izdigili Gatqə, Akixning yenioqə bardi. Andin u yenip öz kullirini Gattin elip kəldi.

⁴¹ Sulaymanqə: — Ximəy Yerusalemdin Gatqə berip kəldi, dəp həwər yətküzüldi.

⁴² Padixah Ximəyni qakirtip uningqə: — Mən

seni Pərwərdigar bilən kəsəm kildurup: — Xuni enik bilip qoyki, sən qaysi küni qikip birər yərgə barəjan bolsang, sən xu künidə xəksiz əlisən, dəp agahlandırur eytmioğanmidim? Əzüngmu, mən anglioğan söz bərhək, degənidingoqu?

⁴³ Xundak boləjanikən, nemixka əzüng Pərwərdigar aldida kəloğan kəsimingni buzup, mən sanga buyruoğan buyruqumnimu tutmiding? — dedi.

⁴⁴ Padixah Ximəygə yənə: Sən atam Dawutka kəloğan həmmə rəzillikni obdan bilisən, u kənglūnggə ayandur. Mana Pərwərdigar rəzillikingni öz bexingəyə yanduridu. ■

⁴⁵ Ləkin Sulayman padixah bolsa bərikətlinip, Dawutning təhti Pərwərdigarning aldida əbədil'əbəd mustəhkəm kəlinidu, dedi.

⁴⁶ Andin padixahning buyruki bilən Yəhoyadaning oqli Binaya qikip uni qepip əltürdi. Padixahlik bolsa Sulaymanning qolida mustəhkəm kəlinidi. ■

3

Pərwərdigar Sulaymanoğa danalığ beridu

2Tar. 1:1-12

¹ Sulayman Misirning padixahi Pirəwn bilən ittipak tüzüp Pirəwnning qızini hotunluqka aldi. Əz ordisi, Pərwərdigarning əyi wə Yerusalemn- ing qərisidiki sepilni yasap pütküzgüqilik u uni «Dawutning xəhiri»gə apirip turoquzdi. ■

² Xu waqitlarda Pərwərdigarning nomi üçün bir ibadəthana yasalmioqini üçün həlk «yukiri jaylar»da qurbanliklerini qilatti. □ ■

³ Sulayman Pərwərdigarni sөyüp, atisi Dawutning bəlgiligənliridə mangatti. Pəkət «yukiri jaylar»da qurbanlik kılıp huxbuy yakatti. □

⁴ Padixah qurbanlik kılqılı Gibeonqa bardı; qunki u yər «uluq yukiri jay» idi. Sulayman u yərdiki qurbangahda bir ming köydürmə qurbanlik sundi. ■

⁵ Pərwərdigar Gibeonda Sulaymanqa keqisi quxidə köründi. Huda uningqa: — Mening sanga nemə beriximni layik tapsang, xuni tiligin,

□ **3:2 «həlk «yukiri jaylar»da qurbanliklerini qilatti»** — «yukiri jaylar»: — Təwrattiki «Qan.» 12:5-14də wə baxqa munasiwətlik yərlərdə, Huda Israillarqa: — Birsı manga atap qurbanlik kılısa, pəkət «Əzüm tallıqan jay»da qurbanlik kılısun, dəp tapılaydu. İsrailning tarıhıda Huda muxundak qurbanlik kılıdıqan bırıneqqə jaynı bekitkənıdı (bır waqıtta pəkət bırıla jaynı bekitətti). Bırak İsrailar bəlkım ez qolaylıqını kəzləp (wə bəlkım butpərəslərnıng ix-hərıketlırını dorap) Hudanıng əmrını nəzirıdın saqıt kılıp taq qokqılırı qatarlık yukiri jaylarda Hudaga ibadət kılıp qurbanlik qilatti. Buning xundak bır hətıri bar idiki, ular ətrapıdiki butpərəslərnıng təsırını qobul kılıp, xu yərdə hərhil butlaroqımu qokunup, hətta butpərəslərgə əgıxıp «ınsan qurbanlik»larnımu kılıxı mumkın wə dərwəkə kəp waqıtlarda xundak qilatti (məsilən, «Əz.» 16:21, 20:26nı kərüng). ■ **3:2 Qan. 12:5** □ **3:3 «Sulayman Pərwərdigarnı sөyüp, atisi Dawutning bəlgiligənliridə mangatti; pəkət «yukiri jaylar»da ... huxbuy yakatti»** — «Dawutning bəlgiligənliri»: — xübhisizki, Musa pəyoqəmbərgə quxürülgən barlık bəlgilimilərnı ez iqıgə aloqan. Ularnıng iqıdə, qurbanlik kılıx «yukiri jaylar»da əməs, bəlkı Pərwərdigar bekitkən jaydıla boluxı kerək, dəp bekitilgən («Qan.» 12:10-14). ■ **3:4 2Tar. 1:3**

dedi. ■

⁶ Sulayman jawabən mundak dedi: — Kulung atam Dawut Sening aldingda həqiqət, həkkanıylik wə kənglining səmimiylıki bilən mangoanliki bilən Sən uningoja zor mehribanlikni kərsətkəniding; wə Sən xu zor mehribanlikni dawam kilip, bügünki kündikidək öz təhtidə olturoqili uningoja bir oqul bərding.

⁷ Əmdi i Pərwərdigar Hudayim, kulungni atam Dawutning ornida padixah kilding. Əmma mən pəkət bir gədək bala halas, qıqix-kirixnimu bilməymən. ■

⁸ Əz kulung Sən talliojan həlking, kəplükidin sanap bolmaydiojan həsabsiz uluq bir həlk arisida turidu. ■

⁹ Xunga Əz kulungoja həlkingning üstidə həküm kilixka yahxi-yamanni pərk etidiojan oyoqak bir kəlbni bərgəysən; bolmisa, kim bu uluq həlking üstigə həküm kilalisun? — dedi.

¹⁰ Sulaymanning xuni tilikini Rəbni hux kildi.

¹¹ Huda uningoja: — Sən xuni tiligining üqün — Ya əzüng üqün uzun əmür tiliməy, ya əzüng üqün dələt-baylik tiliməy, ya düxmənliringning janlirini tiliməy, bəlki toqra həküm kilqili oyoqak boluxka əzüng üqün əkil-parasətni tiligining üqün, ■

¹² Mana, sezüng boyiqə xundak kildim. Mana sanga xundak dana wə yorutulojan kəlbni bərdimki, səndin ilgiri sanga ohxaydioqini bolmiojan, səndin keyinmu sanga ohxaydioqini

bolmaydu. ■

¹³ Mən sən tilimigən nərsinimu, yəni dölət-baylıq wə xan-xəhrətni sanga bərdim. Xuning bilən barlıq künliringdə padixahlarning arisida sanga ohxax bolidioqini qikmaydu. ■

¹⁴ Əgər atang Dawut mangoʻandək Mening yol-lirimda mengip, bəlgilimilirim wə əmrlirimni tutsang künliringni uzartimən, dedi.

¹⁵ Sulayman oyoqanqanda, mana bu bir qūx idi. U Yerusalemoqa kelip Pərwərdigarning əhdə sanduqining aldioqa kelip, oʻrə turup keydurmə qurbanliqlarni kilip, təxəkkür qurbanliqlirini otküzüp, həmmə hizmətkarlırioqa ziyapət kilip bərđi.

Sulaymanning danaliki ayan bolidu

¹⁶ Xuningdin keyin ikki pahixə ayal padixahning qexioqa kelip uning aldida turdi.

¹⁷ Birinqi ayal: — I oqjam! Mən wə bu hotun bir əyđə olturimiz; u mən bilən əyđə turqinida bir balini tuqđum.

¹⁸ Mən balini tuqup üq kündin keyin u hotunmu bir bala tuqđi. Biz ikkiylən u yərdə olturđuk; əyđə bizdin baxka heq yat adəm yok idi, yaloquz biz ikkiylən əyđə iduk.

¹⁹ Xu keqidə bu hotunning balisi əldi; qünki u balisini besip oltürüp koyqanidi.

²⁰ U yerim keqidə kopup dedəkliri uhlap qaloqanda, yenimdin oqlumni elip öz kuqikioqa selip, özining əlgən oqlini mening kuqikimoqa selip koyuptu.

21 Ətisi qorup balamni emitəy desəm mana ölük turidu. Lekin ətigəndə qarısam, u mən tuoqkan bala əməs idi, dedi.

22 İkkinçi ayal: — Yaq, undak əməs. Tirik qaloqini mening oqlum, əlgini sening oqlung, dedi. Lekin birinçi ayal: — Yaq, əlgini sening oqlung, tirik qaloqini mening oqlum, dedi. Ular xu hələttə padixahning aldida talixip turatti.

23 Padixah: — Biri: «Tirik qaloqini mening oqlum, əlgini sening oqlung» dəydu. Əmma yənə biri: «Yaq, əlgini sening oqlung, tirik qaloqini mening oqlum» dəydu, dedi.

24 Padixah: Manga bir qiliq elip kelinglar, dedi. Ular qiliqni padixahqa elip kəlgəndə

25 padixah: Tirik balini otturidin kesip ikki parqə qilip yerimini birigə, yənə bir yerimni ikkinçisigə beringlar, dedi.

26 U wakitta tirik balining anisi öz balisioqa iqini aqritip padixahqa: — Ah oqjam! Tirik balini uningoa bərsilə, hərgiz uni əltürmigəylə! — dəp yalwurdi. Lekin ikkinçisi: — Uni nə meningki nə seningki qilmay, otturidin kesinglar, dedi.

27 Padixah jawabən: — Tirik balini uningoa beringlar, uni həq əltürmənglar; qünki bu balin- ing anisi xudur, dedi.

28 Pütkül Israil padixahning qiloqan həkümü toqrisida anglidi wə ular padixahtin qorqti, qünki ular Hudaning adil həkümləni qiqirix danalıqining uningda barlıqini kərđi.

4

Sulaymanning əməldarliri wə hizmətkarliri

¹ Sulayman padixah pütkül Israiloqa padixah boldi.

² Uning qong əməldarliri munular: — Zadokning oqli Azariya kahin idi;

³ Xixaning oqulliri Elihorəf wə Ahiyah katiplar idi; Ahiludning oqli Yəhoxafat diwanbegi idi;

⁴ Yəhoyadaning oqli Binaya qoxunning bax sərdari idi. Zadok bilən Abiyatar kahinlar idi;

⁵ Natanning oqli Azariya nazarət begi, Natanning yənə bir oqli Zabud həm kahin wə padixahning məslihətqisi idi.

⁶ Ahixar ordining oqojidari, Abdaning oqli Adoniram baj-alwan begi idi.■

⁷ Pütkül Israil zeminida Sulayman padixahning əzi üqün wə ordidikiliri üqün yemək-iqmək təminləydiqan, on ikki nazarətqi təyinləngənidi; ularning hər biri yilda bir aydin yemək-iqmək təminləxkə məs'ul idi.

⁸ Ularning ismi təwəndə hatiriləngən: Əfraim taqlıq rayoniqa Bən-Hur;

⁹ Makaz, Xaalbim, Bəyt-Xəməx wə Elon-Bəyt-Hananoqa Bən-Dəkər;

¹⁰ Arubotqa Bən-Həsəd; u yənə Sokoh wə Həfər degən barlıq yurtkimu məs'ul idi; □

¹¹ yənə Nafat-Doroqa Bən-Abinadab (u Sulaymanning kizi Tafatni hotunlukqa aloqan);

¹² Taanak, Məgiddo wə Yizrəalning təwənki tərpidiki Zarətaning yenida bolqan pütkül Bəyt-Xanoqa, xundaqla Bəyt-Xandin tartip

Abəl-Məhəlahətiqə, Jokneamdin ötküqə boləjan zeminlarəja Ahiludning oqli Baana;

¹³ Ramot-Gileadka Bən-Gəbər; u yənə Gilead yurtiəja jaylaxқан, Manassəhning oqli Yairəja təwə boləjan kəntlər wə həm Baxandiki yurt Argob, jümlidin u yərdiki sepili, mis baldaqlik qowukliri boləjan atmix qong xəhərgimu məs'ul idi.

¹⁴ Mahanaiməja Iddoning oqli Ahinadab;

¹⁵ Naftaliəja Ahimaaz (u Sulaymanning kizi Basimatni hotunlukka aləjanidi).

¹⁶ Axir wə Alotka Huxayning oqli Baanah;

¹⁷ Issakarəja Paruahning oqli Yəhəxafat;

¹⁸ Binyamin zeminiəja Elaning oqli Ximəy;

¹⁹ Gilead zeminiəja (əslidə Amoriylarning padixahi Sihon wə Baxanning padixahi Ogning zemini idi) Urining oqli Gəbər. U xu yurtka birdinbir nazarətqi idi.

Sulaymanning dəliti wə xəhriti

²⁰ Yəhuda bilən Israilning adəmliri dengiz sahilidiki qumdək nuroqun idi. Ular yəp-icqip, huxallik qilatti.

²¹ Wə Sulayman bolsa *əfrat* dəryasidin tartip Filistiylərnin zeminiəja wə Misirning qəgraliriətiqə boləjan həmmə padixahliklarning üstidə səltənət qilatti. Ular ulpan kəltürüp Sulaymanning pütün əmridə uning hizmitidə bolatti.

²² Sulaymanning ordisiəja ketidiəjan künlük təminat üqün ottuz kor taskiəjan aq un, atmix

kor qara un, □

²³ on bordioqan uy, yaylaqtin keltürülgən yigirmə uy, yüz koy ketətti; buningdin baxqa buoqilar, jərənlər, kiyiklər wə bordioqan tohular lazim idi.

²⁴ Qünki u Tifsahdin tartip Gazaşiqə, *Əfrat* dəryasining bu tərpidiki həmmə yurtlarning üstidə, yəni *Əfrat* dəryasining bu tərpidiki barlıq padixahlarning üstidə həküm sürətti; uning tət ətrapi tinq idi.

²⁵ Sulaymanning pütkül künliridə Dandin tartip Bəər-Xəbaşiqə Yəhuda bilən Israil adəmlirining hərbiəri öz üzüm teli wə öz ənjür dərihining tegidə aman-esən olturatti.■

²⁶ Sulaymanning jəng hərwilirining atlıri üqün tət ming athanisi, on ikki ming qəwəndizi bar idi.□ ■

²⁷ Məzkur nazarətqilərninğ hərbiəri əzigə bekitilgən ayda Sulayman padixahqa wə uning dastihiniqə kəlgənlərninğ həmmisining yeməkiqməklirini keməytməy təminləytti.

²⁸ Həlk bolsa hərbiəri əzigə bekitilgən norma boyiqə at-keqirlar üqün arpa bilən samanlarni *nazarətiqilər bar* yərgə elip kelətti.

²⁹ Huda Sulaymanoqə dengiz sahilidiki kumdək danalıq, intayin mol pəm-parasət ata kılıp, un-

□ **4:22 «ottuz kor»** — bir kor on litr, 30 kor 300 litr. ■ **4:25** Law. 26:5 □ **4:26 «tət ming athanisi»** — kəp kona kəqürmilərdə «kiriq ming athanisi» deyilidu. Lekin biz bu sannı kəqürgüqilərninğ hatalıki dəp qaraymiz. «2Tar.» 9:25də wə bu tekistning bəzi grek tərjimiliridə «tət ming» deyilidu. «**on ikki ming qəwəndizi**» — yaki «on ikki ming eti». ■ **4:26** 1Pad. 10:26; 2Tar. 1:14; 9:25

ing kəlbini kəng qilip zor yorutti. □

³⁰ Xuning bilən Sulaymanning danaliki barliq xərktikilərnin danaligidin wə Misirdiki barliq danaliktin axti.

³¹ Qünki u barliq adəmlərdin, jümlidin əzrahlik Etan bilən Maholning oqulliri Həman, Kalkol wə Darda degənlərdin dana idi; wə uning xəhriti ətrapidiki həmmə əllər arisida yeyildi.

³² U eytkən pənd-nəsihət üq ming idi; uning xeyr-küyliri bir ming bəx idi.

³³ U Liwandiki kedir dərihidin tartip tamda əsidioqan lepəkgülgiqə dərəh-giyahlarınin həmmisini bayan qilip hatiriligənidi; u yənə mal wə həywanlar, kuxlar, həxarət-əmiligüqilər wə beliklər toqrisida bayan qilip hatiriligənidi.

³⁴ Sulaymanning danalikinini angliqili kixilər barliq əllərdin kelətti, xundakla uning danaliki toqruluk həwər tapqan yər yüzidiki həmmə padixahlərdin kixilər kəlməktə idi.

5

Ibadəthanini quruxqa materiyallarni toplax

2Tar. 2:1-17

¹ Turning padixahı Hiram Sulaymanni atisining ornioqa padixah boluxqa məsih kilinöqan döp anglap, öz hizmətkarlırini uning kexioqa əwətti; qünki Hiram Dawutni izqil səygüqi idi. ■

□ **4:29 «uning kəlbini kəng qilip zor yorutti»** — yaki «uning köksi-kərnini bək kəng kildi». ■ **5:1** 2Sam. 5:11; 1Tar. 14:1

2 Sulayman Hiramğa adəm əwitip mundak uqurni yөtküzdü: —

3 «Өzüng bilisənki, atam Dawutning düxmənlirini Pərwərdigar uning puti astioğa koyoquqə, u ətrapida hər tərəptə jəng kילוanliki түpəylidin Pərwərdigar Hudasing namioğa bir ibadəthana yasiyalmidi. ■

4 Əmdi hazır Pərwərdigar Hudayim manga həmmə tərəptin aram bərdi; heqbir düxminim yok, heqbir bala-kaza yok.

5 Mana, Pərwərdigarning atam Dawutқа: «Mən sening ornungoğa əz təhtinggə olturozuzoan oqlung bolsa, u mening namioğa bir ibadəthana yasaydu» dəp eytkinidək, mən Pərwərdigar Hudayimning namioğa bir ibadəthana yasay dəp niyət kildim; ■

6 əmdi mən üqün *adəmliringgə* Liwandin kedir dərəhlirini kesinglar, dəp yarlık qüxürgin; mening hizmətkarlim sening hizmətkarliringoğa həmdəmdə bolidu. Sening bekitkining boyiqə hizmətkarliringoğa berilidoan ix həkkini sanga tələymən; qünki özüggə ayanki, dərəh kesixtə arimizda heqkim Zidondikilərdək usta əməs».

7 Hiram Sulaymanning sözini anglioanda in-tayin huxal bolup: — Bүgün bu uluq həlk üstigə həküm sürүxkə Dawutқа xundak dana bir oqlul bərgən Pərwərdigaroğa təxəkkür eytilsun! — dedi.

8 Hiram Sulaymanoğa adəm əwitip: — Sən manga koyoan tələpliringni anglap qobul

kildim. Mən sening kedir yaoııqı wə arqa yaoııqı tooıruluk arzu kıloıanliringning həmmisini ada kılimən;

⁹ Mening hizmətkarlırim xularni Liwandin dengizə apiridu; mən ularni sal kılip baolap, dengiz bilən sən manga bekitkən yərgə yətküzimən, andin xu yərdə ularni yəxküzimən. Xuning bilən sən ularni tapxuruwelip, elip ketisən. Buning hesabioıa sən tələplirim boyıqə ordidikilirim üqün yemək-ıqmək təminligəysən, — dedi.

¹⁰ Xundak kılip, Hıram Sulaymanəa barlık təlipi boyıqə kedir yaoııqliri wə arqa yaoııqlirini bərdi.

¹¹ Sulayman Hıraməa ordidikilirining yemək-ıqmikigə yigirmə ming kor buoıday wə yigirmə bat sap zəytun meyini əwətip bərdi. Hər yili Sulayman Hıraməa xundak berətti. □

¹² Pərwərdigar Sulaymanəa wədə kıloıandək uningəa danalık bərgənidi. Hıram bilən Sulaymanning arisida inaklık bolup, ikkisi əhdə tüzüxti. ■

¹³ Sulayman padixah pütün Israildin həxarəa ixləmqilərnı bekitti, ularning sani ottuz ming idi.

¹⁴ U bularni nəwət bilən hər ayda on mingdin Liwanəa əwətətti; xundak kılip, ular bir ay Liwanda tursa, ikki ay əyidə turdi. Adoniram həxarqılaning üstidə turatti.

¹⁵ Sulaymanning yətmix ming həmmili, taqlarda ixləydioıan səksən ming taxqisi bar idi.

¹⁶ Uningdin baxqa Sulaymanning

□ **5:11 «yigirmə bat»** — bir «bat» təhminən 27 litr, 20 bat 540 litr. ■ **5:12** 1Pad. 3:12

mənsəpdarliridin ix üstigə qoyulğan üq ming üq yüz ix bexi bar idi; ular ixləmqilərnı baxquratti.

¹⁷ Padixah yarlıq qüxürüxi bilən ular ibadəthanining ulini selixkə yonulğan, qong wə kimmətlik taxlarnı kesip kəltürdi.

¹⁸ Wə Sulaymanning tamqiliri bilən Hıramning tamqiliri wə Gəballıqlar qoxulup taxlarnı oyup, öyni yasax üqün yaqıaq həm taxlarnı təyyarlap qoydi.□

6

Muqəddəs ibadəthanining quruluşı

2Tar. 3:1-14

¹ Israillar Misirdin qıkkandin keyinki tət yüz səksininqi yili, Sulaymanning Israilning üstidiki səltəniti qıtın qıtın yilining ikkinqi eyida, yəni Zif eyida u Pərwərdigarning öyini yasaxkə baxlıdi.■

□ **5:18 «Gəballıqlar»** — yaki «Biblosluqlar», yaki «girwəklərnı kəsküqilər». ■ **6:1** 2Tar. 3:2; Ros. 7:47

Sulayman qurʻon ibadethana — bu surʻat yan temi qiqirivetilip, iqi enik kersitilgan surʻat

Sulayman padixah misladin yilgiri 960-yil «Paravardigarning ayvni Yerusulima Moriya kelesha kuxak, a baxli» («Padixahlar (1)» 6:1, «Tarih-taxira (2)» 3:1-2). Yanke yildin keyin u uni polkosti («Padixahlar (1)» 6:3-5). Ibadethaning namoz usulini qoridiki («baxli» hujjatini) hushabirayotgan) 60 gaz, kangliki 20 gaz, eglitli 30 gaz. Ibadethanining hujvili atirashqa song passli tem qorilgan.

Ibadethaning eng ildizi ay («eng mukaddas jay» ning uzunluqi) 20 gaz, kangliki 20 gaz, eglitli 20 gaz («Padixahlar (1)» 6:15-20, «Tarih-taxira (2)» 3:9-14). Ilti yozam hush vaisha sanduylarining ke karpisa burda, hatirinin eglitli 10 gaz, 7, atirning bir karpitirig, usulni yanke bir karpitirig yasho 15 gaz («Padixahlar (1)» 6:23-25). «Esha sanduk» ke kemoning oltirash hujvili («Padixahlar (1)» 11:1-6, «Tarih-taxira (2)» 5:2-4) hushabirayotgan.

Ibadethanidiki «mukaddas jay» ning uzunluqi 40 gaz, kangliki 20 gaz («Padixahlar (1)» 6:15, 17-18, «Tarih-taxira (2)» 3:5-7) ni hushabirayotgan. Ilti «Esha» («mukaddas jay») namozin namoz hushabirayotgan atirni yanke on atirni orashan («baxli» ximal karpitirig, baxli yanke karpitirig) kuyuzan («Padixahlar (1)» 7:48-49, «Tarih-taxira (2)» 4:7).

Ximal karpitirig kaxali baxlik «Yahna» dop, yanke karpitirig kaxali baxlik «Baxli» dop atirni («Padixahlar (1)» 7:21, «Tarih-taxira (2)» 3:17).

«Mukaddas jay» ning aldidiki aywanning uzunluqi 20 gaz, kangliki 10 gaz («Padixahlar (1)» 6:3, «Tarih-taxira (2)» 3:4).

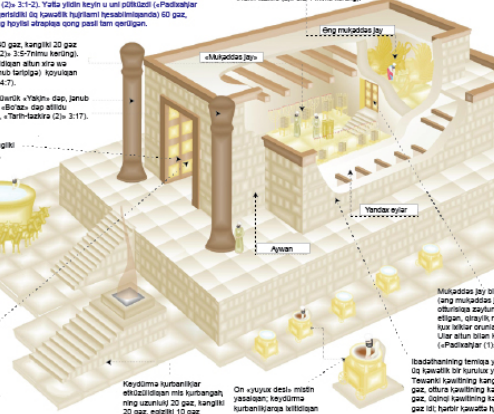
«Dengiz dop atirani yozam» dop, eglitli 5 gaz, atirani 10 gaz bozsa, umingasa ilti ming baxli («4000 bir») baxli. Dop on ilti baxli xalki dolda kuyuzashan burar dolda-ilti bozsa, bel tarashqa yuzashan («Padixahlar (1)» 7:23-26, «Tarih-taxira (2)» 4:2-5).

Anke yashadiki yashagan, atirlik makirangan kux k anaxli ilti ilti ayvan va mukaddas jayni ayvni turdu. Ular atirni bilan k, apirashan («Padixahlar (1)» 6:33-35).

Kaydama kurbatlar atirididiki yanke kurbatgan ning uzunluqi 20 gaz, kangliki 20 gaz, eglitli 10 gaz («Tarih-taxira (2)» 4:1).

On «yuxuk desli» midin yashagan: kuyuzama kurbatlar yanke kurbatgan buyum-usulirining h amirali usulni yuzadiki («Padixahlar (1)» 7:27-28, «Tarih-taxira (2)» 4:6).

Ibadethanining leniqsa yandar ilti kaxali k kuyuzama yashagan. Tavvuni kaxalirig kangliki 5 gaz, oltira kaxalirig kangliki 6 gaz. Dolda kaxalirig kangliki 7 gaz («Tarih-taxira (2)» 4:6-8, 10).

Sulayman padixah qurʻon ibadethana

2 Sulayman padixah Pərwərdigarəya yasioqan ibadethanining uzunluqi atmix gəz, kəngliki yigirmə gəz wə egizliki ottuz gəz idi. □

3 Ibadethanidiki «mukəddəs jay»ning aldidiki aywanning uzunluqi ibadethanining kəngliki bilən barawər bolup, yigirmə gəz idi. Ibadethanining aldidiki aywanning kəngliki on gəz idi. ■

4 U ibadethaniəqa rojəklək derizə-pənjirilərnəni

□ **6:2 «ibadethanining uzunluqi...»** — ibranij tilida «əyning uzunluqi...». **«Pərwərdigarəya yasioqan ibadethanining uzunluqi atmix gəz...»** — Mukəddəs Kitabta ixlitilgən «gəz»ni bəlkim bir «jəynək» deyixkə toqra kelidu — Yəni adəmnig jəynikidin barmaklirining uqioiqə boləqan arilik (təhminən 45 santimetr) idi. ■ **6:3** Yh. 10:23; Ros. 3:11; 5:12

ornatti. □

⁵ Ibadəthana temioqa, yəni mukəddəs jay wə «kalamhana»ning temioqa yandax *üq kəwətlik* bir imarətni saldi wə uning iqigə hujrilarni yasidi. □

⁶ *Taxkiriqi imarətning* təwənki kəwitining kəngliki bəx gəz, ottura kəwitining kəngliki altə gəz, üqinqi kəwitining kəngliki yəttə gəz idi. Qünki ibadəthanining taxki temida limlarni ornatkən təxüklər bolmasliqi üqün u tamoqa təkqə qikiriloqanidi. □

⁷ Ibadəthana pütünləy təyyar kilip elip kelingən taxlardin bina kilinoqanidi. Xundak kילוanda, uni yasioqan wakitta nə bolqa nə palta nə baxqa təmür əswablarning awazi u yərdə heq anglanmaytti.

⁸ Təwənki kəwətning hujrilirining kirix ixiki ibadəthanining ong tərpidə idi; bir aylanma pələmpəy ottura kəwətkə andin ottura kəwəttin

□ **6:4 «U ibadəthanoqa rojəklik derizə-pənjirilərnəni ornatti»** — baxqa birnəqqə hil tərjimilər uqrixi mumkin boləqini bilən hərhalda bu sözlər derizilərnəni kərsitidu.

□ **6:5 «Ibadəthana temioqa, yəni mukəddəs jay wə «kalamhana»ning temioqa...»** — muxu yərdə «kalamhana» «əng mukəddəs jay»ning baxqa birhil ismidur. 6:16ni wə izahətini kərüng. «Kalamhana» deyilixining səwəbi, «əng mukəddəs jay» iqidə «əhdə sanduqi» bar idi, «əhdə sanduqi» iqidə Hudaning İsrail bilən tüzgən əhdinamisi saklakliq idi.

□ **6:6 «...ibadəthanining taxki temida limlarni ornatkən təxüklər bolmasliqi üqün u tamoqa təkqə qikiriloqanidi»** — limning yənə bir uqi «taxki imarət»ning taxki temioqa bekitilixi üqün xu tərəptə təxük texilgən bolsa kerək. «Ibadəthana shemisi»ni kərüng.

üqinqi kəwətkə qıqatti. □

⁹ Xundak kılıp *Sulayman* ibadəthanini yasap püttürdi. İbadəthanining üstigə har-limlarni bekitip, uni kedir tahtaylar bilən qaplıdi.

¹⁰ U ibadəthaniqə yandax imarətning kəwətlirining egizlikini bəx gəzdin kildi. Xu imarətning kəwətliri ibadəthaniqə kedir limliri arkilik tutuxukluk idi.

¹¹ Pərwərdigarning səzi Sulaymanoqə kelip mundak deyildiki: —

¹² «Sən Manga yasawatқан bu ibadəthaniqə kəlsək, əgər sən bəlgilimilirimdə mengip, həkümlirimgə riayə kılıp, barlıq əmrlirimni tutup ularda mangsang, Mən atang Dawutқа sən toqruluk eytkən sözümgə əməl kəlimən; ■

¹³ Mən Israillarning arisida makan kılıp öz həlkim Israilni əsla taxlimaymən».

¹⁴ Sulayman ibadəthanini yasap püttürdi.

¹⁵ İbadəthanining tamlirining iq təripini u kedir tahtayliri bilən yasap, ibadəthanining tegidin tartip torusning limliriqə yaoqəq bilən qaplıdi; wə arqa tahtayliri bilən ibadəthaniqə pol yatquzdi.

¹⁶ U ibadəthanining arqa temidin yigirmə gəz əlqəp ara tam yasap, iqqiriki hanini hasil kildi; u tegidin tartip torus limliriqə kedir tahtayliri

□ **6:8 «Təwəнки kəwətning hujrilirining kirix ixiki ibadəthanining ong təripidə idi»** — biz muxu yərdə («təwəнки kəwət» degən sözlər bilən) kona grek tilidiki təjimiğə əgəxtuk. «ibadəthanining ong tərip» ibadəthanining jənubiy təripidur. ■ **6:12** 2Sam. 7:13; 1Pad. 2:4; 9:4; 1Tar. 22:10, 19

bilən qaplıdi. Bu əng iqqiriki hana bolup, yəni «kalamhana», «əng mukəddəs jay» idi.□

17 Uning aldidiki əy, yəni mukəddəs hanining uzunluğu kırık gəz idi.

18 İbadəthanining iqqi tamlirioğa kapak wə qeqəkning nushiliri nəkiş kilinoqanidi. İbadəthana pütünləy kedir tahtaylar bilən qaplanoqanidi. Heq tax kərünməytti.

19 Pərwərdigarning əhdə sanduqini u yərdə qoyux üqün, u ibadəthanining iqqiridiki kalamhanini yasidi.

20 Kalamhanining uzunluğu yigirmə gəz, toqrisi yigirmə gəz, egizliki yigirmə gəz idi; u uni sap altundin qaplıdi, xundaqla uning aldidiki kedir yaoqaqlik qurbangahnimu xundaq qaplıdi. □

21 Sulayman ibadəthanining iqqini sap altun bilən qaplıdi; u iqqi kalamhanining aldini altun zənjirlər bilən tosidi; kalamhanini altun bilən qaplıdi.

22 Xu tərکیدə u pütkül ibadəthanini, yəni pütkül ibadəthanining iqqini altun bilən toluq qaplıoqanidi. Kalamhaniqə təalluq boluqan qurbangahnimu pütünləy altun bilən

□ **6:16 «Bu əng iqqiriki hana bolup, yəni «kalamhana», «əng mukəddəs jay» idi»** — «əng mukəddəs jay»ning «kalamhana» dəp atilixining səwəbi, uningda Huda Musa pəyoqəmbərgə tapxuroqan «əhdə tax tahtiliri» (Hudaning kalami) «əhdə sanduqi» iqidə turatti; wə uning üstigə bəlkim bəzi waqtida, bax kaşin xu «əng mukəddəs jay»qə kirgəndə, Hudaning bexarətliri ularoqə kelixi mumkin idi. □ **6:20 «u ... uning aldidiki kedir yaoqaqlik qurbangahnimu xundaq qaplıdi»** — bu iqidiki qurbangahqə qurbanliqlar sunulmaytti; u «huxbuydan» yaki «huxbuygah» idi.

qapliqanidi. □

²³ Kalamhanioqa u zəytun yaqiqidindin ikki kerubning xəklini yasidi. Hərbirining egizliki on göz idi. □ ■

²⁴ Bir kerubning bir qanitining uzunluqi bəx göz wə yənə bir qanitining uzunluqi həm bəx göz bolup, bir qanitining uqidin yənə bir qanitining uqiqiqə on göz idi.

²⁵ İkkinqi kerubning ikki qaniti koxulup on göz idi. İkki kerubning qong-kiciklikli wə xəkli ohxax idi.

²⁶ Bir kerubning egizliki on göz bolup, ikkinqi kerubningkimu həm xundak idi.

²⁷ U kerublarni iqqiriki hanida koydi. Kerublarning qanatli yeyilip turatti. Birsining bir qaniti bir tamoa tegip, ikkinqisining qaniti udulidiki tamoa tegip turatti; ikkisining iqidiki qanatli hanining otturisida bir-birigə tegixip turatti. ■

²⁸ U kerublarni altun bilən qapliidi.

²⁹ U ibadəthanining tamlirining pütkül iq qərsini, yəni iqqiriki hanining wə həm taxkiriki hanining qərsini kerub bilən horma dərəhlirining xəkilliri wə qeqək nushiliri bilən nəkix kildi.

³⁰ Ibadəthanining polini, yəni iqqiriki hanining həm taxkiriki haniningkini altun bilən qapliidi.

³¹ Kalamhanining kirix eqizioqa u zəytun

□ **6:22 «Kalamhanioqa təəlluk boləqan qurbangah»** — bu «qurbangah», yəni «huxbuydan» adətə kalamhanining səl aldida, «muqəddəs jay»ning iqidə idi. □ **6:23 «Kerublar»** — kerublar bolsa Hudaning həküm-jazalirini yətküzidion, intayin küqlük pərixtilərdur. Məsilən, «Yar.» 3:24 wə «Əz.» 10-babni kəring. ■ **6:23** Mis. 25:18 ■ **6:27** Mis. 25:20

yaʼoʻiqidin etilgən kox ixiklarni yasidi. Ixiklarning kexəkliri wə bexi ʼyning toʻqrisining bəxtin bir qismi idi. □

³² Bu kox ixiklər zəytun yaʼoʻiqidin etilgənidi; u ixiklarning üstigə kerublar, horma dərəhliri wə qeqək nushiliri nəxiş qilinip zinnətləngənidi; u ixiklarni, jümlidin kerub bilən horma dərəhlirining nəxişlirini altun bilən qaplıdi.

³³ Ibadəthanining taxki hanisining ixikining kexəklirini zəytun yaʼoʻiqidin yasidi; ular ʼyning toʻqrisining tətтин bir qismi idi; □

³⁴ kox qanatlık ixik bolsa arqa yaʼoʻiqidin yasaldi. Bir qaniti yeyilip qatlinatti, ikkinqi qanitimu yeyilip qatlinatti.

³⁵ U ularning üstigə kerublar, horma dərəhliri wə qeqək nushilirini nəxiş qildi; andin ularning üstigə, jümlidin nəxişlər üstigə altun qaplıdi.

³⁶ Iqkiriki hōylining temini bolsa u üq kəwət yonuloqan tax bilən bir kəwət kedir yaʼoʻiqidin yasidi.

³⁷ *Sulaymanning səlтанitining* tətinqi yilining Zif eyida Pərwərdigarning ibadəthanisining uli selindi. □

³⁸ Wə on birinqi yilining Bul eyida, yəni səkkizinqi ayda ibadəthanining heqyeri

□ **6:31 «Ixiklarning kexəkliri wə bexi ʼyning toʻqrisining bəxtin bir qismi idi»** — baxka tərjimisi: «Ixiklarning kexəkliri bəx qasilik idi». Ibraniy tilini qūxinix təs. □ **6:33 «kexəklər ʼyning toʻqrisining tətтин bir qismi idi»** — baxka tərjimisi: «ular (kexəklər) tət qasilik idi». Ibraniy tekistni qūxinix təs. □ **6:37 «tətinqi yilining Zif eyida...»** — «Zif» eyi ikkinqi ay. Bu bəlkim miladiyədin ilgiriki 966-yili, Aprel yaki May ayliri boluxi mumkin idi.

qaldurulmay, layihə boyiqə pütünləy tamam boldi. Xundak qilip uning əyni yasixioqa yəttə yil kətti. □

7

Ordining quruxi

¹ Sulayman öz ordisini bolsa, on üç yilda yasap püttürdi. □ ■

² U yasioqan bu «Liwan ormini sariyi»ning uzunlukini yüz gəz, kənglikini əllik gəz wə egizlikini ottuz gəz qildi. Kedir yaqiqi tüwrükidin tət qatar wə tüwrüklərnin üstigə kedir limliri qoyuloqanidi. □

□ **6:38 «layihə boyiqə pütünləy tamam boldi»** — muxu yərdə «layihə» bəlkim Dawut Muqəddəs Rohning kərsətmisi arkilik aldin kərsətkən shemisini kərsitidu «1Tar.» 28:19).

□ **7:1 «Sulayman öz ordisini bolsa, on üç yilda yasap püttürdi»** — Sulayman ibadəthanini quruxqa 7 yil, öz ordisini quruxqa 13 yil waqit sərp qildi. Pütkül Muqəddəs Kitabta «7» degən rəxəm bəzidə Huda wə uning mukəmməllikigə baqlik, «13» bolsa gunah wə asiylik bilən baqlik bolidu. Bizdə heq guman yokki, Sulaymanning öz ordisioqa 13 yil sərp qilixi uning allikaqan təkəbbur bolup kətkənlikini puritip beridu. Heq bolmioqanda, u kəprək waqtini öz əyi üstigə sərp qiləqan. ■ **7:1 1Pad. 9:10** □ **7:2 «Liwan ormini sariyi»** — Sulaymanning ordisinin «Liwan ormini sariyi» dəp atilixining səwəbi uning quruxida Liwandin kəltürülgən qiraylik kedir yaqiaqlirini kəp ixlətkənliktin boləqanidi. Orda iqidə «kedir yaqiqi tüwrükidin tət qatar» boləqini üçün «ormandək» kəringən bolsa kerək.

³ Tüwrüklarning üstidiki lim ketürüp turoqan oğzimu kedir yaoiqidin idi. Limlar jəmiy kirik bəx bolup hər qatarda on bəxtin idi.

⁴ Uning üq kəwət derizisi bar idi, üq kəwəttiki derizilər bir-birigə udulmu'udul idi.□

⁵ Barlıq ixiklər wə kexəklər tət qasilik kılinoqandi; ixiklər üq kəznəklik bolup, ixiklər bir-birigə udulmu'udul idi.□

⁶ U uzunluqini əllik gəz, toqrisini ottuz gəz kılıp, tüwrüklük bir dəhliz yasidi; uning aldida yənə bir dəhliz bar idi, wə uning aldida yənə tüwrüklük aywan bar idi.□

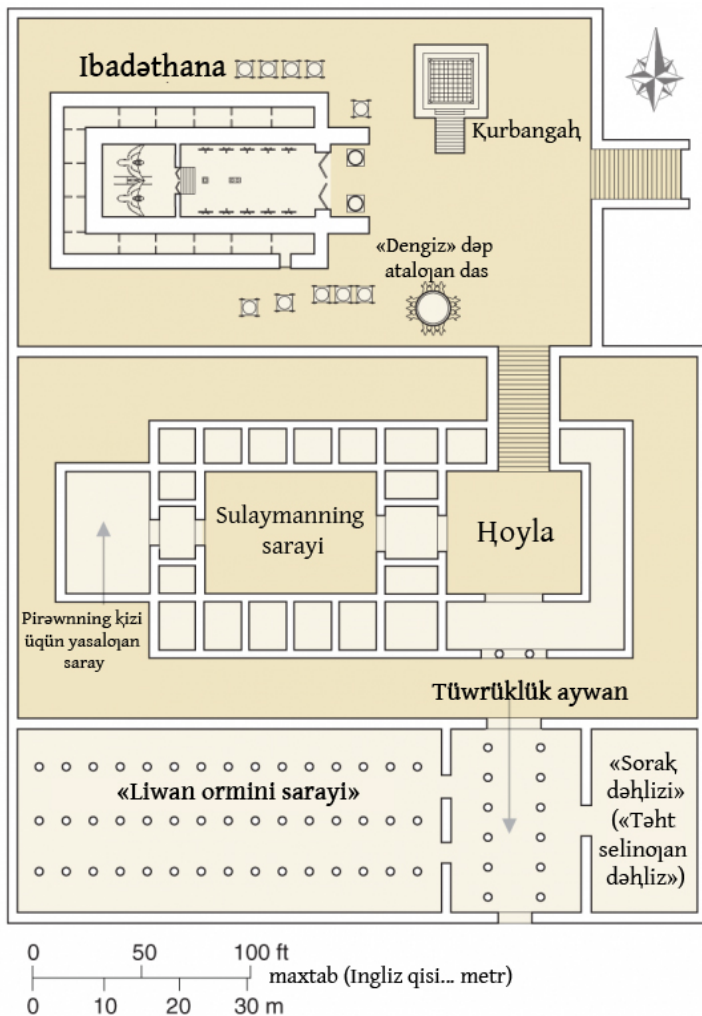
⁷ Andin keyin u soraq soraydiqan təhti üqün «Soraq dəhlizi» dəp ataloqan yənə bir dəhlizni yasidi. U dəhlizning tegidin tartip torusning limliriqiqə kedir yaoiqi bilən kaplanoqanidi.

⁸ *Sulayman* əzi olturidiqan saray, yəni dəhlizning arqa həylisiqə jaylaxağan sarayning layihəsi «soraq əyi»ningkigə ohxax idi. Sulayman öz əmrigə aloqan Pirəwning kizi üqün xu dəhlizgə ohxax bir sarayni yasatti.

□ **7:4 «üq kəwəttiki derizilər bir-birigə udulmu'udul idi»** — bu ayəttiki bəzi ibranıy sözlər intayin az uqraydiqan boləqəqə, mənisini pəkət pərəz kıləqili bolidu. Baxqə bir tərjimisi bəlkim: «üq kəwəttiki hər bir derizə kəznəklik idi». □ **7:5 «ixiklər üq kəznəklik bolup, ixiklər bir-birigə udulmu'udul idi»** — kəp baxqə hil tərjimiliri uqriximu mumkin. □ **7:6 «uning aldida yənə bir dəhliz bar idi, wə uning aldida yənə tüwrüklük aywan bar idi»** — bu ayətning ikkinqi kismidiki ibranıyqə ibarilər intayin az uqraydiqan boləqəqə, mənisini pəkət pərəz kıləqili bolidu. «...uning aldida yənə tüwrüklük aywan bar idi» degənnin baxqə birhil tərjimisi «...uning aldida yənə tüwrüklər wə pələmpəy bar idi».

□ **7:8 «...yəni dəhlizning arka həylisiyə jaylaxқан sarayning...»** — baxқа birhıl tərjimisi «...yəni xü öydin ayrim bolқан, bir həylilik, dəhliz iqiğə jaylaxқан öyning...». ■ **7:8**
1Pad. 3:1

Sulayman qurʻoan ibadəthana wə dərğah-saray

Dawut padixah qaytidin saloan xəhərdin Sulayman yengi qurup saloan yurt-məhəlligə kirix üçün, kona xəhərdiki qowuqtin ötüp qik ix kerək. Ximaloğa qarap mangoʻanda, kixilər awwal bir dəhlizə, yəni «Tüwrüklük aywan»oğa kiridikən («1Pad.» 7:6). Sol tərəptə «Liwan ormini sarayi» tepilidi (5-7:2). Bu saray asasen sawut-qorallar saklaklik orun idi (17-10:16); uningdiki qong zal bolsa tət qatar kedir tüwrüklər üstigə selinojan, tamlaroğa altun qalkan-siparlar esilojan. Ong tərəptə «Sorəq Dəhlizi» tepildi; xu zalda Sulayman sorəq qilip həl üçün həküm qikaratti. Zalda uning intayin nəpis ixləngən qong təhti selinojan.

ordisi wə ibadəthana

⁹ Bu imarətlarning həmmisi iqkiriki tamlidiridin tartip qong hoyalining tamliroiqə, ulidin tartip əgzining pəwaziqə kimmət taxlardin, yəni əlqəm boyiqə oyulup andin iq-texi hərə bilən kesilgən taxlardin yasaloqanidi.

¹⁰ Ulliri bolsa qong wə kimmət taxlardin, uzunluqi on gəz wə səkkiz gəz bolqan taxlardin kilinoqanidi.

¹¹ Ullarning üstigə yənə bekitilgən əlqəm boyiqə oyuloqan kimmət esil taxlar wə kedir limliri qoyuloqanidi.

¹² Qong hoyalining qərisidiki tam üq kəwət oyuloqan tax wə bir kəwət yonuloqan kedir limliridin yasaloqanidi. Pərwərdigarning ibadəthanisining iqkiriki hoyalising temi wə yənə ordidiki dəhlizining temimu xundak yasaloqanidi. □

Usta miskər Hiramning ibadəthanidiki ixliri
2Tar: 3:15-17; 2Tar: 4; 2Tar: 5:1

¹³ Sulayman padixah adəm əwətip Hiramni turdin kəltürdi. ■

¹⁴ U kixi Naftali kəbilisidin bolqan bir tul hotunning oqli bolup, atisi turluk bir miskər idi. Hiram miskərqiliktə türlük ixlarni kilixqa tolimu usta, pəm-parasətlik wə bilimlik idi. U Sulayman padixahning kexioqa kelip, uning həmmə ixini kildi. ■

□ **7:12 «ordidiki dəhlizining temi...»** — yaki «ibadəthanidiki aywinining temi...» ■ **7:13** 2Tar: 2:12 ■ **7:14** Mis. 31:3

15 U øzi ikki tüwrükni mistin yasidi. Hər bir tüwrükning egizliki on səkkiz gəz bolup, aylanmisi on ikki gəz idi. ■

16 Bu tüwrüklərnin üstigə koyux üqün mistin ikki tajni kuyup yasap, uning üstigə koydi. Bir tajning egizliki bəx gəz, ikkinçi tajning egizlikimu bəx gəz idi.

17 Tüwrüklərnin təpəsidiki tajlar torlarəqa ohxax zinnətlinip, zənjirlər wə torlanəqan həlkilər bilən tokukluk idi. Bir tajning xundak yəttə qatar tor həlkiliri bar idi, ikkinçi tajningmu həm xundak yəttə kur tor həlkiliri bar idi.

18 U yənə anarlarni, yəni tüwrüklərnin üstidiki hər bir tajni yepip turidioqan tor həlkilərnin üstigə ikki qatar anarni yasidi. U birinçi wə ikkinçi tajəqimu ohxaxla xundak kildi.

19 Aywandiki tüwrüklərnin üstidiki tajliri nilupər xəkillik bolup, egizliki tət gəzdin idi.

20 Ikki tüwrükning tajliridiki tor həlkiliriəqa yəqin tompiyip qikqan jayning üstidə kəwətmükəwət qəridigən ikki yüz anar nushisi bar idi. Ikkinçi tajning qərisimu ohxax idi.

21 U tüwrüklərnin ibadəthanining aldidiki aywanəqa tiklidi. Ong tərripigə birni tikləp namini «Yaqin», sol tərripigə birni tikləp, namini «Boaz» atidi. □

■ 7:15 2Pad. 25:16, 17; Yər. 52:21 □ 7:21 «Ong tərripigə birni tikləp namini «Yaqin», sol tərripigə birni tikləp, namini «Boaz» atidi» — «Yaqin» deganning mənisi bəlkim «u mustəhkəmləydu», «Boaz»ning mənisi bəlkim «uningda küq bar». Ongdin soləqa oquşanda «U (Pərwədigar) küq bilən uni (bu øyni) mustəhkəmləydu».

22 Tüwrüklarning üsti nilupər xəklidə yasaloqanidi. Buning bilən tüwrüklarning ixliri pütkenidi.

23 U mistin «dengiz» dəp ataloqan yoqan das yasidi. Uning bir girwikidin yənə bir girwikigiqə on gəz kelətti. Uning aylamisi ottuz gəz idi. ■

24 Dasning girwiki asti qeridəp kapak nushiliri bilən zinnətləngənidi. Bular dasning qerisining hər bir gezigə undin, ikki qatar koyuloqan idi. Ular das bilən bir waqıtta quyup qikiriloqanidi. ■

25 Das on ikki buqa xəkli üstidə turəquzuloqanidi. Bularning üqi ximal tərəpkə, üqi qərb tərəpkə, üqi jənub tərəpkə, üqi xərk tərəpkə yüzləngənidi. «dengiz» bularning üstidə idi; ularning arkisi iq tərpidə idi.

26 Dasning kelinliki alıqanning kənglikidək bolup, uning girwiki piyalining girwikidək, xəkli eqiloqan nilupərdək idi. Uningoqa ikki ming bat su siqatti. □

27 Uningdin baxqa u mistin on təglikni yasidi. Hər bir təglikning uzunluqi tət gəz, kəngliki tət gəz bolup, egizliki üq gəz idi.

28 Bu təgliklər xundaq yasaloqanidiki, ularning *rəsimlik* tahtiliri bar idi; tahtiliri ramkilar iqigə ornitiloqanidi.

29 Ramkilarning otturisdiki rəsim tahtaylirida wə ramkilarning əzidimu xirlar, buqilar wə kerublarning sürətlik zinnətliri bar idi; xirlar

■ 7:23 2Tar. 4:2; Yər. 52:20 ■ 7:24 2Tar. 4:3 □ 7:26 «**ikki ming bat**» — bir bat 22 litr boluxi mumkin idi; undaқта 2000 bat 44000 litr idi. «Dengiz»ning xəkli «dangqan xəkli»diki das bolsa kerək.

wə buqilarning asti wə üsti zənjirsiman gül qəmbirək xəklidə zinnətləngənidi. □

³⁰ Hər bir təglikning mis okliri bilən tət qaqi bar idi; təglikning dasni kətürüp turidiqan tət burjikidə jazisi bar idi; das astidiki putlirining hər tərpidə torlanqan kuyma gül xahliri ornitiloqanidi.

³¹ Hər təglikning iqidə qongkurluki bir göz kelidiqan «kiqik təglik» bolup, aqzi dügilək idi; kiqik təglikning uzunluki bir yerim göz idi; aqzining ətrapida nəxiylər bar idi; ularning ramkiliri dügilək əməs, bəlki tət qasilik idi. □

³² Tət qaqi rəsimlik tahtayliri astida bolup, ularning okliri təglikkə bekitilgənidi. Hər bir qaqning egizliki bir yerim göz idi.

³³ Qaqlarning qurulmisi jəng hərwilirining qaqkiridək idi. Ularning qazanliri, qaskanliri, qetikliri wə oklirining həmmisi mistin kuyuloqanidi.

³⁴ Hər bir təglikning tət burjikidə birdin tət tutquqi bar idi; ular təgliktin qikiq turatti wə ular təglik bilən təng kuyuloqan. □

³⁵ Hər bir təglikning təpisiidə egizliki yerim göz

□ 7:29 «**gül qəmbirək xəklidə zinnətləngənidi**» — ibranij tilidiki nushisida qandaq mənida ixlitilgini bizgə tehi enik əməs. □ 7:31 «**Hər təglikning iqidə qongkurluki bir göz kelidiqan «kiqik təglik» bolup, ... ularning ramkiliri dügilək əməs, bəlki tət qasilik idi**» — pütkül ayətning mənisini alimlar tehi toluq enikliqan əməs. Bizning «pərəziy shema»mizni kərüng. □ 7:34 «**Hər bir təglikning tət burjikidə birdin tət tutquqi bar idi**» — muxu yərdə ibranij tilida «burjək» («müriliri») degən bu sözning muxu yərdə qandaq mənida ixlitilgini tehi enik əməs. «Tutquqi» degən mənisi ehtimallıqqa əng yekin.

kelidioqan bir yumilak jaza bar idi. Hər bir təglikning tēpidə tirək wə rəsimplik tahtaylar bar idi. Ular təglik bilən tēng quyuloqan.

³⁶ U muxu tirək wə rəsim tahtayliridiki box orunlaroqa kerub, xir wə horma dərəhlirining nushilirini wə qərisigə torlanoqan gül xahlirini nəkiş kildi.

³⁷ Xu tərīkidə u muxu on təglikni yasap boldi. Həmmisi bir nushida quyulup, ohxax qongluqta wə xəkildə idi.

³⁸ U mistin on das yasioqan bolup, hər bir daska kirik bat su siqatti; hər bir dasning toqrisi tət gəz idi. On təglikning hər birining tēpidə birdin das bar idi. ■

³⁹ U bəx dasni ibadəthanining ong yenida wə bəxni ibadəthanining sol yenida koydi; mis dengizni ibadəthanining ong tərīpigə, yəni xərkiy jənub tərīpigə koydi.

⁴⁰ Hiram xularoqa təəlluk das, kürək wə qaqa-kuqilarnimu yasap təyyar kildi. Xundak qilip Hiram Sulayman padixah üqün Pərwərdigarning əyining barlik qurulus hizmitini pütküzdī: —

⁴¹ ikki tüwrük, ikki tüwrükning üstidiki apkursiman ikki bax wə bu ikki baxni yepip turidioqan ikki torni yasitip püttürdi,

⁴² xu ikki tor üstigə qayqilaxturuloqan tət yüz anarni yasatti. Bir torda ikki qatar anar bolup, tüwrük üstidiki; apkursiman ikki baxni yepip turatti.

⁴³ U on das təglikni wə das təglikigə koyulidioqan on «yuyux desi»ni,

44 «mis dengiz» wə uning astidiki on ikki mis bukini yasatkuzdi,

45 qazanlarni, kürəklərni wə qaqa-kuqilarnimu təyyar qildi. Hiram Pərwərdigarning öyi üçün Sulayman padixahning əmri bilən yasıoan bu həmmə nərsilər parkiraydioan mistin idi.

46 Padixah ularni Iordan tüzlənglikidə, Sukkot bilən Zarətaning otturisida, *xu yərdiki* sevizlayda kəlip yasap, kuydurup qikti.

47 Bu nərsilər xunqə kəp boləaqqa, Sulayman ularning eoqirlikini əlqimidi. Xuning bilən misning eoqirliki məlum bolmidi.

48 Sulayman yənə Pərwərdigarning öyi iqidiki barliq əswablarni yasatti: — yəni altun huxbuygahni, «təkdin nan» qoyulidioan altun xirəni, □ ■

49 Kalamhana aldida turidioan sap altun qiraodanlarni (bəxni ong yenida, bəxni sol yenida) yasatti; wə xularning gülsiman zinnətlirini, qiraqlirini, qiraql kışkuqlirini altundin yasatti;

50 das-piyalilirini, piqakqlirini, kaqilirini, təhsilirini wə küldanlarning həmmisini sap altundin yasatti; u iqqiriki hanining, yəni əng mukəddəs jayning katlinidioan, qox qanatlik ixiklərnin girəlrini wə eydiki mukəddəs jayning *ixiklrinin* girəlrini altundin yasatti.

51 Sulayman padixah Pərwərdigarning öyi üçün kılduridioan həmmə quruluqlar tamam

□ **7:48 «təkdin nanlar»** — baxqa hil tərjimiliri: «huzuriy nan»lar, «Hudaning huzuridiki nan»lar) yaki «tizioan nan». Ular wə altun xirə toqruluk «Mis.» 25:23-30 wə «Law.» 24:5-9ni kəring. ■ **7:48** Mis. 25:23; 30:1

bolqanda, u atisi Dawut *Hudaofa* atiqan narsilarni (yeni kumux, altun wa turluk baxka buyumlarni) akelturup Pərwərdigarning oyining hazinilirigə koydurdi.■

8

Sulayman əhdə sanduqini ibadəthaniofa akilip koyidu

2Tar. 5:2-14; 2Tar. 6; 2Tar. 7:1-10

¹ Xu qaofda Sulayman Pərwərdigarning əhdə sanduqini «Dawut xəhiri»din, yeni Ziondin yetkəp kelix uqun Israil aksakallirini, kəbilə bəglirini wa Israil jəmətlirining bəglirini Yerusalemofo ez yeniofo yioqilixka qakirdi.□ ■

² Buning uqun Israilning həmmə adəmliri Etanım eyida, yeni yəttinqi aydiki bekitilgən həyfta Sulayman padixahning kexiofo yioqildi. □

³ Israilning həmmə aksakalliri yetip kəlgəndə Lawiylar əhdə sanduqini kəturup *mangdi*.

⁴ Ular Pərwərdigarning əhdə sanduqini, jaməət qediri bilən uning iqidiki barlik mukəddəs

■ **7:51** 2Sam. 8:7, 11; 2Tar. 5:1 □ **8:1** «**Dawut xəhiri**»..., **yəni Zion...** — «Zion» Yerusalemnıng iqidiki egizlik bolup, xu yərgə daim qoroqan selinip turatti. Keyin ibadəthanımu Zionda quruloqan. ■ **8:1** 2Sam. 5:9; 6:12, 17; 2Tar. 5:2 □ **8:2** «**yəttinqi aydiki bekitilgən həyft**» — yeni «kəpilər həyfti» yaki «mewə həsul həyfti». Bu həyft 7-ayning 15-22 künliridə etküzulidu («Law.» 23:34-43). Israilning ərliri uningofa Yerusalemda katnixixi lazim idi.

buyumlarni kətürüp elip  iqti. Ka inlar bilən Lawiyalar muxularni elip  iqti. □

⁵ Sulayman padixah w  uning aldi a yioiloan barlik Israil jamaiti əhdə sandu ining aldida mengip, k plikidin sanini elip bolmaydi an san-sanak siz koy bilən kalilarni kurbanlik kilixatti.

⁶ Ka inlar P rw rdigarning  hd  sandu ini  z jayioa, ibadəthanining iqki «kalamhana»sioa, yəni  ng mukəddəs jayioa elip kirip, kerublarning kanatlarining astioa koydi. □

⁷ Q nki kerublarning yeyilip turoan kaniti əhdə sandu ining orni  stid  boloaqqa, əhdə sandu i bilən uni kətürüp turidi an baldaqlarni yepip turatti.

⁸ Bu baldaqlar nahayiti uzun boloaqqa, kalamhananing aldidiki mukəddəs jayda turup, əhdə sandu ining yenediki ikki balda ning uqlirini k rgili bolatti, birak  yning sirtida ularni k rgili bolmaytti; bu baldaqlar taki b g ng  kədər xu y rd  turmaqta. □

⁹ əhdə sandu ining iqid  Musa p yo amb r H r b teo ida turoanda iqig  saloan ikki tax tahtidin baxka heqn rs  yok idi (Israillar Misir zeminidin qikkandin keyin P rw rdigar ular

□ **8:4 «jamaət qediri»** — yəni «jamaət yioilidi an qedir» yaki «ibadət qediri». □ **8:6 «kalamhana»** — 6:16 w  izahatini k r ng.

□ **8:8 «bu baldaqlar taki b g ng  kədər xu y rd  turmaqta»** — «b g ng  kədər...» deg n s zlar ibadəthana tehi  z jayida turoan waqtida hatiriləngən,  lw tt , w  xunglaxka xuni ispatlayduki, «Padixahlar»ning k p k simliri Y hudadikil rning s rg n boluxidin ilgiri yeziloan. «2pad.» 24-25 bablarini bəlkim keyinki bir p t kqi ko up yazoan boluxi mumkin.

bilən hərəbdə əhdə tüzgənidi). □ ■

¹⁰ Wə xundak boldiki, kahınlar mukəddəs jaydin qikixioqıla, bir bulut Pərwərdigarning ibadəthanisini kapliwaldi.

¹¹ Kahınlar bulut tüpəylidin öz wəzipilirini ətəxkə ərə turalmaytti; qünki Pərwərdigarning julasi Pərwərdigarning öyini tolduroqanidi. ■

¹² Bu pəyttə Sulayman: — Pərwərdigar tum qarangoquluk iqidə turimən, dəp eytkanidi; ■

¹³ lekin, *i Pərwərdigar*, mən dərwəkə Sening üqün bir həywətlik makan bolsun dəp, Sən mənggü turidioqan bir öyni yasidim, dedi. □

¹⁴ Andin padixah burulup barliq Israil jamaitigə bəht tilidi; Israilning barliq jamaiti uning aldida turatti.

¹⁵ U mundak dedi: — «Israilning Hudasi Pərwərdigarğa təxəkkür-mədhiyə boləqay! U Öz əqzi bilən atam Dawutka wədə kıləqanidi wə Öz kəli bilən uni əməlgə axurdi. U Dawutka yənə: —

¹⁶ «Mən Öz həlkim Israilni Misir zeminidin elip qıqқан күndin buyan namim üqün bu yərdə bir öy salay dəp Israilning hərkaysi kəbililirining xəhərliridin heqkaysisini tallimidim; birak həlkim boləqan Israilğa həkümranlik kilsun dəp Dawutni tallidim» degənidi. ■

¹⁷ Əmdi atam Dawutning Israilning Hudasi

□ **8:9 «Hərəb teqi»** —Sinay teqining baxka bir ismidur.

■ **8:9** Mis. 34:27 ■ **8:11** Mis. 40:34, 35; 2Tar. 7:2 ■ **8:12** Mis. 20:21; Law. 16:2; Qan. 4:11; 5:22; 2Tar. 6:1 □ **8:13 «sening üqün bir həywətlik makan»** — yənə birhil tərjimisi «sening üqün bur turaləqı makan».

«**həywətlik makan**» — yənə birhil tərjimisi «turaləqı makan». ■ **8:16** 2Sam. 7:6; 2Tar. 6:5

Pərwərdigarning namioqa atap bir ʔy selix arzu-niyiti bar idi. ■

¹⁸ Birak Pərwərdigar atam Dawutka: «Kənglüngdə Mening namimoqa bir ʔy yasaxka kılqan niyiting yahxidur;

¹⁹ əmma xu ʔyni sən yasimaysən, bəlki sen-ing puxtungdin bolidioqan oqlung, u Mening namimoqa atap xu ʔyni salidu», degənidi.

²⁰ Mana əmdi Pərwərdigar ʔz səzigə əməl kildi. Mən Pərwərdigar wədə kılqinidək, atamning ornini besip, Israilning təhtigə olturdum; Israilning Hudasi Pərwərdigarning namioqa atap bu ʔyni saldim.

²¹ ʔydə əhdə sanduqi üqün bir jayni rastlidim; əhdə sanduqi iqidə Pərwərdigarning atabowilirimizni Misir zeminidin elip qikqanda, ular bilən tüzgən əhdə *tahtiliri* bardur».

Sulayman Israil üqün dua kildu

²² Andin Sulayman Israilning barliq jamaitigə yüzlinip, Pərwərdigarning qurbangahining aldidə turup, kollirini asmanoqa karitip kətürp ■

²³ mundak dua kildi: — «I Israilning Hudasi Pərwərdigar! Nə yukiriki asmanda nə təwənki yərdə səndək Huda yoktur; aldində pütün kəlbi bilən mangidioqan kulliring üqün əhdəngdə turup əzgərməs muhəbbitingni kərsətküqisən.

²⁴ Qünki Sən ʔz kulung atam Dawutka bərgən wədidə turdung; Sən ʔz aqzing bilən eytkan

sözüggə mana bügünkidək Öz qolung bilən əməl kilding.

²⁵ Əmdi hazır, i Israilning Hudasi Pərwərdigar, Öz qulung atam Dawutka: — «Əgər sening əwladliring öz yollirioğa səgək bolup sən Mening aldimda mangoqandək mangidioqan bolsa, sanga əwladindin Israilning təhtidə olturidioqan bir zat kəm bolmaydu» dəp bərgən wədəngdə turqaysən. ■

²⁶ Əmdi hazır, i Israilning Hudasi, Sən qulung Dawutka eytkən sözliring əməlgə axuruloqay, dəp ötünimən!

²⁷ Lekin Huda Əzi rastla yər yüzidə makan kılamdu? Mana, asmanlar bilən asmanlarning asmini seni siqduralmioqan yərdə, mən yasioqan bu əy qandaqmu Sening makaning bolalisun?! ■

²⁸ Lekin i Pərwərdigar Hudayim, qulungning duasi bilən iltijasioğa qulak selip, qulungning bügün Sanga kətürgən nidasi wə tilikini angliqaysən;

²⁹ xuning bilən Öz kəzliringni keqə-kündüz bu əygə, yəni Sən: «Mening namim u yərdə ayan bolsun» dəp eytkən jayoğa keqə-kündüz tikkəysən; Öz qulungning u jayoğa qarap kılqan duasioğa qulak saloqaysən. □ ■

³⁰ qulung wə həlqing Israil bu jayoğa qarap dua kılqan qaoqda, ularning iltijisioğa qulak selip, Öz makaning kılqan asmanlardin turup angliqaysən, angliqiningda ularni kəqürgəysən.

■ **8:25** 2Sam. 7:12, 16; 1Pad. 2:4; Zəb. 132:12 ■ **8:27** 2Tar. 2:5; Yəx. 66:1; Yər. 23:24; Ros. 7:49 □ **8:29** «u jayoğa qarap kılqan duasioğa...» — yaki holmisa: «u jay toqrisidiki duasi...». ■ **8:29** Qan. 12:11

31 Əgər birsi öz qoxnisioğa gunah kilsa wə xundakla ixning rast-yaloqanlikini bekitix üqün kəsəm iqküzülsə, bu kəsəm bu eydiki qurbangahingning aldioğa kəlsə, □

32 Sən kəsəmni asmanda turup anglap, amal kilip öz bəndiliring otturida həküm qıkaroqaysən; gunahı bar adəmni gunahğa tartip, öz yolini öz bexioğa yandurup, gunahsız adəmni aqlap, öz adillikioğa qarap uningioğa həkkini bərgəysən.

33 Öz həlking Israil Sening aldingda gunah kılqini üqün düxməndin yengilsə, Sanga kaytip bu eydə turup, namingni etirap kilip, Sanga dua bilən iltija kilsa,

34 Sən asmanda anglap, Öz həlking Israilning gunahini kəqürüp, ularni Sən ata-bowilirioğa təkdim kılqan zeminioğa kayturup kəlgəysən.

35 Ular Sanga gunah kılqini üqün asman etilip yamoqur yaoqmaydioqan kiliwetilgən bolsa, lekin ular bu jayioğa qarap Sanga dua kilip namingni etirap kilip, Sening ularni kiyinqilikğa salqining tüpəylidin öz gunahidin yenip towa kilsa,

36 Sən asmanda turup kulak selip, kulliringning wə həlking Israilning gunahini kəqürgəysən;

□ 8:31 «Əgər birsi öz qoxnisioğa ... ixning rast-yaloqanlikini bekitix üqün kəsəm iqküzülsə, bu kəsəm bu eydiki qurbangahingning aldioğa kəlsə...» — bundak kəsəm toqruqluk «Qel.» 5:11-31ni kəring. «Kəsəm bu eydiki qurbangahning aldioğa kəlsə...» — mumkinqiligi barki, Israilda muxundak kəsəmlərni iqix üqün qurbangahning aldioğa kelix kerək əməs idi, pəkət: «Hudaning qurbangahı aldida kəsəm kilmənki...» degəndək sözlər eytilqan bolsa «qurbangah öz aldida turoqandək» həsablinatti.

qünki Sən ularoqa mengix kerək boloqan yahxi yolni oğitisen wə Öz həlkinggə miras kılıp bərgən zeminning üstigə yamoqur yaqdurisen!

³⁷ Əgər zeminda aqarqilik ya waba bolsa, ya ziraətlər Dan almisa ya hal qüxsə ya uni qekətkilər yaqi qekətkə liqinkiliri besiwalsa, ya düxmənlər ularning zemindiki xəhərlirining kowuklirioqa hujum kılıp korxiwalsa, ya hərəkəndək apət ya kesəllik bolsa,

³⁸ Sening həlking boloqan Israildiki hərəkəndək kixi öz kənglidiki wabani bilip, ulardin hərəkəysi kixi qollirini bu oygə sunup, hərəkəndək dua yaqi iltija kılqan bolsa,

³⁹ əmdi Sən turuwatqan makaning asmanda turup anglap, kəqürüm kılqaysən; Sən hər bir adəmninğ kəlbini bilgəqkə, amal kılıp özining yollirini əzigə yanduroqaysən (qünki Sənla, yaloquz Sənla həmmə insan balilirining kəlblirini bilgüqidursən);

⁴⁰ xundək kılıp, ular Sən ata-bowilirimizqoqa təkdim kılqan zeminda olturup əmrining həmmə künliridə səndin korqidioqan bolidu.

⁴¹ Öz həlking Israildin bolmioqan, Sening uluq namining tüpəylidin yirək-yirəklardin kəlgən musapir bolsa

⁴² (qünki ular Sening uluq namining, kudrətlik qolung wə sozoqan biliking toqrisida angliy-laydu), — undək birsi kelip bu oy tərəpkə qarap dua kılsa,

⁴³ Sən turuwatqan makaning boloqan asmanlarda uningqoqa kulək selip, u musapir Sanga nida kılıp tiliginining həmmisigə muwapik kılqaysən; xuning bilən yər yuzidiki barlik

əllər namingni tonup yetip, Öz həlking Israildək Səndin kərkidioğan bolup, mən yasioğan bu öyning Sening naming bilən ataloqinini bilidu. □

⁴⁴ Əgər Sening həlking Sening tapxurukung bilən düxmini bilən jəng kilixkə qikkanda, Sən tallioğan bu xəhərgə, xundaqla mən namingoğa atap yasioğan bu öy tərəpkə qarap Sən Pərwərdigaroğa dua kilsa,

⁴⁵ Sən asmanlarda turup ularning duasi bilən iltijasioğa kulak selip, ularni nusrətkə erixtürgəysən.

⁴⁶ Əgər ular sanga gunah sadir kiloğan bolsa (qünki gunah kilmaydioğan heqkixi yoktur) Sən ularoğa oğəzəplinip, ularni düxmənlirining kوليو tapxuroğan bolsang, bular ularni yiraq-yekinoğa, əzlrining zeminoğa sürgün kilip elip baroğan bolsa, ■

⁴⁷ lekin ular sürgün kilinoğan yurttə əs-hoxini tepip towa kilip, əzi sürgün boloğan yurttə Sanga: — Biz gunah kilip, kəbihlikkə berilip Səndin yüz örüp kəttuk, dəp yelinsa,

⁴⁸ — əgər ularni sürgün kiloğan düxmənlirining zeminida pütün kəlbi wə pütün jenidin Sening tərpinggə yenip, Sən ularning ata-bowilirioğa təkdım kiloğan zeminoğa, Sən tallioğan xəhər tərəpkə wə mən namingoğa atap yasioğan bu öy tərəpkə yüzini kilip, Sanga qarap dua kilsa,

⁴⁹ Sən turuwatқан makaning boloğan asman-

□ **8:43 «bu öy Sening naming bilən atilidu»** — bu ibarə Hudaning ibadəthanisi toqruluk «bu öy Meningkidur» wə «bu öydə Mening kim ikənlidikim ayan kilinidu» degəndək ikki məqsitini kərsitidu. ■ **8:46** 2Tar. 6:36; Pənd. 20:9; Top. 7:20; 1Yuha. 1:8, 10

larda turup ularning duasi wə iltijasini anglap ular üqün həküm qikirip,

⁵⁰ Öz həlkingning Sanga sadir kılqan gunahını, Sanga ötküzgən həmmə itaətsizliklerini kəqürüm kılqaysən wə ularni sürgün kılqanlarning aldida ularqa rəhim tapkuzoqaysənki, xular ularqa rəhim kilsun

⁵¹ (qünki ular Özüng Misirdin, yəni təmür tawlıx peqidin qıkarqan Öz həlking wə Öz mirasingdur);

⁵² Sening kəzliring Öz kılungning iltiasioqa wə Öz həlkingning iltiasioqa oquq bolqay, ular hər ixta sanga nida kılıp tiliginidə ularqa kulak salqaysən;

⁵³ qünki Sən ata-bowilirimizni Misirdin qıkarqaningda Öz kılung Musa arkilik eytkiningdək, Sən həlkingni Özünggə has mirasing bolsun dəp, yər yüzidiki həmmə əllər arisidin ularni ayrim elip talliding, i Rəb Pərwərdigar!».■

⁵⁴ Sulayman Pərwərdigarqa xu barlıq dua wə iltjalirini kılıp bolqanda, kollirini asmanqa karap kətürüp Pərwərdigarning qurbangahining aldida tizlinip turqan yərdin qopup,

⁵⁵ ərə turup Israilning barlıq jamaitigə yukiri awazda bəht tiləp mundak dedi: —

⁵⁶ «Uning barlıq wədə kılqini boyiqə Öz həlki Israilqa aram bərgən Pərwərdigar mubarəktur! U Öz kuli Musaning wasitisi bilən kılqan həmmə mehribanə wədiləarning heqbiri yərdə qalmidi!».■

57 Pərwərdigar Hudayimiz ata-bowilirimiz bilən boləqandək biz bilən billə boləqay; U nə bizdin waz kəqmisen nə bizni taxlimisen;

58 buning bilən U kəlbimizni Uning yollarida mengixka, Əzi ata-bowilirimizə buyruqan əmrlər, bəlgilimilər wə həkümlərni tutuxka Əzigə mayil kıləqay;

59 mening Pərwərdigarning aldida iltija kıləqan bu səzlim keqə-kündüz Pərwərdigar Hudayimizning yenida tursun; xuning bilən Əz kılung üqün toqra həküm kılip, həkəng Israil üqün toqra həküm kılip, hər kündiki dərdigə yətkəysən;

60 xuning bilən yər yüzidiki həmmə əllər Pərwərdigar Əzi Hudadır, Uningdin baxkisi heqkaysisi yəqtur dəp bilgəy, ■

61 xundakla bğün kıləqininglarə ohxax Uning bəlgilimiləridə mengixka wə əmrlirini tutuxka kəlbənglar Pərwərdigar Hudayimizə mukəmməl boləqay!».

Sulayman ibadəthanini Hudaəə ataydu

62 Wə padixah pütün Israil bilən billə Pərwərdigarning aldida qurbanlıqlarni kildi.

63 Sulayman Pərwərdigarə inaklık qurbanlık süpitidə yigirmə ikki ming kala wə bir yüz yigirmə ming qoy qurbanlık kildi. Padixah bilən barlık Israillar xundak kılip Pərwərdigarning əyini uningə beqixlidi. ■

64 Xu küni padixah Pərwərdigarning əyining aldidiki həylisining otturisini ayrip mukəddəs

kilip, u yərdə keydurmə kurbanliklar, axlik hədiyəliri wə inaklik kurbanlikilirining yaqlirini sundi; qünki Pərwərdigarning aldida turoqan mis kurbangah keydurmə kurbanliklar, axlik hədiyəliri wə inaklik kurbanlikilirining yaqlirini qobul qilixka kiqik kəldi. ■

⁶⁵ Xuning bilən u waqıtta Sulayman wə uning bilən boləqan pütün Israil, yəni Hamat rayoniəqa kirix eoqizidin tartip Misir ekinioiqə həmmə yərlərdin kəlgən zor bir jamaət Pərwərdigar Hodayimizning aldida yəttə kün wə yənə yəttə kün, jəmiy on tət küngiqilik həyt ötküzdi. □

⁶⁶ Səkkizinqi künidə u həlkni kayturdi; ular padixahning bəhtini tilidi; andin ular Pərwərdigarning Öz quli Dawutka wə həlki Israiləqa kıləqan yahxilikliri üqün kəlbidə xad-huram bolup öz öy-qedirlirigə kaytip kətti. □

9

Pərwərdigar Sulaymanoqa wədə həm agah beridu

2Tar. 7:11-22

¹ Sulayman Pərwərdigarning öyi, padixah ordisi wə xundakla kuruxni arzu kıləqan

■ 8:64 2Tar. 7:7 □ 8:65 «Hamat rayoniəqa kirix eoqizidin tartip...» — yaki «Libo-Hamattin tartip». «...jamaət Pərwərdigar Hodayimizning aldida yəttə kün wə yənə yəttə kün, jəmiy on tət küngiqilik həyt ötküzdi» — «kəpilər həyti»ning bekitilən waqti yəttə kün idi. Israillar muxu waqitka yənə yəttə kün qoxti. □ 8:66 «Səkkizinqi künidə» — demək, ikkinqi «yəttə kün»din keyinki kündə.

baxka quruluxlarni kenglidikidək pütüzüp bolqanda, ■

² Pərwərdigar Sulaymanoqa Gibeonda körüngəndək əmdi ikkinqi qetim uningqa köründi. ■

³ Pərwərdigar uningqa mundaq dedi: — «Sən Mening aldimda qiloqan dua wə iltijayingni anglidim; Mening namim uningda əbədgiqə ayan qilinixi üqün, sən yasioqan bu öyni Özümgə muqəddəs qildim. Mening kəzirim wə kənglüm xu yərdə həmixə bolidu. ■

⁴ Sən bolsang, atang Dawutning aldimda mangoqinidək, sənmu sanga buyruqinimning həmmisigə muwapıq əməl kilix üqün, bəlgilimilirim wə həkümlirimni tutup, pak kəngül wə durusluq bilən aldimda mangsang,

⁵ Mən əmdi atang Dawutqa: «Israilning təhtidə sanga əwladingdin olturuxqa bir zat kəm bolmaydu» dəp wədə qiloqinimdək, Mən padixahlıq təhtingni Israilning üstidə əbədgiqə məhkəm qilimən. ■

⁶ Lekin özüng ya oqulliring Manga əgixixtin waz keqip Mən aldinglarda koyoqan əmrlirim bilən bəlgilimilirimni tutmay, bəki baxka ilahlarıning kulluqioqa kirip ularoqa səjdə kilsanglar, ■

⁷ xu qaqda Mən Israilni ularoqa təqdim qiloqan zeminidin üzüp qiqirimən; wə Öz namimni kərsitixkə Özümgə muqəddəs qiloqan bu öyni nəzirimdin taxlaymən wə Israil həmmə həklər

■ 9:1 2Tar. 7:11 ■ 9:2 1Pad. 3:5 ■ 9:3 Qan. 12:11; 1Pad. 8:29 ■ 9:5 2Sam. 7:12, 16; 1Pad. 6:12; 2:4; 1Tar. 22:10; Zəb. 89:28-29; 132:12 ■ 9:6 2Sam. 7:14; Zəb. 89:30-32

arisida söz-qəqək wə tapa-tənining obyektı bolidu; ■

⁸ Bu öy gərqə hazır kərkəm kərünsimu, xu zamanda uningdin ötkənlərnin həmmisi zor həyran kəlixip üxkirtip: «Pərwərdigar bu zeminoğa wə bu öygə nemixka xundak qildi?» dəp soraydu. □ ■

⁹ Kixilər: — Qünki *zemindiki həklər* öz ata-bowilirini Misir zeminidin qıqaroğan Pərwərdigar Hudasını taxlap, əzlrini baxka ilahlarğa baqlap, ularğa səjdə kilip kulluqida bolğanliki üqün, Pərwərdigar bu pütkül külpətni ularning bexioğa qüxürüptu, dəp jawab beridu.

Taxki ixlar wə baxka quruluşlar

2Tar: 8:1-18

¹⁰ Xundak boldiki, yigirmə yil ötüp, Sulayman u ikki öyni, yəni Pərwərdigarning öyi bilən padixah öyini yasap bolqandın keyin, ■

¹¹ Turning padixahı Hıram Sulaymanğa barlıq tələpliri boyıqə kedir dərəhliri, arqa dərəhliri wə altun təminligini üqün Sulayman padixah uningğa Galiliyə ölkisidin yigirmə xəhərni bərdi.

¹² Hıram Sulayman uningğa bərgən xəhərlərni kərüxkə Turdin qıqip kəldi; lekin ular uningğa heq yaqmıdı.

¹³ U: — Həy buradirim, sən muxu manga bərgining zadi qandak xəhərlər?! — dedi. U

■ 9:7 Qan. 28:37; Yər. 7:15 □ 9:8 «**bu öy gərqə hazır kərkəm kərünsimu,...**» — baxka birhil təjmisı (bəzi kona tekstlərgə əgixip): «bu öy bir harabə bolidu,...

■ 9:8 Qan. 29:23; 2Tar. 7:21; Yər. 22:8 ■ 9:10 2Tar. 8:1

ularni «Kabulning yurti» dəp atidi, wə ular bügünki künqiqə xundaq atilidu. □

14 Hiram bolsa padixahqa bir yüz yigirmə talant altun əwətkənidi. □

15 Sulayman padixah Pərwərdigarning öyini, öz öyini, Milloni, Yerusalemning sepilini, Həzorni, Məgiddoni wə Gəzər xəhərlirini yasax üqün haxaroqa tutқан ixligüqilərnin ixliri mundaq: — □

16 (Misirning padixahi Pirəwn qikiq Gəzərgə hujum kilip elip, uni otta keydürüp, xəhərdə turuwatқан Kanaaniylarni kirip, xəhərnə toy sowqisi süpitidə Sulaymanning hotuni boloqan öz kiziqa bərgənidi)

17 Sulayman Gəzər bilən təwənki Bəyt-Horonni bina kildi;

18 u Baalat bilən öz zeminidiki qəlgə jaylaxқан Tadmornimu yengidin yasidi, ■

19 xundaqla əzigə has həmmə ambar xəhərlirini, «jəng hərwişi xəhərliri»ni, «atliqlar xəhərliri»ni wə Yerusalemda, Liwanda wə əzi soraydioqan barliq zeminda halioqinini bina kildi.

20 Israillardin bolmioqan Amoriylar, Hittiylar, Pərizziylər, Hiwiylar wə Yəbusiylardin *Israil* zeminida kəlip qaloqanlarning həmmisini bolsa,

□ **9:13 «Kabulning yurti»** — «kabul» degənnin mənisi bəlkim «qəklik» boluxi mumkin. Ibraniy tilida səznin ahangı «ərziməs»kə yəkin kelidu. □ **9:14 «bir yüz yigirmə talant altun»** — bir talant (altun) bəlkim 27 kilogram idi. 120 talant 3240 kilogram; hazırkı pulda bolsa (2008-yili) 100 milyon dollar bolidu. □ **9:15 «Millo»** — bəlkim Yerusalemdiki egizlikkə jaylaxқан bir kəl'ə yaki istihkam idi. ■ **9:18** 2Tar. 8:6

21 Sulayman bularni, yəni Israillar pütünləy yokitalmioqan əllərnin qaldıq əwladlirini kullıq haxaroqa tutti. Ular bügünki küngiqə xundak bolup kəldi. □

22 Ləkin Sulayman Israillardin həkımnı kıl may, bəlki ularnı ləxkər, hızmətkar, həkümdar-əməldar, hərəwa bilən atlıqlarınin sərđarlirı kıldı. ■

23 Bulardin Sulaymanınin ixlirini baxkırıdıoqan, yəni ixlıgüqılərnin üstigə qoyuloqan qong nazarətqılər bəx yüz əllik idi.

24 Pirəwnnıng kızı Dawutnıng xəhıridin kəqüp Sulayman unıng üqün yasıoqan öyđə olturoqınida, u Mıllı kəl'əsini yasıdı. ■

25 Sulayman Pərwərdigarəqa yasıoqan qurbangahda yıldı üq kətım köydürmə qurbanlıqlar bilən inaklık qurbanlıqlirini sunatti wə Pərwərdigarınin aldidiki *huxbuygahta* huxbuy yakatti. Xu tərıkidə u ibadəthanınin ixlirini pütküzdı. □

□ **9:21 Israillar pütünləy yokitalmioqan əllərnin qaldıq əwladlirı...»** — bu ixlarning tarihi «Yəxua pəyoqəmbər» deqən kışmıda pütülgən. Təwrattiki «Yəxua»ni kərüng. Muxu haxarqılər 13:5-16də hatiriləngənlərdin baxka haxarqılər bolsa kerək idi. **«Ular (Qanaaniylər katarlıqlar) bügünki küngiqə xundak bolup kəldi»** — bu səz Israillar tehi öz wətinidə turoqan waqtıda hatiriləngən, əlwəttə. ■ **9:22** Law. 25:39 ■ **9:24** 2Tar. 8:11 □ **9:25 «Xu tərıkidə u ibadəthanınin ixlirini pütküzdı»** — bu jümlining mənisi bəlkim Sulayman həytlərnı muxu ibadəthanıda etkəzülirı bilən hər bir baxka «ibadət jaylırı», bolupmu «yukiri jaylar»ning inawətsizlikini kərsətti. Demək, xu qaoqdin baxlap Pərwərdigar qurbanlıqlərni qobul kıləqan jay pəkət Yerusalemdiki ibadəthanıla idi.

²⁶ Sulayman padixah Ezion-Gəbərdə bir türkün kemiləni yasidi. U yər bolsa Edom zeminida, Kızıl dengiz boyidiki Elatning yenida idi. □

²⁷ Hıram öz hizmətkarlıri, yəni dengizqılıqni obdan bilidiqan nəqqə kemiqiləni Sulaymanning hizmətkarlıriqə qoxulup kemilərdə ixləxkə əwətti.

²⁸ Ular Ofiroqə berip, u yərdin tət yüz yigirmə talant altunni elip kelip, Sulayman padixahqə apardı. □

10

Xebaning ayal padixahi Sulaymanni izdəp keldi

2Tar. 9:1-12

¹ Xebaning ayal padixahi bolsa Sulaymanning Pərwərdigarning nami bilən baqlinixlik bolqan dangq-xəhritini anglap, uni kiyin qigix-soallar bilən siniqlı kəldi.

² U huxbuy buyumlar, intayin tola altun wə yaqut-gəhərlər artiloqan təgiləni elip, qong dəbdəbə bilən Yerusalemoqə kəldi. Sulaymanning kexioqə kəlgəndə öz kəngligə pükəkən həmmə ix toqruluk uning bilən səzləxti. ■

□ **9:26 «Kızıl dengiz boyidiki Elat»** — yaki «Kızıl dengiz boyidiki Elat» (hazırkı nami «Elat»). □ **9:28 «tət yüz yigirmə talant altun»** — bir talant (altun) bəlkim 27 kilogram idi. Undaqta 420 talant 11340 kilogram. ■ **10:2** 2Tar. 9:1; Mat. 12:42; Luqə 11:31

³ Sulayman uning hëmmə sorioqanlirioqa jawab bərdi. Həqnemə padixahqa karangoqu əməs idi, bəlki hëmmisidə uningqa jawab bərdi.

⁴ Xebaning ayal padixahı Sulaymanning danalixioqa, yasioqan orda-sarayoqa,

⁵ dastihandiki taamlarqa, əməldarlarning qatar-qatar olturuxlirioqa, hizmətkarlırining qatar-qatar turuxlirioqa, ularning kiygən kiyimlirigə, uning saqiylirioqa wə uning Pərwərdigarning əyidə atap sunoqan köydürmə qurbanlıklirioqa qarap, üni iqigə qüxüp kətti. □

⁶ U padixahqa: — Mən öz yurtumda silining ixliri wə danalıkliri toqrisida anglioqan həwər rast ikən;

⁷ Əmma mən kelip öz közlirim bilən kərmigüqə bu səzlərgə ixənmigənidim; wə mana, mən yeriminimu anglimioqan ikənmən; silining danalıkliri bilən bərikət-bayaxatlıkliri mən anglioqan həwərdin ziyadə ikən.

⁸ Silining adəmliri nemidegən bəhtlik-hə! Həmixə silining aldilirida turup danalıklirini anglyadioqan bu hizmətkarlar nəkədər bəhtliktur!

⁹ Silidin səyüngən, silini Israilning təhtigə olturoquzoqan Pərwərdigar Hudaliri mubarəktur! Pərwərdigar Israiloqa mənggülük baqlioqan muhəbbiti üqün, U silini toqra həküm wə adalət sürgili padixah kildi, dedi.

¹⁰ U padixahqa bir yüz yigirmə talant altun,

□ **10:5 «.. uning , yəni Xebaning ayal padixahning... üni iqigə qüxüp kətti»** — ibraniy tilida «uningda roh qalmidi». Demək, intayın həyran qaldı.

intayin kəp huxbuy buyumlar wə yaqut-gəhərlərnı sowoqa kildi. Xebaning ayal padixahı Sulayman padixahqa sunoan xunqə zor miqdardiki huxbuy buyumlar uningdin keyin heq kəringən əməs

¹¹ (Hıramning Ofirdin altun əpkelidoan kemilirimu Ofirdin yənə intayin zor miqdardiki səndəl yaşıqi wə yaqut-gəhərlərnı elip kəldi.

¹² Padixah səndəl yaşıqidin Pərwərdigarning öyi üqün wə padixahning ordisi üqün pələmpəy-salasunlar yasatti həm nəoımə-nawaqılar üqün qıltarlar wə sazlarnı xuningdin yasatti. Xu wəkıttin keyin xundak zor miqdardiki esil səndəl yaşıqi bu wəkıtkiqə heq kəltürülmidi ya kərülüp bəkmidi). ■

¹³ Sulayman padixah Xebaning ayal padixahioa əz xahanə sahawitidin bərgəndin baxqa, ayal padixahning kəngli tartkan həmmını — nemə sorisa, xuni bərđi; andin u hizmətkarlırı bilən yoloqa qikip əz yurtioa kaytip kətti.

Sulaymanning baylıqliri

2Tar:9:13-28

¹⁴ Sulaymanoqa hər yili kəltürülgən altunning əzi altə yüz atmıx altə talant idi. □

¹⁵ Bu kirimdin baxqa, tıjarətqılərdin, okətqılərnıng sodisidin, barlık Ərəbiyə padixahlıridin wə əz zeminidiki əməldarlərdin həm altun kəltürüldi.

■ 10:12 2Tar. 9:11 □ 10:14 «666 talant» — 22 tonna.

16 Sulayman padixah ikki yüz qong siparni sokturdi wə hər siparğa altə yüz xəkəl altun kətti; □ ■

17 xundakla üq yüz kalkanni yapilaklanoqan altundin yasidi; hər bir kalkanni yasaxka üq mina altun ixlitildi; padixah ularni «Liwan ormini sariyi»ğa esip koydi. □ ■

18 Padixah pil qixliridin qong bir təhtni yasap, uni tawlanoqan altun bilən kaplattı. ■

19 Təhtning altə kəwətlik pələmpiyi bar idi. Təhtning bax yələnqüki yumilak bolup, orundukning ikki yenida tayanıuqisi bar idi, hər bir tayanıuqning yenida birdin ərə turoqan xirning həykili bar idi.

20 Altə kəwətlik pələmpəyning üstidə, ong wə sol tərəpidə ərə turoqan on ikki xirning həykili bolup, hər bir baskuqning ong-sol tərəpidə birdin bar idi; baxka heqkandak əldə uningğa ohxax yasaloqini yok idi.

21 Sulayman padixahning barlıq jam-piyaliliri altundin yasaloqan; «Liwan ormini sariyi»diki barlıq qaqa-kuqilar tawlanoqan altundin yasaloqan; ularning heqkaysisi kümüxtin yasalmioqan; Sulaymanning künliridə kümüx heqnemigə ərziməytti.

22 Qünki padixahka qaraxlıq dengizda yüridioqan, Hıramning kemilirigə qoxulup «Tarxix kemə» ətritimu bar idi; «Tarxix kemə ətriti» üq yilda bir ketim kelip altun-kümüx, pil

□ **10:16 «600 xəkəl»** — 600 xəkəl bəlkim 7 kilogramğa yəkin.

■ **10:16** 1Pad. 14:26 □ **10:17 «üq mina altun»** — «mina» eçirlik birliki idi, hazırkı birliklərdə qanqə ikənliki enik əməs.

■ **10:17** 1Pad. 7:2 ■ **10:18** 2Tar. 9:17

qixliri, maymunlar wə tozlarni əkelətti. □

²³ Sulayman padixah yər yüzidiki barlıq padixahlardin baylıqta wə danalıqta üstün idi. ■

²⁴ Huda Sulaymanning kəngligə saloqan danalıqni anglax üqün yər yüzidikilər həmmisi uning bilən didarlıxix arzusi bilən kelətti.

²⁵ Kəlgənlərnin həmmisi öz sowoqitini elip kelətti; yəni kümüx qaqa-kuqılar, altun qaqa-kuqılar, kiyim-keqəklər, dubuloqa-sawutlar, tetitkular, atlar wə keqirlarni elip kelətti. Ular hər yili bəlgilik miqdarda xundak qilatti. □

²⁶ Wə Sulayman jəng hərwiliri wə atlık əskərlərnə yioqdi; uning bir ming tət yüz jəng hərwisi, on ikki ming atlık əskiri bar idi; u ularni «jəng hərwisi xəhərliri»gə wə əzi turuwatqan Yerusalemoqa orunlaxturdi. ■

²⁷ Padixah Yerusalemda kümüxni taxtək kəp, kedir dərəhlirini jənubiy tüzlənqliktiki üjmə dərəhlirigə ohxax nuroqun qildi. □ ■

□ **10:22 «Tarxix kemə»** —Bəlkim Tarxix degən portqa berip kelix səpirigə qidamlıq boloqan kemini kərsitətti. «Tarxix» degən isim İspaniyə, ximaliy Afrika yaki Britaniyəni yaki üqining həmmisini kərsitidu. Bəzi ilimlar Somaliyəning (xərkiy Afrikaning) dengiz boyida tətinqi bir Tarxixmu boloqan, dəp qaraydu. ■ **10:23** 1Pad. 3:12, 13 □ **10:25 «tetitkular»** — yaki «huxbuy buyumlar». **«Ular hər yili bəlgilik miqdarda xundak qilatti»** — yaki «yilmuyil ular xundak qilatti». ■ **10:26** 1Pad. 5:20; 2Tar. 1:14; 9:25 □ **10:27 «kedir dərəhlirini...»** — yaki «kedir yaqıqini...». Ləkin bizninggə Sulayman kedir yaqıqini ixlitipla qalmay, xu qıraylıq dərəhlərdin Yerusalemlə ətrapioqa kəp tiktürdi («Top.» 2:5ni kəring). **«jənubiy tüzlənqliktiki...»** — ibraniy tilida «Xəfələhdiki...». «Xəfələh» bu yərnin (tüzlənqlikning) ismi. ■ **10:27** 2Tar. 1:15; 9:27

28 Sulayman aloqan atlar Misirdin wə Kuwədin idi; padixahning tijarətqiliri ularni Kuwədin bekitilgən bahada alatti. □ ■

29 Misirdin elip kəlgən bir jəng hərwisining bahasi altə yüz kümüx tənggə, hər at bolsa yüz əllik tənggə idi; wə ular yənə Hittiylarning padixahliri həm Suriyə padixahliri üqünmu ohxax bahada elip qıkti. □ ■

11

Sulayman kəp ayallarni elip, ularning ezitkuluki bilən butpərəslikkə teyilip ketidu

¹ Ləkin Sulayman padixahning kəngli Pirəwnning kızidin baxka kəp qətəllik ayallarəqa, jümlidin Moabiy, Ammoniy, Edomiy, Zidoniy, Hittiy ayallirioqa qüxkənidi. □ ■

² Pərwərdigar əslidə muxu əllər toqruluk Israilarəqa: «Ularning kızlirini izdəp barmanglar, wə

□ **10:28 «padixahning tijarətqiliri ularni Kuwədin bekitilgən bahada alatti»** — Bu jümlining baxka birhil tərjimisi: «padixahning tijarətqiliri ularni karwanəqa qoxup alatti». «Kuwə» bolsa hazırki Türkiyəning jənubiy tərpidə. ■ **10:28** 2Tar. 1:16; 9:28 □ **10:29 «bir jəng hərwisining bahasi altə yüz kümüx tənggə...»** — muxu ayəttiki «tənggə»ning qimmiti hazırəqiqə enik əməs. Əgər «xəkəl» bolsa 11.4 gramni kərsitidu. ■ **10:29** 2Tar. 1:17 □ **11:1 «Ləkin Sulayman padixahning kəngli Pirəwnning kızidin baxka kəp qətəllik ayallarəqa, jümlidin Moabiy, Ammoniy, Edomiy, Zidoniy, Hittiy ayallirioqa qüxkənidi»** — bu bapta hatiriləngən həmmə ixlar «Qanun Xərhi»diki əmrlərgə hilap. «Qan.» 17:16-20ni kəring. ■ **11:1** Qan. 17:17

ularni silerningkilergə kirgüzmənglar; çünki ular kəngülliringlarni çöküm öz məbudliriçə azduridu» dəp ağahlandıroqan. Biraç Sulaymanning kəngli dəl xularçə baçlandı. ■

³ Uning yəttə yüz ayali, yəni hanixi wə üç yüz keniziki bar idi; ayalliri uning kənglini azdurup buriwətkənidi.

⁴ Xundaç boldiki, Sulayman yaxanoçanda, uning ayalliri uning kənglini baxça ilahlarçə azdurup buruwətti; xuning üçün uning kəngli atisi Dawutningkidək Pərwərdigar Hudasiçə mutlək sadik bolmidi.

⁵ Xunga Sulayman Zidoniylarning məbudi Axtarotni, Ammoniylarning yirginçlik məbudi Milkomni izdidi; ■

⁶ Xuning bilən Sulayman Pərwərdigarning nəziridə rəzillik kildi; u atisi Dawut Pərwərdigarçə əgəxkəndək izqillik bilən əgəxmidi.

⁷ Andin Sulayman Yerusalem aldidiki edirlikta Moabiylarning yirginçlik məbudi Kemox həm Ammoniylarning yirginçlik məbudi Milkom üçün bir «yukiri jay»ni yasidi; □ ■

⁸ xuningdək əzining məbudliriçə huxbuy yakidioqan wə kurbanlık kilidioqan hər bir yat əllik ayali üçünmu u xundaç kildi;

⁹⁻¹⁰ Xunga Pərwərdigar Sulaymandin rənçidi; gərçə U uningçə ikki kətim kərüngən bolsimu, xundaçla uningçə dəl muxu ix toçruluk, yəni

■ 11:2 Mis. 34:16; Çan. 7:3 ■ 11:5 Hək. 2:13; 2Pad. 23:13

□ 11:7 «yirginçlik məbud Milkom» — «Milkom» ibraniy tilida muxu yərdə «Molək» dəp ipadilinidu. ■ 11:7 2Pad. 23:13

baXka ilahlarni izdiməslikini tapilovcan bolsimu, uning kengli Israilning Hudasi Pərwərdigardin aynip kətti; u Pərwərdigarning tapilovcinqoə əməl qilmidi. ■

11 Xuning üqün Pərwərdigar Sulaymanoəa mundak dedi: — «Sən xundak qiliwerip, Mening sanga buyruoəan əhdəm bilən bəlgilirimni tutmioəining üqün, Mən jəzmən padixahlikni səndin yirtiwetip hizmətkaringoəa berimən. □ ■

12 Lekin atang Dawutning wəjidin sening öz künliringdə Mən xundak qilmaymən, bəlki oolungning qolidin uni yirtiwetimən.

13 Lekin pütün padixahlikni uningdin yirtiwətməymən, bəlki qulum Dawutning wəjidin wə Əzüm tallioəan Yerusalem üqün oolungoəa bir kəbilini kaldurup koyimən».

14 Əmma Pərwərdigar Sulaymanoəa bir düxmən, yəni Edomluk Hədadni kəzoəidi, u kixi Edomning padixahining nəslidin idi.

15-16 Əslidə Dawut Edom bilən *jəng qiləan* wakitta, qoxunning sərdari Yoab Edomning həmmə ərlirini yokatqanidi (qünki Edomdiki həmmə ərləni yokatquqə, Yoab bilən barlik Israillar u yərdə altə ay turoəanidi); u

■ **11:9-10** 1Pad. 3:5; 9:2; 1Pad. 6:12 □ **11:11** «**Mən jəzmən padixahlikni səndin yirtiwetip hizmətkaringoəa berimən**» — «yirtiwetip ... berimən» — demək, Pərwərdigar padixahlikni Sulaymandin zorawanlik bilən tartiwelip uning qol astidiki birsigə bərməqci. 28-33-ayətni kərüng. ■ **11:11** 1Pad. 12:15

öltürülgənlərni kəmgili qıkkanda □ ■

17 Hədad atısının birnəqqə Edomiy xizmətqiliri bilən Misirə qəqip kətkənidi. Hədad u qaoqda kiçik bala idi.

18 Ular Midiyan zeminidin qıqip Paranoğa kəldi. Ular Parandin birnəqqə adəmnı elip əzlırigə qoxup Misirə, yəni Misirning padixahı Pirəwnning qəxiə qəldi. Pirəwn uningə bir əy təksim qilip, ozuq-tülükmu təminlidi həmdə bir parqə yərnimu uningə təkdım qildi.

19 Hədad Pirəwnning nəziridə kəp iltipət tapqan bolup, u öz hotunining singlisini, yəni Tahpənəs hanixning singlisini uningə hotun qilip bərdi.

20 Tahpənəsning singlisi uningə bir oqul, Gəubatni tuqup bərdi. Tahpənəs Pirəwnning ordisida uni əzi qong qildi. Andin Gəubat Pirəwnning ailisi, yəni Pirəwnning oqulliri arisida turdi.□

21 Hədad Misirda: «Dawut ata-bowilirining arisida uhlap qaldi» wə «Qoxunning sərdari Yoabmu əldi» dəp angliqanda Pirəwngə: — Mening əz yurtumə qə beriximə ijazət kiləqayla, dedi.

22 Pirəwn uningə: — Sening əz yurtumə qə baray degining nemə degining, mening qəximda sanga nemə kəmlik qilidu? — dedi. U jawabən: — Həq nərsə kəm əməs, əmma nemila bolmisun

□ **11:15-16 «Dawut** öltürülgənlərni kəmgili qıkkanda...» — əz adəmlirini kümux üqün, demək. Bu səz qəriəqanda Yoabning Edomlarni xundaq öltürüxi qisas məqsitidə idi. ■ **11:15-16** 2Sam. 8:14; 1Tar. 18:12, 13 □ **11:20 «Tahpənəs Pirəwnning ordisida uni əzi qong qildi»** — yaki «Tahpənəs Pirəwnning ordisida uni əzi əmqəktin ayridi».

meni kətkili koyoqayla, dedi.

²³ Huda Sulaymanğa yənə bir duxminini kozoqidi; u bolsa oqjisi, yəni Zobaḥning padixahı Hədad'ezərning yenidin keqip kətkən Eliadaning oqlı Rəzon idi. ■

²⁴ Dawut *Zobaḥliqlarni* kətl qiloqanda Rəzon ulardin bir top adəmni əzigə toplap ularning sərdari boldi. Andin keyin bular Dəməxkqə berip u yərdə turup, Dəməxk üstidin həküm sürdi. □ ■

²⁵ Xuning bilən Hədad Israilğa awariqilik tuqduroqandin baxqa, Rəzon Sulaymanning barlik künliridə Israilning duxmini idi; u Israilni əq kərətti, əzi Suriyə üstidə padixah idi.

²⁶ Sulaymanning Yəroboam degən bir hizmətkari bar idi. U Zərədaḥdin kəlgən Əfraimiy Nibatning oqlı bolup, anisi Zərual isimlik bir tul ayal idi. Yəroboammu padixahqa qarxi qikti. □ ■

²⁷ Uning padixahqa qarxi qikixtiki səwəbi mundak idi: Sulayman Millo kəl'əsini yasioqanda, atisi Dawutning xəhiridiki sepilning bir besükini yasawatatti;

²⁸ Yəroboam kawul kəysər yigit idi; Sulayman yigitning ixqan wə qakқан ikənlikini kərüp, uni

■ 11:23 2Sam. 8:3; 10:18 □ 11:24 «Dawut Zobaḥliqlarni kətl qiloqanda Rəzon ulardin bir top adəmni əzigə toplap ularning sərdari boldi. Andin keyin bular Dəməxkqə berip...» — baxqa birhil təjimişi: «Rəzon bir top adəmni əzigə qoxup ularning sərdari boldi. Dawut ularni öltürməkqə bolqanda, ular Dəməxkqə berip...». ■ 11:24 2Sam. 8:3 □ 11:26 «Əfraimiy Nibat» — muxu ayəttə «Əfraimiy» ibraniy tilida «Əfratlik» degən söz bilən ipadilinidu. ■ 11:26 2Tar. 13:6

Yüsüpning jəmətigə buyruloqan ixning üstigə koydi.

²⁹ Xu künlərdə Yəroboam Yerusalemdin qıkiwatqanda, uni izdəwatqan Xiloqluq Ahiyah pəyoqəmbər uni yolda uqratti. Ahiyah yipyengi bir tonni kiywaloqanidi. İkkisi dalada yaloquz qaloqanda

³⁰ Ahiyah üstidiki tonni qolioqə elip, uni yirtip on ikki parqə qilip

³¹ Yəroboamqə mundaq dedi: — «Əzünggə on parqini aloqin; qünki İsrailning Hudasi Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Mana, padixahliqni Sulaymanning qolidin yirtiwetip on qəbilini sanga berimən. ■

³² Biraq Kulum Dawutning wəjidin wə Yerusalem, yəni İsrailning həmmə qəbililiridin tallioqan xəhər üqün bir qəbilə uningqə qalidu.

³³ — Qünki ular Meni taxlap Zidoniylarning ayal məbudi Axtarotqə, Moabiylarning məbudi Kemoxqə wə Ammoniylarning məbudi Milkomoqə səjdə qilip, uning atisi Dawutning qilinoqinidək qilmay, Mening bəlgilimilirim bilən həkümlirimgə əməl qilmay, nəzirimdə durus bolqanni qilmidi, Mening yollirimda mangmidi;

³⁴ lekin pütkül padixahliqni uning qolidin tartiwalmaymən; qünki Mən tallioqan, Əz əmrlirim wə bəlgilimilirimni tutqan kulum Dawutni dəp, uning əmrining barliq künliridə uni həküm sürgüqi qilip qaldurimən.

³⁵ Əmma padixahliqni uning oqqlining qolidin tartip elip, sanga berimən, yəni on qəbilini

berimən.

³⁶ Ləkin Məning namimning xu yərdə boluxioğa Əzüm tallioğan xəhər Yerusalemda, Məning aldimda qulum Dawut üqün həmixə yoruk bir qiraq bolsun dəp, uning oqlioğa bir kəbilini berəy. □ ■

³⁷ Mən seni tallap, seni barlıq halioğan yərlər üstidə həküm sürgüzimən, sən Israiloğa padixah bolisən.

³⁸ Wə xundak boliduki, əgər sən həmmə buyruoqanlirimni anglap, Məning yollirimda mengip, nəzirimdə durus bolqanni kılıp, qulum Dawut kılqandək Məning bəlgilirim bilən əmlirimni tutsang, əmdi Mən sən bilən billə bolimən wə Dawutka bir jəmət tikliginimdək, sangimu mustəhkəm bir jəmət tikləymən wə Israilni sanga təkdım kılımə. □

³⁹ Dawutning nəslini xu ixlər tüpəylidin harlap pəs kılımə, ləkin mənggülük əməs»».

⁴⁰ Xuning üqün Sulayman Yəroboamni öltürüxkə pürsət izdəytti. Ləkin Yəroboam kəqip Misirning padixahi Xixakning kexioğa bardi; Sulayman əlgüqə u Misirda turdi.

□ **11:36 «Məning aldimda qulum Dawut üqün yoruk bir qiraq bolsun»** — bu kəqmə mənilik söz bolup, Dawutning handanini kərsitidu; handanning məwjut bolqanlıki (1) Dawutning Hudağa sadıq bolqanlıkiğa guwahlık beridioğan «qiraq» bolidu; (2) Hudaning Dawutka, sən arkilik pütkül dunyani soraydioğan Məsih tuqulidu, dəp bərgən wədisidə turidioğanlikiğa guwahlık beridioğan «qiraq» bolidu. ■ **11:36** 1Pad. 15:4; Zəb. 132:17-18; Pənd. 13:4 □ **11:38 «Dawutka bir jəmət tikliginimdək...»** — ibraniy tilida «Dawutka bir əy tikliginimdək...».

41 Sulaymanning baxka ixliri, uning hëmmë kılöan ëmëlliri wë uning danaliki bolsa «Sulaymanning Əmëlliri» degän kitabka pütülgän ëmësmidi? □ ■

42 Sulaymanning Yerusalemde Israilning üstidë hëküm sürgän waqti kirik yil boldi. ■

43 Sulayman ata-bowilirining arisida uhlidi wë atisi Dawutning xëhiridë dëpnë kılindi. Andin ooqli Rëhoboam ornida padixah boldi.

12

Rëhoboam padixahlikidin mëhrum bolidu

2Tar. 10:1-19; 11:1-4

1 Rëhoboam Xëkëmgë bardı; qünki pütkül Israil uni padixah tikligili Xëkëmgë këlgenidi. ■

2 Nibatning ooqli Yëroboam xu ixni angliqanda, xundak boldiki, u tehi Misirda idi (qünki Yëroboam Sulayman padixahtin keqip Misirda turuwatatti). ■

3 Əmdi ular adëm əwətip uni qakirtip kəlди. Xuning bilən Yëroboam wë pütkül Israil jamaiti kelip Rëhoboamğa söz kılıp:

4 — Silining atiliri boynimizğa saloan boyunturukini eqir kildi. Sili əmdi atilirining bizgë koyoan kattik täləpliri bilən eqir boyunturukini yeniklitip bərsilə, silining hizmətliridë bolimiz, deyixti. ■

□ **11:41** ««Sulaymanning Əmëlliri» degän kitab» — bu kitabtın hazır həwirimiz yok. ■ **11:41** 2Tar. 9:29-31 ■ **11:42** 2Tar. 9:30 ■ **12:1** 2Tar. 10:1 ■ **12:2** 1Pad. 11:40 ■ **12:4** 2Tar. 10:4

⁵ U ularoʻqa: — Hozirqoʻ kaytip uq kundin keyin andin qeximoʻqa yenoʻ kelinglar, dedi. Xuning bilon holk tarilip ketdi.

⁶ Rəhoboam padixah öz atisi Sulayman hayat waktida uning hizmitidə turoʻan moysipitlardin məslihət sorap: — Bu holkqə beridioʻan jawabim toʻqrisida nemə məslihət kərsitisilər? — dedi.

⁷ Ular uningoʻqa: — Əgər sili razilik bilon bügün bu holkning hizmitidə bolimən desilə, (wə dərwekə ularning hizmitidə bolsila) ularoʻqa yahxi sözlər bilon jawab kilsila, ular silining barlik künliridə hizmətliridə bolidu, dedi.

⁸ Lekin u moysipitlarning kərsətkən məslihətini qayrip koyup, əzi bilon qong boləan, aldida hizmitidə boluwatqan yaxlardin məslihət sorap

⁹ ularoʻqa: — Manga «Silining atiliri bizgə saləan boyunturukni yeniklətkəyla» dəp tiligən bu holkqə jawab beriximiz toʻqruluk qandak məslihət berisilər? — dedi.

¹⁰ Uning bilon qong boləan bu yaxlar uningoʻqa: — «Silining atiliri boyunturukimizni eoʻir kildi, əmdi sili uni bizgə yenik qiləayla» dəp eytqan bu holkqə söz qilip: — «Mening qimqilak barmikim atamning belidin tomraqtur.

¹¹ Atam silərgə eoʻir boyunturukni saləan, lekin mən boyunturukunqlarni tehimu eoʻir qilimən. Atam silərgə qamqilar bilon tənbiḥ-tərbiyə bərgən bolsa, mən silərgə «qayanlik qamqilar» bilon tənbiḥ berimən», degəyla, —

dedi.□

¹² Rəhoboam padixah ularoşa: «Üç künden keyin andin kəximəyə yənə kelinglar» deginidək, Yəroboam wə barlık həlk üqinçi küni uning kəxiəyə kəldi.

¹³ Padixah moysipitlarning uningəyə bərgən məslihətini taxlap, həlkəyə qattıqlıq bilən jawab bərđi.

¹⁴ U yaxlarning məslihəti boyiqə ularoşa: — Atam silərgə eəqir boyunturukni saləqan, lekin mən boyunturukunqlarni tehimu eəqir qilimən. Atam silərgə qamqilar bilən tənbiğ-tərbiyə bərgən bolsa mən silərgə «qayanlıq qamqilar» bilən tənbiğ-tərbiyə berimən, dedi.

¹⁵ Xuning bilən padixah həlkning səzini anglimidi. Bu ix Pərwərdigar tərpidin boləqan; qünki buning bilən Pərwərdigarning Xiləhlik Ahiyahning wasitisidə Nibatning oəqli Yəroboaməyə eytkan səzi əməlgə axurulidəqan boldi.■

¹⁶ Pütkül Israil padixahning ularning səzigə qulak salmiəqinini kərgəndə həlk padixahqə jawab berip: — Dawuttin bizgə nemə nesiwə bar? Yəssəning oəqlida bizning heq mirasimiz yoktur! Öz əy-qedirliringlarəyə kaytinglar, i Israil! I Dawut, sən öz jəmətinggila igə bol, — dedi. Xuning bilən Israillar öz əy-qedirliriəyə kaytip ketixti.□ ■

□ **12:11 «qayanlıq qamqilar»** — yaki bolmisa «qayanlar» degəning nemə ikənliki həzir məlum əməs, heq bolmiəqanda padixahning intayin qattıq muamilisini kərsitidu. ■ **12:15** 1Pad. 11:11, 31 □ **12:16 «...Israillar öz əy-qedirliriəyə kaytip ketixti»** — ibraniy tilida «Israillar öz qedirliriəyə kaytip ketixti». ■ **12:16** 2Sam. 20:1

17 Əmma Yəhuda xəhərliridə olturoqan Israil-
laroqə bolsa, Yəroboam ularning üstigə həküm
sürdi. □

18 Rəhoboam padixah baj-alwan begi Adoramni
Israilaroqə əwətti, ləkin pütkül Israil uni qalma-
kesək kılıp öltürdi. U qaoqda Rəhoboam
padixah aldirap, əzining jəng hərwisioqə qikiq,
Yerusalemoqə tikiwətti. ■

19 Xu tərəkidə Israil Dawutning jəmətidin yüz
өрүp, бүgүngə kədər uningoqə qarxi qikiq kəldi.
□ ■

20 Israilning həmmisi Yəroboamning yenip
kəlgənlikini angliqanda, adəm əwətip uni
həlkning jamaitigə qakirdi. Ular uni pütkül
Israilning üstigə rəsmiy padixah kildi. Yəhuda
kəbilisidin baxka heqkim Dawutning jəmətigə
əgəxmidi.

21 Rəhoboam Yerusalemoqə kaytip kelip, Is-
railning jəməti bilən jəng kılıp, padixahlikni
Sulaymanning oqli bolqan əzigə kayturup
əkilix üqün Yəhudaning pütkül jəmətidin wə
Binyamin kəbilisidin bir yüz səksən ming
hillanoqan jənggiwar əskərnı toplidi. ■

22 Ləkin Hudaning səzi Hudaning adimi Xe-
mayoqə kelip: — ■

23 «Yəhudaning padixahi, Sulaymanning oqli

□ **12:17 «Yəhuda xəhərliridə olturoqan Israilar»** — bu-
larning kəpinqisi Yəhuda wə Binyamin kəbililiridin bolqan.

■ **12:18** 1Pad. 4:6; 5:14 □ **12:19 «Xu tərəkidə Israil Dawut-
ning jəmətidin yüz өрүp, ... uningoqə qarxi qikiq kəldi»** —
bu tarihta muxu yərdin baxlap «Israil» degən sөz adəttə «ximaliy
padixahlik», yəni «on kəbilə»ni kərsitidu. ■ **12:19** 2Pad. 17:21

■ **12:21** 2Tar. 11:1 ■ **12:22** 2Tar. 11:2

Rəhoboamoşa, pütün Yəhuda bilən Binyamin-ning jəmətiğə wə həlkning qaloqanliriqə səz kəlip: —

24 «Pərwərdigar mundak dəydu: — Hujumoşa qəkmənglar, qerindaxliringlar Israillar bilən jəng kilmənglar; hər biringlar öz öyünglarə qaytip ketinglar; qünki bu ix Məndindur», degin» — deyildi.

Ular Pərwərdigarning səziğə kulak saldi. Pərwərdigarning səzi boyiqə ular öylirigə qaytip kətti.

Kanaan (Pələstin) zemini — «Padixahlar»ning dāvri

«Israil» wə «Yəhuda» degən ikki padixahlıq (bir-biridin bəlüngən)

Yəroboam altun mozaylarni yasaydu

²⁵ Yəroboam bolsa Əfraim taʼqligidiki Xəqəm xəhirini yasap xu yərdə turdi; keyin u yərdin qikip Pənuəlni yasidi. ■

²⁶ Rəhoboam kənglidə öz-əzigə: — Əmdi padixahlik Dawutning jəmätigə yenixi mumkin.

²⁷ Əgər bu həlk Pərwərdigarning öyidə qurbanlik kilişkə Yerusalemoğa qiksa, bu həlkning kəlbi öz oqjisi, yəni Yəhuda padixahi Rəhoboamoğa yənə mayil bolidu, andin ular meni öltürüp yənə Yəhuda padixahi Rəhoboamning tərripigə yanarmikin, dedi.

²⁸ Padixah məslihət sorap, altundin ikki mozay həykilini yasitip həlkə: — Yerusalemoğa qikix silərgə eqir kelidu. I Israil, mana silərnı Misir zeminidin qikarəqan ilahlar! — dedi.■

²⁹ Birini u Bəyt-Əldə, yənə birini Danda turəquzup qoydi.

³⁰ Bu ix gunahka səwəb boldi, qünki həlk mozaylirining birining aldida bax urəqili hətta Danəqə baratti.

³¹ U həm «egiz jaylar»da *ibadət* öylirini yasidi wə həm Lawiydin bolmioqan adəmlərnı kahin kiliq təyinləp qoydi.□ ■

³² Yəroboam yənə səkkizinqi ayning on bəxinqi künini huddi Yəhudaning zeminidiki həytkə ohxax bir həyt kiliq bekitti. U əzi kurbangah üstigə qurbanlik kiləqili qikti. Xundak kiliq u Bəyt-Əldə əzi ətküzgən mozay məbudlirigə qurbanlik ətküzdi. U yənə Bəyt-Əldə salduroqan

■ **12:25** Mis. 32:30 ■ **12:28** Mis. 32:8; 2Pad. 17:16 □ **12:31** «u həm ... *ibadət öylirini yasidi*» — yaki «u həm *ibadət öyini yasidi*». Əmma 32-ayətnı kərüng. ■ **12:31** Qəl. 3:10; 1Pad. 13:33; 2Pad. 17:32; 2Tar. 11:15

xu «egiz jaylar» üçün kaħinlarni t yainlidi. □

³³ U B yt-əldə yasioħan qurbangah  stig  səkkizinqi ayniq on bəxinqi k ni (bu ay-k nni u  z m yliq  tallioħanidi) qurbanliqlarni sunuxk  qikti; xu t riki də u Israillaroħa bir  eyt yaratti; u  zi qurbangah  stig  qurbanliqlarni sundi w  huxbuy yahti. □

13

Namsiz bir p yoħamb r B yt- l tooħruluk bexar t beridu

¹ W  mana, P rw rdigarning buyruki bilən Hudaning bir adimi Y ħudadin qiki p B yt- lg  k ldi; xu p ytt  Y roboam huxbuy yekixk  qurbangahning yenida turatti;

² xu ad m qurbangahoħa karap P rw rdigarning əmri bilən q kiri p: — I qurbangah, i qurbangah! P rw rdigar mundak d ydu: — Mana Dawutning j m tid  Yosiya isimlik bir ooql tuoqlidu. U bolsa sening üstüngdə huxbuy yaħkan «yukiri jaylar»diki kaħinlarni soyup qurbanliq kilidu; xundakla

□ **12:32 «Yəhudaning zeminidiki  eyt»** — muxu y rd  « eyt» yəttinqi ayniq on bəxinqi künidə  tk z lg n «orma  eyti» yaki «kəpilər  eyti» idi. □ **12:33 «Y roboam  zi qurbangah  stig  qurbanliqlarni sundi w  huxbuy yahti»** — muxundak ixlarni p k t Lawiy k bilisi,  arunning jəmətidin boloħanlar, yəni   kikiy kaħinlar kilixk  bolatti,  lw tt .

sening üstüngdə adəm səngəkliri köydürüldü! — dedi. □ ■

³ U küni u bir bexarətlik alamətni jakarlap: Pərwərdigarning muxu sözini ispatlaydioğan alamət xu boliduki: — Mana, qurbangah yerilip, üstidiki küllər təkülüp ketidu, — dedi.

⁴ Wə xundaq boldiki, Yəroboam padixah Hudaning adimining Bəyt-Əldiki qurbangahqa qarap jakarliğan sözini angliğananda, u qurbangahta turup qolini sozup: — Uni tutunglar, dedi. Lekin uningə qaritip sozğan qoli xuning bilən xu peti qurup kətti, uni əzigə yənə yiqalmidi.

⁵ Andin Hudaning adimi Pərwərdigarning sözi bilən eytқан məjizilik alamət yüz berip, qurbangah həm yerilip üstidiki küllər təkülüp kətti.

⁶ Padixah Hudaning adimidin: — Pərwərdigar Hudayingdin mening həqkimdə ötüngəysənki, qolumni əsligə kəltürgəy, dəp yalwurdi. Hudaning adimi pərwərdigarning iltipatini ötüniginidə, padixahning qoli yənə əzigə yiqilip əsligə kəltürüldi. ■

⁷ Padixah Hudaning adimigə: — Mening bilən öyümgə berip özünгни qutlanduroqin, mən sanga in'am berəy, dedi.

⁸ Lekin Hudaning adimi padixahqa jawab berip: — Sən manga ordangning yerimini bərsəngmu, sening bilən barmaymən yaki bu yərdə nan yəp su iqməymən. ■

□ **13:2 «sening üstüngdə adəm səngəkliri köydürüldü»** — muxu hərəkət bu qurbangahni «napak» yaki «haram» qiliwətkən bolatti. ■ **13:2** 2Pad. 23:15-20 ■ **13:6** Mis. 8:4; 9:28; 10:17; Qəl. 21:7; Ros. 8:24 ■ **13:8** Qəl. 22:18

⁹ Qünki Pərwərdigar Əz səzini yətküzüp manga buyrup: «Sən nə nan yemə nə su iqmə, baroqan yolung bilən qayıtip kəlmə» degən, dedi.

¹⁰ Xuning bilən u Bəyt-Əlgə kəlgən yol bilən əməs, bəlki baxqa bir yol bilən qayıtip kətti.

¹¹ Lekin Bəyt-Əldə yaxanoqan bir pəyoqəmbər turatti. Uning oqulliri kelip Hudaning adimining u küni Bəyt-Əldə kılqan barlıq əməllirini uningqə dəp bərdi, xundakla uning padixahqa kılqan səzlrinimu atisqə eytip bərdi.

¹² Atisi ulardin, u kaysi yol bilən kətti, dəp soridi; qünki oqulliri Yəhudadin kəlgən Hudaning adimining kaysi yol bilən kətkinini kərgənidi. □

¹³ U oqulliriqə: — Manga exəkni toqup beringlar, dəp tapilidi. Ular uningqə exəkni toqup bərgəndə u uningqə minip

¹⁴ Hudaning adimining kəynidin koqlap kətti. U uni bir dub dərihining astida olturoqan yeridin tepip uningdin: — Yəhudadin kəlgən Hudaning adimi sənmu? — dəp soridi. U: — Mən xu, dəp jawab bərdi.

¹⁵ U uningqə: — Mening bilən əyümgə berip nan yegin, dedi. □

¹⁶ U jawabən: — Mən nə sening bilən qayıtməymən, nə seningqigə kirəlməymən; mən nə bu yərdə sening bilən nan yəp su iqəlməymən;

¹⁷ qünki Pərwərdigar əz səzi bilən manga tapi-

□ **13:12 «...qünki oqulliri ... kaysi yol bilən kətkinini kərgənidi»** — yaki, «andin oqulliri ... kaysi yol bilən kətkinini uningqə kərsətti». □ **13:15 «əyümgə berip nan yegin»** — «nan yegin» uyoqlarning «qay iqing» deginidək, «taməq yegin» degən mənədə.

lap: «U yərdə nan yemə, su iqmigin; baroqan yolung bilən qayıp kəlmigin» degən, dedi.

¹⁸ *Keri pəyoqəmbər* uningöja: — Mən həm səndək bir pəyoqəmbərdurmən; wə bir pərixte Pərwərdigarning sözini manga yətküzüp: — «Uningöja nan yegürüp, su iqküzgili özüng bilən öyüggə yandurup kəl» dedi, dəp eytti. Ləkin u xuni dəp uningöja yaloqan eytiwatatti.■

¹⁹ Xuning bilən *Hudaning adimi* uning bilən yenip öydə nan yəp su iqtı.

²⁰ Ləkin ular dastihanda olturoqinida, Pərwərdigarning sözi uni yandurup əkəlgən keri pəyoqəmbərgə kəldi.

²¹ U Yəhudadin kəlgən Hudaning adimini qakirip: — Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Sən Pərwərdigarning səzigə itaətsizlik kilip, Pərwərdigar Hudayingning buyruoqan əmrini tutmay,

²² bəlki yenip, U sanga: — Nan yemə, su iqmə, dəp mən'i kıləqan yərdə nan yəp su iqkining tıpəylidin, jəsiting ata-bowiliringning kəbrisidə kəmülməydu», dəp tovlidi.

²³ Wə xundaq boldiki, Hudaning adimi nan yəp su iqip boləqanda, uningöja, yəni əzi yandurup əkəlgən pəyoqəmbərgə exəkni tokup bərđi.

²⁴ U yoloqa qıktı. Ketiwatqinida, yolda uningöja bir xir uqrap, uni ɵltürüwətti. Xuning bilən uning ɵlüki yolda taxlinip qaldı, exiki bolsa uning yenida turatti; xirmu jəsətning yenida turatti.■

²⁵ Mana birnəqqə adəm ɵtöp ketiwetip, yolda taxlinip qaloqan jəsət bilən jəsətning yenida

turoqan xirni kordi; ular kerı pəyoqəmbər turoqan xəhərgə kelip u yərdə xu həwərnı yətküzdi.

²⁶ Uni yoldın yanduroqan pəyoqəmbər buni anglap: — U dəl Pərwərdigarning səzigə itaətsizlik kılqan Hudaning adimidur. Xunga Pərwərdigar uni xiroqə tapxurdi; Pərwərdigar uningqə kılqan səzi boyiqə xir uni titma-titma kılıp öltürdi, dedi.

²⁷ U oqulliriqə: — Manga exəkni tokup beringlar, dedi; ular uni tokup bərđi.

²⁸ U yolda taxlaklık jəsət bilən jəsətning yenida turoqan exək wə xirni tapti. Xir bolsa nə jəsətni yemigənidi nə exəknimu talimioqanidi.

²⁹ Pəyoqəmbər Hudaning adimining jəsitini elip exəkkə artip yandi. Kerı pəyoqəmbər uning üqün matəm tutup uni dəpnə kılqılı xəhərgə kirdi.

³⁰ U jəsətni öz kəbristanlıqida koydi. Ular uning üqün matəm tutup: — Ah buradirim! — dəp pəryad kətürdi.

³¹ Uni dəpnə kılqandın keyin u öz oqulliriqə: — Mən əlgəndə meni Hudaning adimi dəpnə kılinoqan gərgə dəpnə kilinglar; mening səngəklirimni uning səngəklirining yenida koyunglar;

³² qünki u Pərwərdigarning buyruki bilən Bəyt-Əldiki qurbangahqa qarıqan wə Samariyədiki xəhərlərnıng «yukiri jay»liridiki *ibadət* əylirigə qarıqan, uning jar kılqan səzi əməlgə axurul-

may qalmaydu, — dedi. □ ■

³³ Lekin Yəroboam bu wəqədin keyinmu öz rəzil yolidin yanmay, bəlkı «yukiri jaylar»qa hərhil həlktin kahinlarni təyinlidi; kim halisa, u xuni «mukəddəs kılıp» *kahinlik mənsipigə* beoixlaytti; xuning bilən ular «yukiri jaylar»da *qurbanlik kılıxka* kahin bolatti. □ ■

³⁴ Xu ix tüpəylidin Yəroboam jəmətining hesabıqə gunah bolup, ularning yər yüzidin üzüp elinip həlak boluxıqə səwəb boldi.

14

Huda yənə Yəroboamni agahlandırıdu

¹ U waqıtta Yəroboamning ooqlı Abıyah kesəl bolup qaldı.

² Yəroboam ayalıqə: — Ornungdin kopup, heqkim sening Yəroboamning ayalı ikənlikingni tonumıqəudək kılıp öz kıyapitingni əzgərtip, Xilohka baroqin. Mana manga: «Bu həlkning üstidə padıxah bolısən» dəp eytkən Ahiyah pəyoqəmbər u yərdə olturıdu. ■

□ **13:32 «qünki pəyoqəmbər** Pərwərdigarning buyrukı bilən ... jar kılqan səzi əməlgə axurulmay qalmaydu, — dedi» — bu sirlik wəqə üstidə «koxumqə səz»imizdə tohtilimiz. ■ **13:32** 2Pad. 23:16 □ **13:33 «...u xuni «mukəddəs kılıp» kahinlik mənsipigə beoixlaytti»** — muxu yərdə «mukəddəs kılıp» (kahinlik mənsipigə beoixlax») intayin kinayilik gəp. Hudaqə kahin bolux üqün «mukəddəs kılıp Hudaqə atilixi» kerək idi. Lekin muxu yərdə muxu «kahinlar» butlarqə atilidu. ■ **13:33** 1Pad. 12:31, 32 ■ **14:2** 1Pad. 11:31

³ Qolungoʻja on nan, birnəqqə poxkal, bir quta həsəlni elip uning kəxiqə baroqin. U yigitimizning nemə bolidoʻanlikini sanga dəp beridu, dedi.

⁴ Yəroboamning ayali xundak kəlip, Xiloʻhka berip Ahiyahning əyigə kəldi. Ahiyahning kəzliri kəriliktin kor bolup kərəlməytti.

⁵ Lekin Pərwərdigar Ahiyahka: — Mana, Yəroboamning ayali əz oqli toʻqrisida səndin sorioʻili kelidu, qunki u kesəldur. Uningoʻja mundak-mundak degin; qunki u kəlgəndə baxka kiyapətkə kiriwaləqan bolidu, dəp eytkanidi.

⁶ U ixiktin kirkəndə Ahiyah ayaq tiwixini anglap mundak dedi: — «Həy, Yəroboamning ayali, kirgin; nemixka baxka kiyapətkə kiriwalding? Sanga bir xum həwərnə berix manga buyruldi.

□

⁷ Berip Yəroboamoʻja mundak degin: — «Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mən seni həlkning arisidin elip kətürp, əz həlkim Israiloʻja həkümran kəlip ■

⁸ Padixahlikni Dawutning jəmətidin yirtiwetip, sanga bərdim; lekin sən Mening əmrlirimni tutup, nəzirimdə pəkət durus boləqannila kəlixta pütin kəlbədin manga əgəxkən qulum Dawutka ohxax bolmiding,

⁹ Bəlki əzüngdin ilgiri kəlgənləarning həmmisidin artuq rəzillik kəlip, mening oʻəzipimni kəzoʻlap, Meni arkəngəja taxlap, berip əzüggə oʻəyriy ilahlarni, kuyma

□ **14:6 «Sanga bir xum həwərnə berix manga buyruldi»** — «manga buyruldi» degənlik ibraniy tilida: «mən əwətildim» degən bilən ipadilinidu. ■ **14:7** 1Pad. 12:15

məbudlarni yasatting.

¹⁰ Xuning üqün Mən Yəroboamning jəmətigə bala qūxürüp, Yəroboamning Israildiki handanidin həmmə ərkəkni, hətta ajiz yaki meyip bolsimu həmmisini üzüp taxlaymən, adəmlər poq-tezəkləni süpürgəndək Yəroboamning jəmətidin qaloqinini yoq boluquqə süpürimən. □ ■

¹¹ Yəroboamdin boləqlərdin xəhərdə əlginini itlar yəydu; səhrada əlginini asmandiki quxlar yəydu. Qünki Pərwərdigar xundaq səz qiloqandur.

¹² Əmdi sən bolsang, qorup öz əyünggə barəqin; ayioqinğ xəhərgə kirgən həman, bala əlidu.

¹³ Pütün Israil uning üqün matəm tutup uni dəpnə qilidu. Qünki Yəroboamning jəmətidin qəbrigə qoyulidioqan yaloquz xula bolidu; qünki Yəroboamning jəmətining arisida Israilning Hudasi Pərwərdigarning aldida pəkət xuningda pəzilət tepildi.

¹⁴ Əmdi Pərwərdigar Əzigə Yəroboamning jəmətini üzüp taxlaydioqan, Israilning üstigə həküm süridioqan bir padixahni tikləydu. Dərəkəkət, u pat arida bolidu! ■

¹⁵ Pərwərdigar Israilni urup, huddi suda lingxip

□ **14:10 «həmmə ərkək»** — ibraniy tilida: «taməqa qarap siyidioqan hərbi» degənlik bilən ipadilinidu. «...**hətta ajiz yaki meyip bolsimu həmmisini üzüp taxlaymən**» — baxqa birhil tərjimisi: «... yaki kiqik yaki qong bolsa, həmmisini taxlaymən». «**adəmlər poq-tezəkləni süpürgəndək ... yoq boluquqə süpürimən**» — yaki «adəmlər tezək keydürgəndək ... yoq boluquqə keydüriwetimən». ■ **14:10** 1Sam. 25:22, 34; 1Pad. 15:29; 16:11; 21:21; 2Pad. 9:8 ■ **14:14** 1Pad. 15:28, 29

qaloqan qumuxtək kilip qoyidu, ata-bowilirioqa təkdim qilqan bu yahxi zemindin qomurup, ularni *Əfrat* dəryasining u tərripigə tarkitidu; qünki ular özigə «Axərah butlar»ni yasap Pərwərdigarning oʻzicipini koziqidi. □ ■

16 Yəroboamning sadir qilqan gunahliri tūpəylidin, uning Israilni gunah qilduroqini tūpəylidin, Huda Israilni taxlap beridu!»».

17 Xuning bilən Yəroboamning ayali kopup, yoloqa qikip Tirzahqa kaytip kəldi. U oʻyining bosuqisidin atlixioqa bala oʻldi.

18 Ular uni dəpnə qildi. Pərwərdigarning Oʻz quli Ahiyah pəyoʻəmbər arkilik eytqan səzidək, pütün Israil uning uqün matəm tutti.

19 Əmdi Yəroboamning baxqa ixliri, yəni jəngliri wə qandak səltənət qilqanliri toqrisida mana, «Israil padixahlirining tarix-təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur. □

20 Yəroboamning səltənət qilqan waqti yigirmə ikki yil bolup, u öz ata-bowilirining arisida uhlidi. Oqli Nadab uning ornida həküm sürdi.

Rəhoboamning səltəniti

2Tar. 12:1-16

21 Wə Sulaymanning oqli Rəhoboam bolsa Yəhudaning üstigə həküm sürdi. Rəhoboam

□ **14:15 «Axərah butlar»** — bəlkim butpərəslikkə beoqixlanqan dərəhliklərdur. Dərəhlər bəlkim ayal but xəklidə oyuloqan yaqi nəqixləngən boluxi mumkin idi. ■ **14:15** 2Pad. 17:18

□ **14:19 «Israil padixahlirining tarix-təzkiriliri»** — bu kitab Təwrattiki «Tarix-Təzkirə» degən kitab əməs, biraq xūbhisizki, Təwrattiki «Tarix-Təzkirə»ning muəlliqliri uningdin kəp uqurlarni aloqanidi.

padixah bolqanda kirik bir yaxka kirgənidi; u Pərwərdigarning Öz namini ayan kilix üqün, Israilning həmmə kəbililiri arisidin tallioqan Yerusalem xəhiridə on yəttə yil həküm sürdi; uning anisining ismi Naamah bolup, Ammoniy idi. ■

22 Yəhudalar bolsa Pərwərdigarning nəziridə yamanlik kildi; ular öz ata-bowiliri sadir kılqanliridin ziyadə gunahlarni kılıp, uning həsətlik qəzipini kozoqıqanidi.

23 Qünki ular «yukiri jaylar»ni, «but tüwrük»lərne wə həm hər bir egiz dənglar üstidə, hər bir kək dərəhlərnin astida «Axərah» butlarni yasidi.

24 Wə zeminda kəspiy bəqqiwazlarmu bar idi. Ular Pərwərdigar əslidə Israillarning aldidin həydəp qıkarqan əllərnin barlik yirginqlik haram ixlirini kılatti. □

25 Rəhoboam padixahning səltənətinin bəxinqi yilida xundaq boldiki, Misirning padixahi Xixak Yerusalemoqa hujum kildi. ■

26 U Pərwərdigarning öyidiki gəhər-bayliqlarni həm padixahning ordisidiki gəhər-bayliqlarni elip kətti; u həmmisini, jümlidin Sulayman yasatqan altun siparlarnimu elip kətti. ■

27 Ularning ornida Rəhoboam padixah mistin birmunqə sipar-kalkanlar yasitip, ularni padixah ordisining kirix yolini saklaydioqan pasiban bəglirining koloqa tapxurdi.

■ 14:21 2Tar. 12:13 □ 14:24 «kəspiy bəqqiwazlar» — bu kixilər butpərəslikkə yaki buthaniloqa munasiwətlik bolup, pul üqün bəqqiwazlik kılatti. ■ 14:25 2Tar. 12:2 ■ 14:26 1Pad. 10:16, 17; 2Tar. 9:15

28 Xundak kilip, padixah hər ketim Pərwərdigarning öyigə kiridiqan qaqda, pasibanlar u sipar-qalkanlarni kətürüp qıqatti, andin ularni yənə pasibanhaniqa əkirip qoyuxatti.

29 Əmma Rəhoboamning baxka ixliri wə kiləinining həmmisi «Yəhuda padixahlirining tarix-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?□

30 Rəhoboam bilən Yəroboam barlıq künliridə bir-biri bilən jəng kilixip turəjanidi.

31 Rəhoboam öz ata-bowilirining arisida uhlidi wə «Dawutning xəhəri»də dəpnə kilindi. Uning anisining ismi Naamah bolup, bir Ammoniy idi. Rəhoboamning oqli Abiyam atisining ornida padixah boldi.□

15

Abiyah Yəhudaqa həküm süridu

2Tar. 13:1-23

1 Nibatning oqli Yəroboam padixahning səltəniti on səkkizinçi yilida Abiyam Yəhudaning üstigə padixah bolup □ ■

□ **14:29 «Yəhuda padixahlirining tarix-təzkiriliri»** — bu kitab Təwrattiki «Tarih-Təzkirə» degən kitab əməs, birak xübhəsizki, Təwrattiki «Tarih-Təzkirə»ning muəllipliri uningdin kəp uqurlar aləjanidi. □ **14:31 «Rəhoboamning oqli Abiyam»** — muxu yərdə wə 15:1-8də ibraniy tilida «Abiyah»ning imlasi «Abiyam» bolidu. □ **15:1 «Abiyam»** — baxka hil xəkli «Abiyah». ■ **15:1** 2Tar. 13:1

² Yerusalemda üç yil sältənət kildi. Uning anisining ismi Maakah bolup, Abixalomning kızı idi. □ ■

³ Abiyamning kəlbi bowisi Dawutning kənglidək Hudasi Pərwərdigarğa pütünləy beoixlanoğan əməs idi, bəlki atisi Rəhoboamning uningdin ilgiri kıləğan barlık gunahlırida mangatti.

⁴ Xundaktimu Dawutning səwəbidin Hudasi Pərwərdigar Yerusalemda uningğa *yoruk* bir qıraoqni kaldurux üçün, Dawutning əwladini uningdin keyinmu tikləp turoquzdi wə Yerusalemnı kooqdidi. □ ■

⁵ Qünki Dawut Pərwərdigarning nəziridə durus boləğanni kılıp, Hıttiy Uriyağa kıləğanlıridin baxka əmrining həmmə künliridə Pərwərdigar uningğa əmr kıləğanlıridin qıkmidi. ■

⁶ Əmdi *Abiyamning* pütün əmrində Rəhoboam

□ **15:2 «Abixalomning kızı»** — yaki «Abixalomning kızı». Bu «Abixalom» Dawutning oqlı Abixalom boluxı mumkin. ■ **15:2** 2Tar. 13:2 □ **15:4 «Dawutning əwladı»** — ibraniy tilida «Dawutning oqlı». **«Xundaktimu Dawutning səwəbidin Hudasi Pərwərdigar Yerusalemda uningğa yoruk bir qıraoqni kaldurux üçün, Dawutning əwladını ... turoquzdi wə Yerusalemnı kooqdidi»** — Hudaning Dawutka bir «qıraoq» kalduroğanlık, bəlkim uning keyinki kəp dəwrlərgə: «Dawut Mening sadıq kulum idi» dəp ispatlax üçün daim uning handanidikilərdin birini Yerusalemdiki təhtidə olturoquzup keliwatkanlıkını kərsitidu. Xuningdək, Huda bu ix arqılık (Dawutning əwladlırining uzunoiqə təhtə olturuxı), əslidə Dawutka: Kəlgüsü bir zamanda sening əwladıng (Məsih) dunyağa kelip, dunyani Hudaning padixahlığı kılıdu» degən wədəmnı qoqum əməlgə axurimən, dəpmu kərsitidu. ■ **15:4** 1Pad. 11:36 ■ **15:5** 2Sam. 11:4, 15; 12:9

bilən Yəroboam bir-biri bilən jəng kilixip turdi. □

⁷ Abiyamning baxka ixliri wə kıloqanlirining həmmisi «Yəhuda padixahlirining tarihtəzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? Abiyam bilən Yəroboam bir-biri bilən jəng kilixip turatti.

⁸ Abiyam əz ata-bowilirining arisida uhlidi; ular uni «Dawutning xəhiri»də dəpnə qildi. Andin oqlı Asa ornida padixah boldi. ■

Asa Yəhudaqja həküm süridu

2Tar. 14:1-2; 15:16; 16:6,11-14

⁹ Israilning padixahi Yəroboam səltənitining yigirminqi yilida Asa Yəhudaning üstigə padixah bolup

¹⁰ Yerusalemda kırık bir yil səltənət qildi. Uning qong anisining ismi Maakaq bolup, Abixalomning kızi idi. □

¹¹ Asa atisi Dawut kıloqandək Pərwərdigarning nəziridə durus bolqanni qildi.

¹² U kəspiy bəqqiwazlarni zemindin həydəp, ata-bowiliri yasatqan həmmə yirginqlik məbudlarni yokitiwətti. □ ■

□ **15:6 «Abiyamning pütün əmridə Rəhoboam bilən Yəroboam bir-biri bilən jəng kilixip turdi»** — xübhısizki, muxu ayəttə «Rəhoboam» bolsa Rəhoboam jəmətini wə «Yəroboam» bolsa Yəroboam jəmətini kərsitidu. ■ **15:8** 2Tar. 13:23 □ **15:10 «uning qong anisining ismi Maakaq bolup...»**

— bu ibaridə ibraniy tilida «qong anisi» degən «uning anisi» bilən ipadilinidu. Ibraniy tilida gahı waqıtlarda «ata» yaki «ana» adəmnıng əjdadinı kərsitidu. Məsılən, 11-ayətnı kərüng.

□ **15:12 «kəspiy bəqqiwazlar»** — bu kixilər butpərəslikkə yaki buthanılaraqja munasiwətlik idi. ■ **15:12** 1Pad. 22:47

13 U yənə qong anisi Maakaḥni yirginqlik bir «Axərah» tüwrükni yasioḥini üqün hanixlik mərtiwisidin qüxürüwətti. Asa bu yirginqlik butni kesip Kidron jiloḥisida köydürüwətti. □ ■

14 «Yükiri jaylar» yokitilmisimu, Asaning kəlbi əmrining barliq künliridə Pərwərdigarəḥa pütünləy beoḥixlanoḥanidi.

15 Həm atisi həm u əzi *Pərwərdigarəḥa* atap yasioḥan nərsilərnı, jümlidin kümüx bilən altunni wə türlük qaqa-kuqılarnı Pərwərdigarəḥning öyigə kəltürdi. ■

16 Əmdi Asa wə İsrailning padixahı Baaxa barliq künliridə bir-biri bilən jəng kilixip turdi.

17 İsrailning padixahı Baaxa Yəhudaəḥa qarxi hujum kildi; heqkim Yəhudanəḥning padixahı Asa bilən bardi-kəldi kilmisun dəp, Ramaḥ xəhirini məhkəm kilip yasidi. ■

18 U waqıtta Asa Pərwərdigarəḥning öyidiki həzinilərdə qaloḥan barliq altun-kümüx wə padixahning ordısidiki həzinilərdə qaloḥan altun-kümüxni elip hizmətkarlırınınəḥ koloḥa tapxurdi; andin Asa padixah ularni Dəməxktə turuxluk Suriyə padixahı Hezionning nəwrısi, Tabrimmonning oqlı Bən-Ḥadadka əwətti wə xular bilən bu həwərnı yətküzüp: —■

19 «Mening atam bilən silining atilirininəḥ arisida boləqandək mən bilən silining arilirida bir əhdə bolsun. Mana, siligə kümüx bilən altundin

□ **15:13** «u yənə qong anisi Maakaḥni ... hanixlik mərtiwisidin qüxürüwətti» — «hanixlik mərtiwisi»: Bu sözgə qarioḥanda uning qong anisi Maakaḥ padixahliqta ikkinqi orunda turatti. ■ **15:13** 2Tar. 15:16 ■ **15:15** Law. 5:15 ■ **15:17** 2Tar. 16:1 ■ **15:18** 1Pad. 20:1; 2Tar. 16:2-14

hədiyə əwəttim; əmdi İsrailning padixahı Baaxa bilən bolğan əhdiliridin qollarını üzsilə; xuning bilən u meni kəmal kılıxtın qol üzsun» — dedi.

²⁰ Bən-Əadad Asa padixahning səzigə kirip, öz qoxunining sərdarlarını İsrailning xəhərlirigə hujum kılıxka əwətip, İjon, Dan, Bəyt-Maakaqdiki Abəl, pütkül Kinnərət yurti bilən Naftalining pütkül zeminini bekindurdi.

²¹ Baaxa bu həwərnı anglap, Ramağ istihkamini yasaxtin qolını yiqip, Tirzahka berip turdi.

²² Asa padixah bolsa pütkül Yəhudaning adəmlirini heqbirini qoymay qakirip yiqdi; ular Baaxa Ramağ xəhirini yasaxka ixlətkən taxlar bilən yaqraqqlarnı Ramağtin toxup elip kətti. Asa padixah muxularnı ixlitip Binyamin zeminidiki Gebani wə Mizpahni məhkəm kılıp yasidi.

²³ Əmdi Asaning baxka ixliri, uning zor kudriti, uning kiləqinining həmmisi, xundaqla yasıqan xəhərlər toqrisida «Yəhuda padixahlırining tarih-təzkirilirı» degən kitabta pütülgən əməsmidi? Ləkin kəriqanda, uning putida bir kesəl pəyda boldi.

²⁴ Asa öz ata-bowiliri arisida uhlidi wə Dawutning xəhiridə dəpnə kılındi. Andin uning oqlı Yəhoxafat ornida padixah boldi.■

Nadab İsrail üstigə həküm süridu

²⁵ Yəhudaning padixahı Asaning səltənitining ikkinqi yilida Yəroboamning oqlı Nadab İsrail

üstigə həküm sürüxkə baxlidi; u Israiloqa ikki yil padixah boldi.

²⁶ U Pərwərdigarning nəziridə rəzil bolojanni kilip atisining yolida mengip, atisining Israilni gunahqa putlaxturoqan gunahlirida mangdi.

²⁷ Lekin Issakar jəmətidin bolojan Ahiyahning oqli Baaxa uningqa kəst kilip, uni Filistiyələarning təwəsidiki Gibbetonda ɵltürdi. Xu qaqda Nadab pütün Israillar bilən birliktə Gibbetonqa qorxap hujum kiliwatatti.

²⁸ Yəhuda padixahi Asaning səltənitiuning üqinqi yilida Baaxa Nadabni ɵltürüp, ɵzi uning ornida padixah boldi.

²⁹ Wə xundaq boldiki, u padixah bolojanda Yəroboamning pütkül jəmətini qepip ɵltürdi; Pərwərdigarning kuli Xilohluk Ahiyahning wasitisi bilən eytkan səzi əməlgə axurulup, u Yəroboamning jəmətidin nəpisi barlarni birinimu koymay pütünləy yokatti. ■

³⁰ Bu ix Yəroboamning sadir kilojan gunahliri həm uning Israilni gunahqa putlaxturoqan gunahliri tüpəylidin boldi; u xular bilən Israilning Hudasi Pərwərdigarning oqəzipini kattik kozoqojanidi.

³¹ Nadabning baxqa ixliri bilən kilojanlirining həmmisi «Israil padixahlirining tarihtəzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

³² Asa wə Israilning padixahi Baaxa barlik künliridə bir-biri bilən jəng kilixip turdi.

Baaxa Israil üstigə həküm süridu

³³ Yəhudaning padixahı Asaning səltəniti­ning üçin­qi yilida Ahiyahning oqlı Baaxa pütün Israil üstigə Tirzahta həküm sürüxkə baxlidi; u yigirmə tət yil səltənət kıldi.

³⁴ U Pərwərdigarning nəziridə rəzil bolojanni kıldi; u Yəroboamning yolida yürüp, Israilni gunahqa patkuzojan gunahida mangdi.

16

¹ Pərwərdigarning səzi Hənanining oqlı Yəhuoqa kelip Baaxani əyibləp mundak deyildi:

² «Mana, Mən seni topa-qang iqidin qikirip, həlkim Israiloqa həkümran kılip koydum. Ləkin sən Yəroboamning yolida yürüp həlkim Israilni gunahqa putlaxturdung, ular gunahliri bilən oəzipimni kozoqidi. ■

³ Mana, Mən Baaxani öz jəməti bilən süpürüp yokitip, jəmətingni Nibatning oqlı Yəroboamning jəmətigə ohxax kılimən. ■

⁴ Baaxadin bolojanlardın xəhərdə əlginini itlar yəydu; səhrada əlginini asmandiki kuxlar yəydu».■

⁵ Baaxaning baxka ixliri wə uning kılojanliri bilən kudriti toqrisida «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

⁶ Baaxa öz ata-bowiliri arisida uhlidi wə Tirzahta dəpnə kılin­di; andin uning oqlı Elah ornida padixah boldi.

■ 16:2 1Pad. 14:7 ■ 16:3 1Pad. 15:29 ■ 16:4 1Pad. 14:11; 15:29; 16:12

7 Baaxaning Pərwərdigarning nəziridə kıləan barlıq rəzilliki tüpəylidin, Pərwərdigarning Baaxaning bexioğa wə uning jəmätining bexioğa qüxürgini toqruluk sözi Hənanining oqlı Yəhu pəyoğəmbər arkilik berilgənidi. Qünki u Yəroboamning jəməti kıləiniöğa ohxax kılıp öz kollirining ixliri (jümlidin Yəroboamning jəmätini qepip öltürgənliki) bilən Pərwərdigarning oğəzipini qozoidi.

Elah İsrail üstigə həküm süridu

8 Yəhuda padixahı Asaning səltənitining yigirmə altinqi yilida, Baaxaning oqlı Elah Tirzahta İsrailöğa padixah bolup, ikki yıl səltənət kildi.

9 Ləkin uning jəng hərwilirining yerimioğa sərdar boləan hizmətkari Zimri uningöğa kəst kildi; *Elah* Tirzahta Tirzahtiki ordisidiki oğjidar Arzaning əyidə xarab iqip məst boləanda

10 Zimri kirip uni qepip öltürdi. Bu wəqit Yəhudaning padixahı Asaning səltənitining yigirmə yettinqi yili idi. Zimri Elahning ornida padixah boldi.■

11 U padixah bolup öz təhtidə olturuxi bilənla u Baaxaning barlıq jəmätini qepip öltürdi; u uning uruq-tuoğkanlıri wə dostlıridin bir ərkəknimu tirik qaldurmidi. □

12 Xundəq kılıp Zimri Pərwərdigarning Yəhu pəyoğəmbər arkilik Baaxani əyibligən sözini

■ 16:10 2Pad. 9:31 □ 16:11 «uning uruq-tuoğkanlıri wə dostlıridin bir ərkəknimu tirik qaldurmidi» — buningda «(hər bir) ərkək» ibraniy tilida: «tamöğa qarap siyidiöğan hər biri» degənlik bilən ipadilinidu.

əməlgə axurup, Baaxaning pütkül jəmətini yokatti.

13 Bu ix Baaxaning barlıq gunahliri bilən uning oolli Elahning gunahliri, jümlidin ularning Israilni gunahqa putlaxturoqan gunahliri, ərziməs butliri bilən Israilning Hudasi Pərwərdigarning oəzipini kəzoqap, xundak boldi. □

14 Elahning baxka ixliri wə kıləqanlirining həmmisi «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

Zimri Israil üstigə həküm süridu

15 Yəhudaning padixahi Asaning səltənitining yigirmə yəttinçi yilida Zimri Tirzahta yəttə kün səltənət kildi. Həlq Filistiylərgə təwə boləqan Gibbetonni kərxiwelip bargah tikkənidi.

16 Bargahda turoqan halayik: — «Zimri kəst kılıp padixahni əltürdi» dəp anglidi. Xuning bilən pütkül Israil xu küni bargahda kəoxunning sərdari Omrini Israiləqə padixah kildi.

17 Andin Omri Israilning həmmisini yetəkləp, Gibbetondin qikip, Tirzahni kərxidi.

18 Wə xundak boldiki, Zimri xəhərninğ elinəqanlıkını kərup, padixah ordisidiki kəroqanəqə kirip, ordioqə ot kəoyuwətti, əzi kəyüp əldi.

19 Bu ix əzining gunahliri üqün, yəni Pərwərdigarning nəziridə rəzillik kılıp, Yəroboamning yolida yürüp, Israilni gunahqa

□ **16:13 «ərziməs butliri bilən...»** — ibraniy tilida «yok boləqan nərsiliri bilən...»

putlaxturoqan gunahğa mangoşini üqün xundak boldi.

²⁰ Zimrining baxqa ixliri wə kəst kiloşini toqrisida «Israil padixahlırining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

²¹ Əmma Israil həlki ikkigə bəlünüp, ularning yerimi Ginatning oqlı Tibnini padixah kılıxqa uningğa əgəxti; baxqa yerimi bolsa Omrigə əgəxti.

²² Əmdi Omrigə əgəxkən həlk Ginatning oqlı Tibnigə əgəxkən həlktin küqlük qıktı. Tibni öldi; Omri padixah boldi.

²³ Yəhudaning padixahı asaning ottuz birinçi yilida Omri Israilğa padixah bolup on ikki yil səltənət kildi. U Tirzağa altə yil səltənət kildi.

²⁴ U Xəmərdin Samariyə egizlikini ikki talant kümüxkə setiwelip, xu egizlik üstigə quruluqlarni selip bir xəhər bina kılıp, uni egizlikning əsliy igisi Xəmərning namı bilən «Samariyə» dəp atidi.

²⁵ Omri Pərwərdigarning nəziridə rəzil bolqanni kildi, əzidin ilgiriki padixahlarıning həmmisidin bəttər bolup yamanlık kildi.

²⁶ U Nibatning oqlı Yəroboamning həmmə yolirida, xundakla jümlidin uning Israilni gunahğa putlaxturoqan gunahı iqidə mangdi; ular ərziməs butliri bilən Israilning Hudasi Pərwərdigarning oşəzipini koşqidi.

²⁷ Omrining baxqa ixliri, uning kiloşanlırining həmmisi, kərsətkən kudriti toqrisida «Israil padixahlırining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

²⁸ Omri ata-bowiliri arisida uhlidi wə

Samariyədə dəpnə qilindi. Andin uning oqli Ahab ornida padixah boldi.

Ahab halkni butpərəslikkə tehimu azduridu

²⁹ Yəhuda padixahi Asaning səltəniti­ning ottuz səkkizinçi yilida Omri­ning oqli Ahab Israilo­ğa padixah boldi. Omri­ning oqli Ahab Samariyədə yigirmə ikki yil Israilning üstidə səltənət qildi.

³⁰ Əmma Omri­ning oqli Ahab Pərwərdigarning nəziridə əzidin il­girikilərnin­g həmmisidin axurup yamanlik qildi.

³¹ Wə xundaq boldiki, u Nibatning oqli Yəroboamning gunah­lirida yürux anqə eqir gunah əməstək, u Zidoniylar­ning padixahi Ətbaalning kizi Yizəbəl­ni hotunluk­ğa aldi wə xuning bilən u Baal degən butning qulluqida bolup, uningo­ğa səjdə qildi.

³² U Samariyədə yasio­ğan Baalning buthanisi iqigə Baalo­ğa bir kurbangah yasidi.

³³ Ahab həm bir «Axərah but»nimu yasatti; Ahab xundaq kilip uningdin burun ötkən Israil­ning həmmə padixah­lirining Israilning Hudasi Pərwərdigarning o­qəzipini kəzo­qio­ğan ixliridin axurup yamanlik qildi.

³⁴ Uning künliridə Bəyt-Əllik Hiəl Yeriho xə­hirini yasidi; lekin u uning ulini salo­ğanda tunji oqli Abiram əldi; wə dərwazilirini salo­ğanda uning kənji oqli Səgub əldi; xuning bilən Pərwərdigarning nunning oqli Yəxua arkilik

Yeriho toʻqiruluk eytkan soʻzi əməlgə axurildi. □ ■

17

Iliyas pəyoqəmbər məydanə qikidu

¹ Əmdi Gileadta turuwatqanlardin boləqan Tixbilik Iliyas Aħabka: — Mən hizmitidə turuwatqan Israilning Hudasi Pərwərdigarning həyati bilən kəsəm kəlimənki, mening səzümsiz bu yillarda nə xəbnəm nə yaməqur qüxməydu, dedi. □ ■

² Andin Pərwərdigarning soʻzi uningə kelip: —

³ Bu yərdin ketip, məxriq tərəpkə berip, Iordan dəryasining u tərpidiki kərit ekinining boyida əzüngni yoxuroqin;

□ **16:34 «u uning ulini saloqanda tunji oqli Abiram oldi; wə dərwarzilirini saloqanda uning kənji oqli Səgub oldi. Xuning bilən Pərwərdigarning ... Yəxua arqilik eytkan soʻzi əməlgə axurildi»** — Yəxua pəyoqəmbərnin Yeriho xəħirigə qarita ləniti toʻqiruluk «Yəxua» 6:26ni kəring. ■ **16:34** Yə. 6:26 □ **17:1 «Gileadta turuwatqanlardin boləqan Tixbilik Iliyas...»** — «Iliyas» ibraniy tilidiki «Eliyah» degənnin ərəbqə tələppuzidur. «Eliyah»ning mənisi «Pərwərdigar (Yah) mening Hudayim». «Iliyas» oqurmənlərgə tonux boləqəqka, pəyoqəmbərnin namining ərəbqə tələppuzini ixləttuk. **«Mən hizmitidə turuwatqan Israilning Hudasi Pərwərdigar»** — Ibraniy tilida «Mən uning (Hudaning) aldida turuwatqan, Israilning Hudasi Pərwərdigar» degən səz bilən ipadilinidu. Iliyas əzini padixahning ordisida daim oqojisining aldida turuwatqan hizmətkarəqə ohxitidu. ■ **17:1** Yəq. 5:17

4 wə xundak boliduki, sən ekinning süyidin içisən; mana, sanga u yərdə ozuk yətküzüp berixkə qaqa-kuzoqlarni buyrudum, deyildi.

5 Xuning bilən u Pərwərdigar buyruqandək kılıp, İordan dəryasining u tərıpidiki kerit ekiniqa berip, u yərdə turdi.

6 Qaqa-kuzoqlar ətigəndə nan bilən gəx, hər kəqtə yənə nan bilən gəx yətküzüp berətti. U əzi ekinning süyidin iqaetti.

7 Lekin zeminda yamoqur yaqmioqini üqün birməzgildin keyin ekın su qurup kətti.

8 U waqıtta Pərwərdigarning səzi uningqa kelip: —

9 Ornungdin turup Zidondiki Zarəfatka berip, u yərdə turoqın; mana, Mən u yərdiki bir tul hotunni seni beqixka buyrudum, deyildi.■

10 U ornidin turup Zarəfatka berip, xəhərnıng dərwasisioqa kəlgəndə, mana u yərdə bir tul hotun otun terip turatti. U tul hotunni qakirip: — Ətünimən, kaqida manga iqkili azrak su elip kəlgəysən, dedi.

11 U su aloqili mangoqanda, u yənə: — Ətünimən, manga qolungda bir qixləm nanmu aloqac kəlgəysən, dedi.

12 Əmma u: — Pərwərdigar Hudayingning hayati bilən, sanga kəsəm kilimənki, məndə heq nan yok, pəkət idixta bir qanggal un, kozida azoqinə may bar, mana ikki tal otun teriwatimən; andın berip əzüm bilən oqlumoqa nan etip, uni yəp əlimiz, dedi.

13 İliyas uningqa: — Qorkmioqın; berip eytkiningdək kiləqın; lekin awwal bir kiqik

■ 17:9 Luka 4:25, 26

toqaq etip, manga elip kəlgin; andin özüng bilən oqlungoşa nan ətkin.

14 Qünki Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — «Pərwərdigar yər yüzigə yamoqur yaqduridioqan künqiqilik idixtiki un tügiməydu wə kozidiki may keməyməydu», dedi.

15 Xuning bilən u berip, Iliyasning eytkinidək kildi wə u, Iliyas wə ayalning öyidikilər heli künlərgiqə yedi.

16 Pərwərdigarning Iliyas arkilik eytkan sözi boyiqə, idixtiki un tügimidi wə kozidiki maymu keməymidi.

17 Xu ixlardin keyin xundak boldiki, öyning igisi boləqan bu ayalning oqli kesəl boldi. Uning kesili xundak eoirlixip kəttiki, uningda nəpəs qalmidi.

18 Ayal Iliyaska: — I Hudaning adimi, mening sən bilən nemə alaqəm bar idi? Sən gunaħimni yadka kəltürüp, oqlumning jeniəqə zamin boluxka kəldingmu? — dedi.

19 U uningəqə: — Oqlungni qoluməqə bərgin, dəp uni uning kuqikidin elip əzi olturoqan balihaniəqə elip qikip öz ornioqə qoyup,

20 Pərwərdigarəqə pəryad kilip: — I Hudayim Pərwərdigar, mən mehman boləqan bu tul hotunning oqlini əltürux bilən uning bexioqimu bala qüxürdungmu? — dəp nida kildi.

21 U balining üstigə üq ketim özini qaplap, Pərwərdigarəqə pəryad kilip: — I Pərwərdigar Hudayim, bu balining jeni özigə yənə yenip

kirsun! — döp nida kildi.□

²² Pərwərdigar Iliyasning pəryadini anglidi; balining jeni uningəya yenip kirixi bilən u tirildi.

²³ Iliyas balini balihanidin elip qüxüp, öygə kirip, anisioğa tapxurup bərdi. Iliyas: — Mana oqlung tiriktur, dedi.

²⁴ Ayal Iliyaska: — Mən xu ix arkilik əmdi sening Hudaning adimi ikənlikingni, aozingdin qikқан Pərwərdigarning sözi həkikət ikənlikini bildim, dedi.

18

Iliyas pəyoqəmbər Israilni towa qilixқа qaqiridu

¹ Uzun waqit ötüp, Pərwərdigarning sözi *qurojaqqilikning* üqinqi yilida Iliyaska kelip: — Sən berip özüngni Ahabning aldida ayan kıləqin, wə Mən yər yüzigə yamoqur yaqdurimən, deyildi.

² Xuning bilən Iliyas özini Ahabning aldida ayan kıləqili qikqip kətti. Aqarqilik bolsa Samariyədə kattik idi.

³ Ahab ordisidiki oqjidar Obadiyani qaqirdi (Obadiya tolimu təkwardar kixi bolup Pərwərdigardin intayin kərkətti.

⁴ Yizəbəl Pərwərdigarning pəyoqəmbərlirini eltürüp yokitiwatqanda Obadiya yüz pəyoqəmbərnı elip əlliktin-əlliktin ayrim-ayrim

□ 17:21 «**bu balining jeni özige yəne yenip kirsun!**» — «balining jeni»: Ibraniy tilida «jan» wə «nəpəs» bir sözdur.

ikki oʻqar oʻqay yoxurup, ularni nan wə su bilən bakkanidi).

⁵ Ahab Obadiya oʻqay: — Zeminni kezip həmmə bulak wə həmmə jil oʻqilar oʻqay berip bakkin; u yərlərdə at-keqirlarni tirik sakli oʻqudək ot-qəp tepilarmikin? Xundak bolsa bizning ula oʻqlirimizning bir qismini soymay turalarmiz, dedi.

⁶ Ular hərbiri jaylar oʻqay bəlünüp mangdi; Ahab əz aldioʻqay mangdi, Obadiyam u əz aldioʻqay mangdi.

⁷ Obadiya əz yolida ketip bar oʻqanda, mana, uning oʻqay Iliyas uqridi. U uni tonup yərgə yikilip düm yetip: Bu rast sən, oʻqay Iliyas mu? — dəp soridi.

⁸ U uning oʻqay: — Bu mən. Berip əz oʻqay oʻqay: — Iliyas kaytip kəldi! dəp eytkin, dedi.

⁹ U Iliyas kə mundak dedi: — «Sən kəndak sigə kəminəngni oʻltürgili Ahabning kəlioʻqay tapxur-makqi bolisən, mən zadi nemə gunah kildim?

¹⁰ Əz Hudaying Pərwərdigarning hayati bilən kəsəm kilimənki, oʻqay adəm əwətip seni izdimigən heq əl wə məmləkət kəlmidi. Xu əl, məmləkətlər: «U bu yərdə yok» desə, padixah ular oʻqay seni tapalmioʻqay kəsəm iqküzdi.

¹¹ Lekin sən manga hazir: — «Berip oʻqay oʻqay: — Iliyas kaytip kəldi! degin» — dəysən!

¹² Mən kəxingdin kətkəndin keyin, Pərwərdigarning Rohi seni mən bilmigən yərgə elip baridu; xundakta mən Ahab kə həwər yətküzüp, lekin u seni tapalmisa, meni oʻltüridu. Əməliyəttə, kəminəng yaxlikimdin tartip Pərwərdigardin kərkup kəlgənmən.

13 Yizəbəl Pərwərdigarning pəyoʻləmbərlirini oltürgəndə mening qandak qiloʻnim, yəni mən Pərwərdigarning pəyoʻləmbərliridin yuzni əlliktin-əlliktin ayrim-ayrim ikki oʻqaroʻya yoxurup, ularni nan wə su bilən təminləp bakkanlikim sən oʻqamoʻla məlum qilinoʻlan əməsmu?

14 Əmdi sən hazir manga: — «Berip oʻqangoʻla: — Mana Iliyas kəldi degin», — deding. Xundak qilsam u meni oltüridu!».

15 Lekin Iliyas: — Mən hizmitidə turuwatqan samawi qoxunlarning Sərdari boləlan Pərwərdigarning hayati bilən kəsəm qilimənki, mən jəzmən bəgün uning aldida ayan bolimən, dedi.□

16 Xuning bilən Obadiya Ahabning qexioʻla berip uningoʻla həwər bərdi. Ahab Iliyas bilən kəruʻxkili bardı.

17 Ahab Iliyasni kərgəndə uningoʻla: — Bu sənmu, i Israiləla bala kəltürgüqi?! — dedi.■

18 U jawab berip: — Israiləla bala kəltürgüqi mən əməs, bəlki sən bilən atangning jəmətidikilər! Qünki silər Pərwərdigarning əmrlirini taxlap Baal degən butlarəla tayinip əgəxkənsilər.

19 Əmdi adəm əwətip Karməl teʻqida pütkül Israilni yenimoʻla jəm qil, xundakla Yizəbəlning dastihinidin oʻqizalinidioʻlan Baalning tət yüz

□ **18:15 «Mən hizmitidə turuwatqan Israilning Hudasi Pərwərdigar»** — ibraniy tilida «Mən uning (Hudaning) aldida turuwatqan, Israilning Hudasi Pərwərdigar» degən səz bilən ipadilinidu. Iliyas əzini padixahning ordisida daim oʻqojisining aldida turuwatqan hizmətkaroʻla ohxitidu. ■ **18:17** Am. 7:10

əllik pəyoʻləmbiri bilən Axərahning tət yüz pəyoʻləmbirini yioʻdur, — dedi.

²⁰ Xuning bilən Ahab Israillarning həmmisigə adəmlərni əwətip, pəyoʻləmbərlərni Karməl teʻoʻta yioʻdurdi.

²¹ Iliyas barlik həlkəyə yekin kelip: — Qaqanoʻiqə ikki pikir arisida arisaldi turisilər? Əgər Pərwərdigar Huda bolsa, uningəta əgixinglar; Baal Huda bolsa, uningəta əgixinglar, dedi. Əmma həlkə uningəta jawab bərməy, ün-tin qiqarmidi. ■

²² Iliyas həlkəyə: — Pərwərdigarning pəyoʻləmbərliridin pəkət mən yaloʻuz qaldim. Əmma Baalning pəyoʻləmbərliri tət yüz əllik kixidur.

²³ Əmdi bizgə ikki buqə berilsun. Ular əzlrigə bir buqini tallap, soyup parqilap otunning üstigə qoysun, əmma ot yakmisun. Mənmu baxqə bir buqini təyyar qilip ot yakmay otunning üstigə qoyay.

²⁴ Silər bolsanglar, əz ilahliringlarning namini qaqirip nida qilinglar. Mən bolsam, Pərwərdigarning namini qaqirip nida qilimən. Qaysi Huda ot bilən jawab bərsə, xu Huda bolsun, dedi. Həmmə həlkə: — Bu obdan gəp, dəp jawab bərdi.

²⁵ Iliyas Baalning pəyoʻləmbərlirigə: Silər kəp bolətaq awwal əzünglar üqün bir buqini tallap təyyar qilinglar; andin heq ot yakmay əz ilahinglarning namini qiqqirip nida qilinglar, dedi.

²⁶ Ular uning degini boyiqə əzlrigə berilgən

bukini elip uni tayyar qildi. Ətigəndin qüxkiqə ular Baalning namini qiqkirip: — I Baal, bizgə jawab bərgin! dəp nida qildi. Lekin heq awaz yaki heq jawab bolmidi. Ular raslanəlan qurbangah qərisidə tohtimay səkrəytti.

²⁷ Qüx kirkəndə Iliyas ularni zanglik kilip: — Ünlükrək qiqkiringlar; qünki u bir ilah əməsmu? Bəlkim u qongkur hiyaləqa qəmüp kətkəndu, yaki ix bilən qiqip kətkəndu, yaki bir səpərgə qiqip kətkəndu? Yaki bolmisa u uhlawatkan boluxi mumkin, uni oyoqitixinglar kerək?! — dedi.

²⁸ Ular tehimu ünlük qaqirip öz kaidisi boyiqə kanəqa milinip kətküqə əzlrini kiliq wə nəyzə bilən tilatti.

²⁹ Qüxtin keyin ular «bexarət beriwatkan» hələtkə qüxüp kəqlik qurbanlik waqtioiqə xu hələttə turdi. Lekin heq awaz anglanmidi, yaki jawab bərgüqi yaki ijabət kiləuqi məlum bolmidi. □

³⁰ Iliyas həmmə həlkə: — Yeniməqa yəkin kelinglar, dedi. Həmmə həlkə uningəqa yəkin kəlgəndin keyin u Pərwərdigarning xu yərdiki yikətiləlan qurbangahini kaytidin kurup qikti.

³¹ Iliyas on ikki taxni aldi. Bu taxlarning sani Pərwərdigarning «Naming Israil bolsun» degən səzini tapxuruwaləlan Yəqubning oqulliridin qikқан kəbililəarning sani bilən ohxax idi. ■

□ **18:29 «Qüxtin keyin ular «bexarət beriwatkan» hələtkə qüxüp kəqlik qurbanlik waqtioiqə xu hələttə turdi»** — «bexarət beriwatkan» ibranıy tilida «pəyoqəmbərqilik kiliwatkan» degən ibarə bilən ipadilinidu. «kəqlik qurbanlik» qüxtin keyin saət üqlərdə bolatti. ■ **18:31** Yar. 32:27; Yə. 4:5, 20; 2Pad. 17:34

³² Xu taxlardin u Pərwərdigarning nami bilən bir qurbangahni yasidi. U qurbangahning qərisidə ikki seah dan patkudək azgal kolidi. □

³³ Andin u otunni rastlap, bukini parqilap otun-ning təpisiğə qoydi.

³⁴ U: — Tət idixni suğa toxkuzup uni keydurmə qurbanlik wə otunning üstigə təkunglar, — dedi. Andin: Yənə bir kətim kilinglar» — dewidi, ular xundak kildi. U yənə: — Üqinqi mərtiwə xundak kilinglar, dedi. Ular üqinqi mərtiwə xundak kילוanda

³⁵ su qurbangahning qərisidin ekip qüxüp, kolanojan azgalnimu su bilən toldurdi.

³⁶ Kəqlik qurbanlikning waqti kəlgəndə Iliyas pəyoəmbər qurbanlikka yəkin kelip mundak dua kildi: — Əy Pərwərdigar, İbrahim bilən İshak wə İsrailning Hudasi, Əzüngning İsrailda Huda boləjiningni axkara kילוaysən, xundakla mening Sening kulung bolup bularning həmmisini buyrukung bilən kילוanlikimni bügün bildürgəysən. ■

³⁷ Manga ijabət kילוaysən, əy Pərwərdigar, ijabət kילוaysən; xuning bilən bu həlkkə sən Pərwərdigarning Huda ikənlikingni həmdə ularning kəlbirini toqra yoloğa yanduruqı özüng ikənlikingni bildürgəysən, dedi.

³⁸ Xuning bilən Pərwərdigarning oti qüxüp keydurmə qurbanlikni, otunni, taxlarni wə topini keydürüp azgaldiki sunimu yokitiwətti.

³⁹ Həkləarning həmmisi buni kərüpla, ular

□ **18:32 «ikki seah»** — bir seah həlkim 13.5 litr idi, 2 seah 27 litr. ■ **18:36** Mis. 3:6; Mat. 22:32; Mar. 12:26; Luka 20:37; Ros. 7:32

düm yikilip: — Pərwərdigar, u Hudadur, Pərwərdigar, u Hudadur, deyixti.

40 Iliyas həlkkə buyrup: — Baalning pəyoʻləmbərlirini tutunglar, heqkaysini qoyup bərmənglar, — dedi. Ular ularni tutkanda Iliyas ularni kixun jiloʻisioqa elip berip, u yərdə kətl kildurdi.

41 Iliyas Ahabka bolsa: — Qikip yəp-iqkin. Qünki kattik yamoʻurning xaldirlioqan awazi anglanmakta, — dedi.

42 Ahab kopup yəp-iqix üqün qikti. Əmma Iliyas Karməlning qokkisiqqa qikip yərgə engixip, bexini tizining otturisiqqa qoyup tizlinip

43 hizmətkariqqa: — Qikip dengiz tərəpkə qaroiqin, dedi. U qikip səpselip qarap: — Heqnərsə kərünməydu, dedi. U jəmiy yəttə ketim: — Berip qarap bakkin, dəp buyrudi.

44 Yəttinqi ketim kəlgəndə u: — Mana, dengizdin qikiwatkan, adəm alikinidək kiqik bir bulutni kərdum — dedi. Iliyas uningqqa: — Qikip Ahabka: — «Harwini ketip təwəngə quxkin, bolmisa yamoʻur seni tosuwalidu», dəp eytkin, — dedi.

45 Angoʻuqə asman bulut bilən tutulup, boran qikip kattik bir yamoʻur yaqdi. Ahab harwioqa qikip Yizrəəlgə kətti.

46 Pərwərdigarning kəli Iliyasning wujudida turəq, u belini baqlap Ahabning aldidə Yizrəəlning kirix eqizioiqə yügürüp mangdi.

19

Ilyas pəyoğəmbər Yizəbəldin kaqıdu

¹ Lekin Ahab Ilyasning həmmə kılöjini, jümlidin həmmə pəyoğəmbərlərnı kılıqlap öltürginini Yizəbəlgə eytip bərdi.

² Yizəbəl bolsa Iliyaska bir həwərqi əwətip: — Əgər ətə muxu wəqitkiqə sən xularning janlıriqə kılöjiningdək mən sening jeningni ohxax kilmisam, ilahlar mangimu xundak kilsun həmdə uningdinmu ziyadə kilsun! — dəp eytkuzdi.

³ U buni bilgəndə, öz jenini kütquzmaq üqün keqip Yəhuda təwəsıdiki Bəər-Xebaşa bardı. U u yərdə öz hizmətkarını qaldurup koyup,

⁴ Əzi qəlning iqigə qarap bir kün yol mangdi. U u yərdiki bir xiwakning qexioqa kelip uning astida olturup, özining ölümigə tilək tiləp: — I Pərwərdigar əmdi boldi, jenimni aləqin; nemila degənbilən mən ata-bowilirimdin artuk əməsmən, — dedi.

⁵ U xu xiwak astida yetip uhlap qaldı. Mana bir pərixte uni noqup uningə: — Qopup, nan yegin, dedi.

⁶ U qarisa bexida kizik qoqlarda pixiwatkan bir poxkal wə bir koza su turatti. U yəp-iqip yənə uhliqili yatti.

⁷ Andin Pərwərdigarning pərixtisi yənə kelip ikkinqi ketim uni noqup uningə: — Qopup nan yegin. Bolmisa yolungning eoirini kətürəlməysən, dedi.

⁸ U qopur yəp-iqti. Xu taamdin aloqan quwwət bilən u kırık keqə-kündüz mengip Hudaning teqi Hərəbgə yetip bardı. □ ■

⁹ U u yərdiki qarəqa kirip kəndi. Wə mana, Pərwərdigarning səzi uningəqa kelip mundak deyildi: — I Iliyas, bu yərdə nemə kiliwatisən? □

¹⁰ U jawab berip: — Samawi qoxunlarning Sədari boləqan Huda Pərwərdigar üqün zor otluq muhəbbət bilən həsət kildim. Qünki Israillar Sening əhdəngni taxlap qurbangahliringni yikıtıp, Sening pəyoqəmbərliringni kiliq bilən öltürdi. Mən, yaloquz mənla qaldim wə ular mening jenimni aloqili kəstləwatidu, dedi. □ ■

¹¹ U uningəqa: — Qikıp, Pərwərdigarning aldida taqda turəqin, dedi. Mana, Pərwərdigar ötöp ketiwatatti; *uning aldida* zor küqlük bir xamal qikıp, taqlarni sundurup, qoram taxlarni parqi-

□ **19:8 «Hudaning teqi Hərəb»** — «Hərəb teqi» dəl Paran qəl-bayawaniqə jaylaxqan, Musa pəyoqəmbər turup Israil üqün «Təwrat qanuni»ni qobul qiləqan «Sinay teqi»dur. ■ **19:8**

Mis. 34:28; Mat. 4:2 □ **19:9 «U u yərdiki qarəqa kirip kəndi»** — ibraniy tilida «U axu qarəqa kirip kəndi» deyilidu. «Axu qar» degən sözgə qarəqanda oylaymizki, bu qar tonux bir jay bolsa kerək. Yəhudiy əlimilar bu qarəni Huda Musa pəyoqəmbərni yoxurup qoyəqan jay idi dəp qarəytti, biz bu pikirgə qayilmiz («Mis.» 33:21-22ni kəring). □ **19:10**

«Pərwərdigar üqün zor otluq muhəbbət bilən həsət kildim» — demisəkmü, Iliyasning: «otluq muhəbbət bilən həsət kildim» degini əzining Israilning Hudaqə əməs, bəlki türlük yirginqlik butlarqə ibadət qiləqanliqəqə qarap «ibadət pəkət Hudaqəla mənəsup bolux kerək» dəp butlarqə yaki butlarning kəynidə turuwtkan jin-xəytanlarqə wə ularning wəkili boləqan sahta pəyoqəmbərlərgə boləqan həsitini kərsitidu. ■ **19:10** Rim. 11:3

lap qeqiwætti. Lekin Pærwærdigar xamalda æmæs idi. Xamaldin keyin bir yær tæwræx boldi. Lekin Pærwærdigar yær tæwræxtæ æmæs idi.

¹² Yær tæwræxtin keyin bir lawuldiqan ot kêtürüldi. Lekin Pærwærdigar otta æmæs idi. Ot-tin keyin boxqina, mulayim bir awaz anglandi. □

¹³ Wæ xundak boldiki, Iliyas xuni anglap, yüzini yepinqisi bilæn orap qarning aqziqqa berip turdi. Mana, bir awaz qikip uningqa: — I Iliyas, sæn bu yærdæ nemæ kiliwatisæn? — dedi.

¹⁴ U jawab berip: — Samawi qoxunlarning Særdari bolqan Huda Pærwærdigar üqün zor otluk muhæbbæt bilæn hæsæt kildim. Qünki Israillar Sening æhdængni taxlap qurbangahliringni yikitip, Sening pæyoqambærliringni kiliq bilæn øltürdi. Mæn yaloquz mænla qaldim wæ ular mening jenimni aloqili qæstlæwatidu, dedi.

¹⁵ Pærwærdigar uningqa mundak dedi: — Barqin, kælgæn yolung bilæn qaytip, andin Dæmæxkning qeligæ barqin. U yærgæ barqanda Hazaælni Suriyæ üstigæ padixah boluxqa mæsih qilqin. □

¹⁶ Andin Nimxining oqli Yæhuni Israilning üstigæ padixah boluxqa mæsih qilqin; øz ornungqa pæyoqambær boluxqa Abæl-Mæholahlik Xafatning oqli Elixanimu mæsih qilqin.

¹⁷ Wæ xundak boliduki, Hazaælning kiliqidin qeqip qutulqan hærbirini Yæhu øltüridu;

□ **19:12 «boxqina, mulayim bir awaz anglandi»** — yaki «yenik, box bir tinix awaz anglandi». □ **19:15 «Hazaælni Suriyæ üstigæ padixah boluxqa mæsih qilqin»** — «mæsih kilix» toqrisida 1:34diki izahatni kørüng.

Yəhuning qiliqidin keçip qutuloqan hər birini Elixə öltürdü. ■

¹⁸ Ləkin İsrailda yəttə ming kixini, yəni Baalning aldida tizlirini pükmiğən wə uningə aqzini səyğüzmiğən hər birini özümgə saqlap qaldurdum, — dedi. □ ■

¹⁹ U u yərdin qikiq, Xafatning oqli Elixani tapti. U qaqlada u yər həydəwatatti; uning aldida on ikki jüp uy bar idi, u on ikkinçisi bilən qox həydəwatatti. İliyas kelip uning üstigə öz yepinqisini taxlap artip qoydi. □

²⁰ U uylarni taxlap İliyasning kəynidin yügürüp kelip: — Meni berip atam bilən anamni səygili qoyqin, andin mən kelip sanga əgixəy, — dedi. U uningə: — Qaytkin; mən sanga nemə qildim? — dedi. □

²¹ U uningdin ayrilip, əzi ixlətkən bir jüp uyni soyup, ularning jabduqini otun qilip, gəxini pixurup həlkqə beriwidi, ular yedi. Andin u ornidin qopup İliyasning kəynidin əgixip, uning hizmitidə boldi.

■ **19:17** 2Pad. 9:14-37 □ **19:18** «uningə aqzini səyğüzmiğən hər birini özümgə saqlap qaldurdum, — dedi» — Hudaning İliyas pəyoqəmbərgə eytkən səzlirining əhmiyiti, xundakla İliyasning Hərəb teoqləqə səpirining məqsiti toqruluk «qoxumqə səz»imizni kərüng. ■ **19:18** Rim. 11:4

□ **19:19** «İliyas... Xafatning oqli Elixani tapti... uning üstigə öz yepinqisini taxlap artip qoydi» — İliyas muxu hərəkiti bilən «Sən Elixəqlə pəyoqəmbərlik hizmitim tapxuruldi» degəndək idi.

□ **19:20** «Qaytkin; mən sanga nemə qildim?» — İliyasning bu degini bəlkim Elixəqlə: «Pəyoqəmbərlik yoli təs, seningdə Hudaning qakiriki bolmisa mənqə hərgiz əgəxmə!» degəndək bir aqaql boluxi mumkin. «Padixahlar (2)» 2-babta İliyas Elixəqlə yənə buningəqlə ohxap ketidəqlən səzni qilidu.

20

Huda Israilni Suriyædin qutquzidu

¹ Suriyæning padixahî Bæn-Hædad pütkül qoxunini jæm kildi; u ottuz ikki padixahni at wæ jæng harwiliri bilæn elip qikip, Samariyægæ qorxap hujum kildi.

² U ælqilærni xæhærgæ kirgüzüp Israilning padixahî Ahabning qexioqa æwætíp uningoqa:

³ «Bæn-Hædad mundaq dæydu: — Sening kümüx bilæn altunung, sening æng qiraylik hotunliring bilæn baliliringmu meningkidur» dæp yætküzdi.

⁴ Israilning padixahî uningoqa: — I oqjam padixah, sili eytqanliridæk mæn özüm wæ barlikim siliningkidur, dæp jawab bærdi.

⁵ Ælqilær yænæ kelip: — «Bæn-Hædad söz kiliپ mundaq dæydu: — Sanga dærwækæ: — Sening kümüx bilæn altunungni, sening hotunliring bilæn baliliringni manga tapxurup berisæn, degæn hæwærni æwættim.

⁶ Lekin ætæ muxu waqitlarda hizmætkarlirimni yeningoqa æwætımæn; ular ordang bilæn hizmætkarliringning øylirini ahturup, sening køzliringdæ nemæ æziz bolsa, ular xuni kوليو elip kelidu» — dedi.

⁷ U waqitta Israilning padixahî zemindiki hæmmæ aqsakallarni qakirip ularoqa: — Bu kixining qandaq awariqilik qikarmaqqi boløanlikini bilip qelinglar. U manga hæwær æwætíp mændin hotunlirim bilæn balilirim, kümüx bilæn altunlirimni tælöp qiløinida mæn uningoqa yak demidim, dedi.

8 Barliq aksakallar bilən həlkning həmmisi uningqa: — Qulak salmiqin, uningqa maqul demigin, dedi.

9 Buning bilən u Bən-Ĥadadning əlqilirigə: — OĤojam padixahqa, sili adəm əwətip, öz kəminiliridin dəsləptə soriqanning həmmisini ada qilimən; lekin keyinkisigə maqul deyəlməymən, dəp beringlar, — dedi. Əlqilər yenip berip xu səzni yətküzdi.

10 Bən-Ĥadad uningqa yənə həwər əwətip: — «Pütkül Samariyə xəhiridə manga əgəxkənlərnin qolliriqə oqumliqudək topa kəlip qalsa, ilahlar mangimu xundak qilsun wə uningdin axurup qilsun!» — dedi.

11 Lekin Israilning padixahi jawab berip: — «Sawut-qorallar bilən jabdunəuqi sawut-qorallardin yexingüqidək mahtinip kətmisun!» dəp eytinglar, — dedi.□

12 Bən-Ĥadad bu səzni angliqanda hərkaysi padixahlar bilən qədirlirida xarab iqixiwatatti. U hizmətkarloriqə: — Səpkə tizilinglar, dedi. Xuni dewidi, ular xəhərgə hujum qilixka tizilixti.

Pərwədigar Israilni kutquzidu

13 U waqitta bir pəyqəmbər Israilning padixahi Ahabning kəxiqə kelip: — Pərwədigar mundak dəydu: — «Bu zor bir top adəmni kərdüngmu? Mana, Mən bu küni ularni sening

□ **20:11** «Sawut-qorallar bilən jabdunəuqi sawut-qorallardin yexingüqidin mahtinip kətmisun!» — degən maqal-təmsilning mənisi bəlkim «Jəng aldida turup özünqni əqilibiqi sanima» — «Qüqürini ham sanima» degəndək.

qolungoʻa tapxurimən; xuning bilən sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilisən», dedi.

¹⁴ Aħab: — Kimning wasitisi bilən bolidu? dəp soridi. U: — Pərwərdigar mundaq dəydu: «Waliylarning oʻqulamli bilən bolidu», dedi. U yənə: — Kim hujumni baxlaydu? — dəp soridi. U: — Sən əzüng, dedi.

¹⁵ U waqitta waliylarning oʻqulamli saniwidi, ularning sani ikki yüz ottuz ikki nəpər qikti. Andin keyin u həmmə həlkni, yəni barliq Israil-larni saniwidi, ularning sani yəttə ming nəpər qikti.

¹⁶ Israillar xəhərdin qūx waqtida qikti. Bən-Hadad bilən xu padixahlar, yəni yardəmgə kəlgən ottuz ikki padixah bolsa qedirlirida xarab iqip məst boluxqanidi.

¹⁷ Waliylarning oʻqulamli yürüxtə awwal mangdi. Bən-hadad adəm əwətiwidi, ular uningə həwər berip: — «Samariyədin adəmlər keliwatidu» — dedi.

¹⁸ U: — Əgər sülhə tüzüxkə qikqan bolsa ularni tirik tutunglar, əgər soquxkili qikqan bolsimu ularni tirik tutunglar, dedi.

¹⁹ Əmdi waliylarning bu oʻqulamli wə ularning kəynidiki koxun xəhərdin qikip,

²⁰ hər biri əzigə uqriqan adəmnə qepip oltürdi. Suriylər kaqti; Israil ularni qoqlidi. Suriyənə padixah Bən-Hadad bolsa atqa minip atliqlar bilən keqip qutuldi.

²¹ Israilning padixah qikip həm atliqlarni həm jəng hərwilirini bitqit kilip Suriylərnə kattik kir-qap kildi.

²² Pəyoqəmbər yənə Israilning padixahning

qexioqa kelip uningoa: — Özüngni mustəhkəmləp, özüngni obdan dəngsəp, nemə kilixing kerəklisini oylap bakqin. Qünki kelər yili ətiyazda Suriyəning padixahı sən bilən jəng kiləyli yənə qikidu, dedi.

²³ Suriyəning padixahınınə hizmətkarliri uningoa mundaq dedi: — «Ularınə ilahı taq ilahı boləaqqa, ular bizgə küqlük kəldi. Ləkin biz tüzlənqliktə ular bilən soquxsaq, jəzmən ularoa küqlük kelimiz.

²⁴ Əmdi xundaq kiləyayliki, padixahlarning hər birini öz mənəsidin quxürüp, ularning ornida waliylarni tikligəyla.

²⁵ Andin sili məhrum boləan qoxunlirioqa barawər boləan yənə bir qoxunni, yəni atning ornioqa at, hərwinəng ornioqa hərwa təyyar kildurup əzlrigə yioqayla; biz tüzlənqliktə ular bilən soquxayli; xuning bilən ularoa küqlük kəlməmdük?». U ularning səzigə kulək selip xundaq kildi.

²⁶ Keyinki yili ətiyazda Bən-Hədad Suriylərnə editlap tolək yioqip, Israil bilən jəng kiləyli Afək xəhirigə qikti.

²⁷ Israillarmu əzlrini editlap, ozuk-tülük təyyarlap, ular bilən jəng kilixka qikti. Israillar ularning udulida bargah tikliwidi, Suriylərnəng aldidə huddi ikki top kiqik oqlək padisidək kəründi. Ləkin Suriylər pütkül zeminni qapliqanidi.

²⁸ Əmma Hudaning adimi Israilning padixahınınə qexioqa kelip uningoa: — Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Suriylər: Pərwərdigar taq ilahidur, jiloqilarning ilahı

əməs, dəp eytkini üqün, Mən bu zor bir top adəmning həmmisini sening qolungoşa tapxurimən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər», dedi.

²⁹ Ikki tərəp yəttə kün bir-birining udulida bargahlırida turdi. Yəttinçi küni soqux baxlandi. Israillar bir kündə Suriylərdin yüz ming piyadə əskərnı öltürdi.

³⁰ Qaloqanlar Afək xəhırigə keçip kiriwaldi; ləkin sepili ərülüp ulardin yigirmə yəttə ming adəmning üstigə quxüp besip öltürdi. Bən-Hadad əzi bədər keçip xəhərgə kirip iqqiridiki bir ɵygə məküwaldi.

³¹ Hizmətəkarlırı uningoşa: — Mana biz Israilning padixahlırını rəhimlik padixahlar dəp angliduk; xuning üqün bəllirimizgə bəz baqlap baxlirimizə kula yəgəp Israilning padixahıoşa təslimgə qıqaylı. U silining janlırını ayarmikin? — dedi.

³² Xuning bilən ular bəllirigə bəz baqlap baxlırioşa kula yəgəp Israilning padixahining kexioşa berip uningə: — Kəminiliri Bən-Hadad: «Jenimni ayioşayla», dəp iltija kildi, dedi. U bolsa: — U tehi həyatmu? U mening buradirim, dedi.

³³ Bu adəmlər bu səzni yahxilıqning alamiti, dəp oylap, dərħalla uning bu səzini qıng tutuwelip: — Bən-Hadad silining buradərliridur! — dedi. U: — Uni elip kelinglar, dəp buyrudi. Xuning bilən Bən-Hadad uning kexioşa qıkti; xuning bilən u uni qolidin tartip jəng hərwisioşa qıqardi.

³⁴ Bən-Hadad uningə: — Mening atam silining atiliridin aloqan xəhərlərnı siligə kayturup

berəy. Atam Samariyədə rəstə-bazarlirini tikligəndək sili əzliri üqün Dəməxktə rəstə-bazarlarni tikləyla, — dedi. Ahab: — Bu xərt bilən seni qoyup berəy, dedi. Xuning bilən ikkisi əhdə kilixti wə u uni qoyup bərdi.

³⁵ Pəyoqəmbərlərnin xagirtlirinin biri Pərwərdigarning buyruqi bilən yənə birigə: — Səndin ətünimən, meni urəqin, dedi. Lekin u adəm uni urəqili unimidi. □

³⁶ Xuning bilən u uningə: — Sən Pərwərdigarning səzini anglimioqining üqün mana bu yərdin kətkinəgdə bir xir seni boqup əltüridu, — dedi. U uning yenidin qıkkanda, uningə bir xir uqrap uni əltürdi.

³⁷ Andin keyin u yənə bir adəmni tepip uningə: — Səndin ətünimən, meni urəqin, dedi. U adəm uni kattik urup zəhimləndürdi.

³⁸ Andin pəyoqəmbər berip öz qiyapitini əzgərtip, kəzlirini tengik bilən tengip yol boyida padixahni kütüp turdi.

³⁹ Padixah xu yərdin ətəkəndə u padixahni qakirip: — Kəminiliri kəskin jəng məydaniqə qıkkanidim, wə mana, bir adəm manga burulup, bir kixini tapxurup: «Bu kixigə qing qarəqin, hərəkəndə səwəbtin u yoqap kətsə, sən öz jeningni uning jeningni orniqə tələysən; bolmisa bir talant kümüx tələysən», dedi.

⁴⁰ Lekin mən kəminiliri u-bu ix bilən bənd bolup ketip, uni yokitip koydum, dedi. Israilning padixahni uningə: — Əzüng bekitkinəgdə

□ **20:35 «Pəyoqəmbərlərnin xagirtliri»** — bu ibarə səz ibraniy tilida «pəyoqəmbərlərnin oqulliri» degənlik bilən ipadilinidu.

sanga həküm qilinidu! — dedi.

⁴¹ U dərhal közliridin tengikni eliwətti; Israilning padixahi uni tonup uning pəyoqəmbərlərdin biri ikənlikini kərđi.

⁴² Pəyoqəmbər uningqa: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mən həkətkə bekitkən adəmni kolungdin kutuloqili koyoqining üqün sening jening uning jenining ornida elinidu; sening həkqing uning həkqining ornida elinidu», dedi.■

⁴³ Xuning bilən Israilning padixahi hapa bolup, qəxlikkə qəmgən haldə Samariyəgə qaytip ordisoqa kirdi.

21

Ahab qatillik qilip Nabotni ɵltüridu

¹ Bu ixlardin keyin xundak boldiki, Yizrəəllik Nabotning Yizrəəldə, Samariyəning padixahi Ahabning ordising yenida bir üzümzarliqi bar idi.

² Ahab Nabotqa söz qilip: — ɵz üzümzarliqingni manga bərgin, mening ɵyümgə yeqin boluq, uni bir səy-kəktatliq baq qilay. Uning ornida sanga obdanraq bir üzümzarliq berəy yaki layiq kərsəng bahasini nəq berimən, dedi.

³ Əmma Nabot Ahabqa: — Pərwərdigar meni ata-bowilirimning mirasini sanga setixni məndin neri qilsun, dedi.

⁴ Ahab Yizrəəllik Nabotning: «Ata-bowilirimning mirasini sanga bərməymən» dəp

eytқан sөzidin hapa bolup ořaxlikkə qomgən halda ordisiya kaytti; u kariwatta yetip yuzini *tam* tərəpkə örüp nanmu yemidi.

⁵ Hotuni Yizəbəl uning kexioqa kelip: Rohiy kəypiyating nemixka xunqə təwən, nemixka nan yeməysən? — dedi.

⁶ U uningqa: — Mən Yizrəellik Nabotka söz kilip: «Üzümzarliqingni manga pulqa bərsəng, yaki layik kərsəng uning ornioqa baxka üzümzarlik berəy» dedim. Lekin u: «Sanga üzümzarlikimni bərməymən» dedi, — dedi.

⁷ Hotuni Yizəbəl uningqa: — Sən hazır Israilning üstigə səltənət kiluquci əməsmu? Qopup nan yəp, kənglüngni hux kiləyin; mən sanga Yizrəellik Nabotning üzümzarlikini erixtürimən, dedi.

⁸ Andin u Ahabning namida bir hət yezip, üstigə uning məhürini besip, hətni Nabotning xəhiridə uning bilən turuwatқан aqsakallar wə mətiwərlərgə əwətti.

⁹ Həttə u mundak yazoqanidi: — «Roza tutux kerək dəp buyrup, həlkning arisida Nabotni tərde olturoquzəyin;

¹⁰ ikki adəmnı, yəni Beliyalning balisini uning udulida olturoquzup, ularni Nabotning üstidin ərz kiləquzup: «Sən Hudaqa wə padixahka lənət okudung» dəp guwahlik bərgüzünglar. Andin uni elip qikip qalma-kesək kilip öltürünglar».□

¹¹ Xəhərning adəmliri, yəni uning xəhiridə turuwatқан aqsakalar bilən mətiwərlər

□ **21:10 «Beliyalning balisi»** — ibraniy tilida «Belial» Iblisning (yəni Xəytanning) yənə bir ismi. Demək, bu söz tolimu iplas adəmnı kərsitidu.

Yizəbəlning ularoqa əwətkən hetidə pütülgəndək kildi;

¹² ular rozini buyrup, həlkning arisida Nabotni tərdə olturozdi.

¹³ Andin u ikki adəm, yəni Beliyalning baliliri həlkning aldida Nabot üstidin ərz kilip: «Nabot Hudaqa wə padixahqa dəxnəm kildi» dəp guwahlik bərdi. Xuning bilən ular Nabotni xəhərning taxkiriqa sərəp elip qikip, taxlar bilən qalma-kesək kilip öltürdi.

¹⁴ Andin ular Yizəbəlgə adəm əwətip: «Nabot qalma-kesək kilip öltürüldi» dəp həwər bərdi.

¹⁵ Yizəbəl Nabotning qalma-kesək kilinip öltürülgənlikini angliqanda Ahabqa: Kəpup, Yizrəellik Nabotning sanga pulqa bərgili unimioqan üzümzarlikini tapxurup aloqin; qünki Nabot həyat əməs, bəlki öldi, dedi.

¹⁶ Xundak boldiki, Ahab Nabotning əlgənlikini anglap, Yizrəellik Nabotning üzümzarlikini igiləx üqün xu yərgə bardı.

¹⁷ Ləkin Pərwərdigarning səzi Tixbilik Iliyaska kelip mundak deyildi: —

¹⁸ «Kəpup berip, Samariyədə olturuxluk Israil padixahi Ahab bilən uqraqkin; mana u Nabotning üzümzarlikida turidu; qünki uni igiliwelix üqün u yərgə bardı.

¹⁹ Uningoqa: — «Adəm öltürdüngmu, yerini igiliwaldingmu?» — degin. Andin uningoqa yənə səz kilip: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Nabotning kəninini itlar yalioqan jayda sening kəningnimu itlar yalaydu» — degin».

²⁰ Ahab Iliyaska: — I düxminim, meni tapt-ingmu? — dedi. U jawabən mundak

dedi: — Rast, mən seni taptim; çünki sən Pərwərdigarning nəziridə rəzillik kılıx üçün özünəni setiwəttin.

21 Pərwərdigar: «Mana, Mən üstünggə bala çüxürüp nəslingni yokitip, sən Ahabning Israilda qaloqan jəmätidiki həmmə ərəkəni, hətta ajiz yaki meyip bolsun, həmmisini üzüp yokitimən; □ ■

22 wə sən Mening oʻzəzipimni qozqap Israilni gunahqa azduroqining üçün sening jəmätəngni Nibatning oʻqli Yəroboamning jəməti wə Ahiyahning oʻqli Baaxaning jəmätigə ohxax kilmən» — dəydu, — dedi. ■

23 — Yizəbəl toʻqrisidimu Pərwərdigar söz kılıp: «Yizrəəlning sepilining texida itlar Yizəbəlni yəydu. ■

24 Ahabning jəmätidikilərdin xəhərdə olgənlərnə itlar yəydu; səhrada olgənlərnə bolsa asmandiki kuxlar yəydu» dedi

25 (Bərhək, hotuni Yizəbəlning kutritixliri bilən Pərwərdigarning nəziridə rəzillik kılıqili özini satkan Ahabdək heqkim yok idi. ■

26 U Pərwərdigar Israillarning aldidin həydəp qoʻqliwətkən Amoriylarning kılıqinidək kılıp, yirginqlik butlaroqa tayinip əgixip, lənətlik

□ 21:21 «**Mən ... nəslingni yokitip,...**» — yaki «Mən nəslingni...keydüriwetip,...». «**Ahabning Israilda qaloqan jəmätidiki həmmə ərəkə**» — ibraniy tilida: «Ahabning Israilda qaloqan jəmätidə, tamoqa qarap siyidioqan hərbi» degənlik bilən ipadilidü. «**hətta ajiz yaki meyip bolsun, həmmisini...**» — buning baxqa birhil tərjimisi: «yaki qul yaki hər bolsun, həmmisini...». ■ 21:21 2Pad. 9:7, 8, 9 ■ 21:22 1Pad. 15:29; 16:3, 11 ■ 21:23 2Pad. 9:35-37 ■ 21:25 1Pad. 16:33

ixlarni qilatti).

²⁷ Lekin Ahab bu soʻzlarni angliqanda öz kiyim-lirini yirtip bədinigə bəz yəgəp, roza tutti. U bəz rəhttə yatatti, jimjit mangatti.

²⁸ U waqıtta Pərwərdigarning soʻzi Tixbilik Iliyaska kelip: —

²⁹ «Ahabning Mening aldimda özini qandak təwən tutuwatqanlikini kərdüngmu? U özini Mening aldimda təwən tutuwatqanliki tüpəylidin, bu balani uning künliridə kəltürməymən, bəlki uning oqlining künliridə uning jəmätigə kəltürimən» — deyildi.

22

Ahab jəngdə əlidu

2Tar. 18:2-34

¹ Üq yiləiqə Suriyə bilən Israilning otturida jəng bolmioaqqa, ular tinqlikta əttili.

² Üqinqi yilda bolsa Yəhədaning padixahı Yəhoxafat Israilning padixahini yoqlap bardı.

³ Israilning padixahı öz hizmətkarlıriqə: — Gileadtiki Ramot bizningki ikənlikini bilisilərəqu? Xundak ikən, nemixka biz jim olturup, tehiqə Suriyəning padixahining qolidin uni almaymiz? — dedi.

⁴ U Yəhoxafatka: — Jəng kiləqili mening bilən Gileadtiki Ramotka berixka maqul bolamdila? — dəp soridi. Yəhoxafat Israilning padixahıqə

jawab berip: — Biz silining-mening döp ayrimaymiz; mening hêlkim êzlrining hêlkidur, mening atlirim silining atliridur, dedi. □

⁵ Lekin Yêhoxafat Israilning padixahîya: — Êtünimênki, bûgün awwal Pêrwêrdigarning sêzini sorap kergêyla, dedi.

⁶ Xuning bilên Israilning padixahî pëyoqêmbêrlêrni, yêni têt yüzqê adêmnî yioqdurup ulardin: — Sokuxkili Gileadtiki Ramotka qiksam bolamdu, yok? — döp soriwidi, ular: — Qikkin, Rêb uni padixahning keliya beridu, deyixti.

⁷ Lekin Yêhoxafat bolsa: — Bulardin baxka, yol sorioqudêk Pêrwêrdigarning birêr pëyoqêmbiri yokmu? — döp soridi. □

⁸ Israilning padixahî Yêhoxafatka jawab berip: — Pêrwêrdigardin yol soraydioqan yênê bir adêm bar; lekin u mening toqramda kutlukni êmês, bêlki balayi'apêtni kêrsitip bexarêt bêrgêqkê, mên uni êq kêrimên. U bolsa Imlahning ooqli Mikayadur, dedi. Yêhoxafat: — I aliyliri, sili undaq demigêyla, dedi.

⁹ Andin Israilning padixahî bir qakirini qakirip

□ **22:4 «Biz silining-mening döp ayrimaymiz»** — İbraniy tilida «Mên êzüm sanga ohxax bolimên» degên sêz bilên ipadilinidu.

□ **22:7 «Bulardin baxka, yol sorioqudêk Pêrwêrdigarning birêr pëyoqêmbiri yokmu?»** — Yêhoxafat (5-ayêttê): «Bûgün awwal Pêrwêrdigarning sêzini sorap kergêyla» dêydu . Lekin «pëyoqêmbêrlêr» «Pêrwêrdigar» (İbraniy tilida «Yêhwê, Yêhowah») degên namni (awwal) ixlêtmêy, bêlki «Huda» (İbraniy tilida «Êlohim») yaki «Rêb» («Adonay») döp ixlitidu. Xunga Yêhoxafat «pëyoqêmbêrlêr»ning bexarêtliridin kattik gumân kiliqan bolsa kerêk. 7-ayê wê keyinki ayêtlêrnimu kêrüng.

uningoʻa: — Qakqan berip, Imlahning oʻqli Mikayani qakirtip kəl, dəp buyrudi.

¹⁰ Əmdi Israilning padixahı bilən Yəhudaning padixahı Yəhoxafat xahənə kiyimlirini kiyixip, Samariyəning dərwasisining aldidiki hamanda hər biri öz təhtidə olturuxti. Ularning aldida pəyoʻləmbərləning həmmisi bexarət bərməktə idi. ■

¹¹ Kənanahning oʻqli Zədəkiya bolsa əzi təmürdin münggüzləni yasap qikip: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Muxu münggüzlər bilən Suriyləni yokatkuqə üsüp ursila», dedi.

¹² Həmmə pəyoʻləmbərlər xuningoʻa ohxax bexarət berip: «Gileadtiki Ramotqa qikip səzsiz muwəppəkiyət qazinila; qünki Pərwərdigar uni padixahning kəliqə tapxuridikən», deyixti.

¹³ Mikayani kiqukiroʻqili baroʻan həwərqi uningoʻa: — Mana, həmmə pəyoʻləmbərlər birdək padixahqa yahxi həwər bərməktə; əmdi ətünimən, sening səzüngmu ularning səzi bilən birdək bolup, yahxi bir həwərni bərgin, dedi.

¹⁴ Əmma Mikaya: — Pərwərdigarning hayati bilən kəsəm kilimənki, Pərwərdigar manga nemə eytsa, mən xuni eytimən, dedi.

¹⁵ U padixahning aldiqə kəlgəndə padixah uningdin: I Mikaya, jəng kiləqili Gileadtiki Ramotqa qiqsak bolamdu, yok? — dəp soriwidi, u uningoʻa jawab berip: — Qikip muwəppəkiyət qazinisən; qünki Pərwərdigar

xəhərnı padixahning qolıoqa berıdu, dedi. □

¹⁶ Lekın padixah unıngoqa: — Mən sangə kəncə ketım Pərwərdıgarnıng namıda rast gəptın baxkısnı manga eytmaslıkka kəsəm ıqküzüxüm kerək?! — dedi.

¹⁷ Mikaya: — Mən pütkül İsrailning taqlarda padıqısız qoylardək tarılıp kətkənlıknı kərdüm. Pərwərdıgar: «Bularning ıgısı yok; bularning hər bırı tınq-aman öz öyigə qaytsun», dedi, — dedi.

¹⁸ İsrailning padixahi Yəhoxafatka: — Mana, mən siligə «U menıng toqramda kutlukni əməs, bəlki haman balayı’apətnı kərsitip bexarət berıdu», demıgənmıdım? — dedi.

¹⁹ Mikaya yənə: — Xunga Pərwərdıgarnıng səznı anglıoın; mən Pərwərdıgarnıng öz təhtıdə olturomanlıknı, asmanın pütkül qoxunlırı unıng yenıda, ong wə sol tərıpidə turomanlıknı kərdüm. ■

²⁰ Pərwərdıgar: «Kim Ahabnı Gileadtiki Ramotka qıkip, xu yərdə halak boluxka aldaydu?» — dedi. Bırsı undak, bırsı mundak deyixtı;

²¹ xu wəkıtta bı roh qıkip Pərwərdıgarnıng aldıda turup: «Mən berıp alday», dedi. Pərwərdıgar unıngdın: «Kəndak usul bılən aldaysən?» — dəp sorıwıdı,

²² u: — «Mən qıkip unıng həmmə pəyoqəmbərlırınıng əqlıdada yaloqanqı bı roh

□ **22:15 «Pərwərdıgar xəhərnı padixahning qolıoqa berıdu»** — xübhisızki, Mikaya bu səznı kınayılık tələppuz bılən eytıdu. Qünki padixah dərhal unıngdın gumanlınıp qalıdu (16-ayətnı kərüng). ■ **22:19** 2Tar. 18:18; Ayup 1:6-12; 2:1

bolimən», dedi. Pərwərdigar: — «Uni aldap ilkinggə alalaysən; berip xundak kıl» — dedi. □

²³ Mana əmdi Pərwərdigar sening bu həmmə pəyoələmbərliringning aozioğa yaloqanqi bir rohni saldi; Pərwərdigar sening tooqrangda bal-ayi'apət kərsitip sözlidi» — dedi.

²⁴ Xuni anglap Kənanahning oqli Zədəkiya kelip Mikayaning kaqitioğa birni selip: — Pərwərdigarning Rohi kaysi yol bilən məndin ötüp, sanga söz kılixka bardı?! — dedi.

²⁵ Mikaya jawab berip: — Əzüngni yoxurux üqün iqkiridiki öygə yügürgən künidə xuni kərisən, dedi. □

²⁶ Israilning padixahi əmdi: — Mikayani elip kayturup berip, xəhər həkimi Amon bilən padixahning oqli Yoaxka tapxurup,

²⁷ ularoğa tapilap: «Padixah mundak dəydu: — Uni zindanoğa solap mən tinq-aman yenip kəlgüqilik kiynap nan bilən suni az-az berip turunglar» — degin, dəp buyrudi.

²⁸ Mikaya: — Əgər sən həkikətən tinq-aman yenip kəlsəng, Pərwərdigar mening wasitəm bilən söz kilmioğan bolidu, dedi. Andin u yənə: — Əy jamaət, hərbinglar anglanglar, dedi. ■

□ **22:22 «U rohi:** - «Mən çikip uning həmmə pəyoələmbərliringning aozida yaloqanqi bir roh bolimən», dedi. Pərwərdigar: — «uni aldap ilkinggə alalaysən; berip xundak kıl» — dedi» — bu ayətlərdin bu rohning bir yaloqan sözləydiyən jin ikənliki kərünidu. Hudaning Əz Rohi yaki pərixtiliri heqqaqan yaloqan söz kılalmaydu. Demək, Huda jin-xəytanlaroğa Ahab padixahni aldaxka yol qoyidu. □ **22:25 «Əzüngni yoxurux üqün iqkiridiki öygə yügürgən küni...»** — yaki «Əzüngni yoxurux üqün əydin öygə yügürgən küni...». ■ **22:28** Mik. 1:2

29 Israilning padixahı bilən Yəhədaning padixahı Yəhoxafat Gileadtiki Ramotka çiqti.

30 Israilning padixahı Yəhoxafatka: — Mən baxka kiyapətkə kirip jənggə çiqay; sili bolsila öz kiyimlirini kiyip çiqqayla, dedi. Israilning padixahı baxka kiyapət bilən jənggə çiqti.

31 Suriyəning padixahı jəng hərwiliri üstidiki ottuz ikki sədarə: — Qongliri yaki kiqikliri bilən əməs, pəkət Israilning padixahı bilən sokuxunqlar, dəp buyrudi.

32 wə xundaq boldiki, jəng hərwilirining sədarliri Yəhoxafatni kərgəndə: — Uni qoqum Israilning padixahı dəp, uningə hujum kiləyli buruldi. Lekin Yəhoxafat pəryad kətürdi.

33 jəng hərwilirining sədarliri uning Israilning padixahı əməslikini kərgəndə uni koqlimay, burulup ketip kəlixti.

34 Əmma birəylən qarisiqla bir okya etiwidi, oq Israilning padixahining sawutining mürisidin təwənki ulikidin ətüp təgdi. U hərwikexigə: Hərwinini yandurup meni səptin çikarəyin; çünki mən yaridar boldum, dedi.

35 U küni jəng barəanseri kattik boldi. Padixah bolsa Suriyləning udulida öz jəng hərwisigə yəlinip ərə turdi. Zəhmidin kəni hərwining tegigiqə ekip, kəq kirgəndə u öldi.

36 Kün patarda qoxun arisida bir kattik sada anglinip: — Hər adəm öz xəhirigə yansun! Hərbiri öz yurtigə yenip kətsun! — deyildi.

37 Padixah öldi, kixilər uni Samariyəgə elip kəldi; ular padixahni Samariyədə dəpnə kildi.

38 Birsi padixahning hərwisini Samariyəning

kəlidə *yuoqanda* (bu kəl pahixə ayallar yuyunidoqan jay idi), Pərwərdigarning eytkən səzi əməlgə axurulup, itlar uning kənini yalidi.

³⁹ Ahabning baxқа ixliri, qiloqanlirining həmmisi, jümlidin uning yasioqan «pil qix sariyi» wə bina qiloqan həmmə xəhərlər toqıruluk «Israil padixahlirining tarihtəzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

⁴⁰ Ahab ata-bowiliri arisida uhlidi. Andin uning oqli Ahaziya ornida padixah boldi.

Yəhoxafat Yəhuda üstidə həküm süridu

2Tar. 20:30-37; 21:1

⁴¹ Asaning oqli Yəhoxafat Israilning padixahi Ahabning səltənitining tətinqi yilida Yəhudaqə padixah boldi. ■

⁴² Yəhoxafat padixah bolqanda ottuz bəx yaxta idi, u Yerusalemda yigirmə bəx yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Azubah bolup, u Xilhining kizi idi.

⁴³⁻⁴⁴ U hər ixta atisi Asaning barlıq yolirida yürüp, ulardin qıkmay Pərwərdigarning nəziridə durus bolqanni kilatti. Pəkət «yukiri jaylar»la yökütilmioqanidi; halayik yənila «yukiri jaylar»da kurbanlık kilip huxbuy yakatti.

⁴⁵ Wə Yəhoxafat bilən Israilning padixahi otturisida tinqlik boldi.

⁴⁶ Yəhoxafatning baxқа ixliri, uning kərsətkən kudriti, qandaq jəng qiloqanliri toqrisida «Yəhuda padixahlirining tarihtəzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

47 U atisi asaning künliridə zemindin qoqliwetilmigən kəspiy bəqqiwazlarni zemnidin həydəp qıqardı.□

48 U waqıtta Edomning padixahı yoq idi, bəlki bir waliy həküm sürətti.

49 Yəhoxafat Ofirdin altun elip kelix üqün bir «Tarxix kemə» ətritini qurdi. Lekin kemilər heqyərgə baralmidi; qünki ular Əzion-Gəbərdə urulup wəyran boləanidi.□

50 U waqıtta Ahabning oqli Ahaziya Yəhoxafatqa: — Mening hizmətkarlırim sening hizmətkarlıring bilən kemilərdə barsun, dedi. Lekin Yəhoxafat unimidi.

51 Yəhoxafat öz ata-bowiliri arisida uhlidi wə «Dawutning xəhiri»də ata-bowilirining qəbrisidə dəpnə qilindi. Andin oqli Yəhoram ornida padixah boldi.

Ahaziya Israil üstidə həküm süridu

52 Ahabning oqli Ahaziya Yəhudaning padixahı Yəhoxafatning səltənitining on yəttinqi yilida Samariyədə Israilning üstidə padixah bolup ikki yil səltənət kildi.

53 U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boləanni qilip atisining yolida wə anisining yolida yürüp,

□ **22:47 «kəspiy bəqqiwazlar»** — bu kixilər butpərəslikkə yaqi buthanılaraqə munasiwətlik idi. □ **22:49 «Yəhoxafat ... bir «Tarxix kemə» ətritini qurdi»** — «Tarxix kemə» bəlkim Tarxix degən portqa berip kelixitiki uzun səpərgə qidamlik boləan kemini kərsitətti. «Tarxix» degən isim İspaniyə, ximaliy Afrika yaqi Britaniyəni yaqi üqining həmmisini kərsitidu.

xundaqla Israilni gunahka putlaxturoqan Nibatning oqli Yeroboamning yolida mangdi;
⁵⁴ u atisi qilqanning hëmmisini qilip, Baalning qullukida bolup, uningqa sëjdë qilip, Israilning Hudasi Përwërdigarning qëzipini qozqidi.

**Muq ddes Kalam (y ngi yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script**

Copyright   2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5